

HELSINGIN KAUPUNKI
Tarkastusvirasto

ARVIINTIMUISTIO

Turvallisuus kaupungin eri osissa

2022

kaupunkitarkastajat Timo Valtanen ja Harri Hynninen

Sisällys

1	Arvioinnin taustatiedot.....	4
1.1	Arvioinnin tavoite ja laajuus.....	4
1.2	Arvioinnin kohde ja taustatiedot	4
1.2.1	Kaupunkistrategia ja paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteet.....	4
1.3	Arviointikysymykset ja -kriteerit	7
1.4	Arvioinnin aineistot ja menetelmät.....	8
2	Havainnot.....	9
2.1	Onko kaupunki tehnyt riittävästi toimenpiteitä parantamaan ihmisten turvallisuuden tunnetta?.....	9
2.1.1	Yleistä turvallisuussuunnittelusta	9
2.1.2	Turvallisuuden tunne	11
2.1.3	Helsingin turvallisuutta kartoitetaan säännöllisesti Helsingissä	15
2.1.4	Oma asuinalue ja Helsingin keskusta koetaan melko turvallisina paikkoina..	17
2.1.5	Helsingiläisten turvattomuuskokemuksissa suurta aluevaihtelua – erot asuinalueiden välillä eivät ole kuitenkaan syventyneet	22
2.1.6	Turvattomuuskokemuksia keskittyy alueille, jotka pärjäävät heikosti sosioekonomisilla mittareilla.....	26
2.1.7	Viheralueiden väheneminen, paikkojen rikkominen ja töhryt sekä ihmisten syrjäytyminen huolestuttavat eniten omalla asuinalueella	29
2.2	Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia?.....	33
2.2.1	Liikenneturvallisuus on läsnä liikennesuunnittelussa	33
2.2.2	Suurin osa koululaisista kulkee koulumatkansa Helsingissä joko kävellen tai pyöräillen.....	36
2.2.3	Koulumatkojen turvallisuuden edistämistyössä hyödynnetään koulukohtaisia turvallisuusselvityksiä	38
2.2.4	Nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen on ollut merkittävin peruskoulujen koulumatkojen turvallisuutta parantava toimenpide.....	39
2.2.5	Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 tavoitetta saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistamisesta ei toteutettu	41
2.2.6	Liikenneturvallisuutta edistäviä keinoja joudutaan usein priorisoimaan määrärahojen niukkuuden vuoksi.....	42

2.2.7	Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on laskenut pidemmällä aikavälillä merkittävästi	43
2.3	Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua rikoksia ja häiriöitä?	50
2.3.1	Kaupungin toimet kohdistuvat ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisyyn.....	50
2.3.2	Ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyä toteutetaan usealla eri kaupungin toimialalla.....	51
2.3.3	Ei-toivottuja ryhmäilmiöitä ennaltaehkäistään monin eri hankkein	54
2.3.4	Kaupungin palveluiden ja asukkaiden vuoropuhelu sekä asukkaiden osallisuus kehittämiskohteina.....	59
2.3.5	Nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät ovat pysyneet vuosien 2019–2022 aikana melko muuttumattomina.....	60
2.4	Kokoavat havainnot.....	67
3	Johtopäätökset.....	73
	Lähteet	75
	Liitteet.....	77

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

1 ARVIONNIN TAUSTATIEDOT

1.1 Arvioinnin tavoite ja laajuus

Tavoitteena oli arvioida, onko kaupungissa tehty riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteiden mukaisesti. Paikallisen turvallisuussuunnittelun päämääränä on ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä lisäksi parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Arviointia kohdistettiin paikallisen turvallisuussuunnitelman tavoitteisiin painottaen seuraavia osa-alueita: turvallisuuden tunteen parantaminen erityisesti turvattomimmilla alueilla, peruskoulujen koulumatkojen turvallisuus sekä jengiytymisen ennaltaehkäisy ja torjunta.

1.2 Arvioinnin kohde ja taustatiedot

1.2.1 Kaupunkistrategia ja paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteet

Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 todetaan, että Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa asuinalueet eivät eriydy ja kaikkialla on mahdollista elää turvalista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. Strategian mukaan kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämänsä edellytyksiä ja kiinnittyä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin.¹ Kuntalain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla.²

Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet 2017 on asiakirja, joka ylätasolla ohjaa turvallisuustyötä Helsingissä.³ Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuustoiminnan tavoitteina on varmistaa kaupunkilaisten, asiakkaiden ja henkilöstön turvallisuus, turvata ja suojata kaupungin omaisuutta sekä varmistaa kaupungin ja kaupungin palveluiden toimintavarmuus ja häiriöttömyys. Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteiden mukaan turvallisuuden perusta on organisaation johtaminen, jota tuetaan riskienhallinnan, sisäisen valvonnan, varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan keinoin sekä huolehtimalla organisaatioturvallisuudesta. Kansliapäällikkö vastaa kaupunkikonsernin turvallisuusjohtamisesta. Kaupunginkanslia tai kansliapäällikön määräämä taho valmisteleo turvallisuuden eri osa-alueita koskevia tarkempia ohjeita ja linjauksia.⁴

Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet määrittävät, miten paikallista turvallisuussuunnittelua toteutetaan Helsingissä, ja periaatteet toimivat Helsingin turvallisuussuunnittelun ohjausasiakirjana. Turvallisuussuunnittelu tarkoittaa käsitteenä

¹ Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025

² Kuntalaki, Luku 1 § 2 momentti

³ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

⁴ Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet 2017, s. 2–3.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

koordinoitua prosessia, jolla paikallistason turvallisuuskysymyksiä ratkaistaan, useimmiten eri toimijoiden yhteistyönä. Helsingin turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Kaupunkikonsernin turvallisuustyö koostuu turvallisuussuunnittelun lisäksi kahdesta muusta osa-alueesta: organisaatioturvallisuudesta sekä varautumisesta ja jatkuvuudenhallinnasta.⁵ Turvallisuussuunnittelun keinoilla pyritään ehkäisemään arjen turvallisuusongelmia, kun taas varautumisella ja jatkuvuudenhallinnalla pyritään varmistamaan kaupunkiorganisaation toimintakyky esimerkiksi laajoissa häiriötilanteissa tai poikkeusoloissa.⁶ Helsingin turvallisuuteen ja turvallisuuden tunteeseen vaikuttavia päätöksiä tehdään kaikilla toimialoilla päivittäisen työn osana, esimerkiksi kun kohdennetaan kaupungin eri palveluita tai kaupunkiympäristöä suunniteltaessa.⁷ Tällä hetkellä voimassa olevat Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021 hyväksyttiin kansliapäällikön päätöksellä 24.4.2020. Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021 on tarkoitus päivittää strategiakausittain, ja periaatteiden uusimman version on tarkoitus valmistua vuoden 2023 alkupuolella.⁸

Kuvio 1. Turvallisuus Helsingin kaupunkikonsernissa⁹

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan paikallista turvallisuussuunnittelua toteutetaan osana koko kaupungin turvallisuusorganisaatiota, johon kuuluu eri toimialojen ja liikelaitosten turvallisuus- ja valmiuspäälliköitä sekä turvallisuustyön asiantuntijoita. Turvallisuustyötä ohjataan kaupungin-

⁵ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 2.

⁶ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 3.

⁷ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 3.

⁸ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

⁹ Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet, kaupunginkanslia 17.1.2017, s. 3.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kanslian kaupunkistrategiayksiköstä. Kaupunkistrategiayksikössä toimii kaupunkiturvallisuutta edistäviä erityisasiantuntijoita sekä poliisikoordinaattori, joka on vahvasti mukana aluekohtaisessa turvallisuustyössä. Lisäksi poliisikoordinaattori toimii yhteistyössä poliisin kanssa. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan viimeisten puolentoista vuoden ajan turvallisuustyössä on edistetty etenkin kaupunkiturvallisuuden tilannekuvan vahvistamista.¹⁰ Vuonna 2020 perustettiin turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä, jonka tarkoitus on toimia kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin tukena paikallisen turvallisuussuunnittelun ohjaustehtävässä sekä toimia kaupunkiturvallisuuden valmisteluelimenä. Turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä lisäksi päivittää Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteita strategiakaussittain vastaamaan kunkin strategiakauden painotuksia. Turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä myös suunnittelee ratkaisuja eri toimialojen, liikelaitosten ja verkostojen esille nostamiin sekä asiantuntijaryhmän havaitsemiin kaupunkitilan turvallisuuteen liittyviin haasteisiin. Asiantuntijaryhmään kuuluu henkilöitä kaikilta toimialoilta, kaupunginkansliasta, pelastuslaitokselta sekä Helsingin poliisilaitokselta. Asiantuntijaryhmä kokoontuu neljä kertaa vuodessa. Lisäksi asiantuntijaryhmän alle on perustettu muutamia alatyöryhmiä tarkastelemaan tarkemmin eri teemoja.¹¹ Tämän lisäksi kaupungin ja poliisin välistä yhteistyötä edistää poliisin neuvottelukunta. Paikalliset poliisin neuvottelukunnat seuraavat ja kehittävät poliisilaitoksien toimintaa. Kunnanvaltuusto valitsee neuvottelukunnan jäsenet toimikaudeksi. Neuvottelukuntaan kuuluu myös poliisilaitoksen päällikkö.¹²

Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteissa 2019–2021 on asetettu kolme linjausta. Ensimmäisen linjauksen mukaan turvallisuussuunnittelua ohjataan kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimissä ja asiantuntijaryhmässä. Turvallisuus- ja valmiustiimi raportoi turvallisuussuunnittelun toteutumisesta kaupungin johtoryhmälle ja on yhteistyössä eri viranomaisten, kuten poliisin kanssa. Asiantuntijaryhmän tehtävänä on käsitellä yleisen kaupunkitilan turvallisuuteen ja viihtyisyyteen liittyviä tekijöitä sekä kaupunkiympäristön turvallisuusratkaisuja. Asiantuntijaryhmään nimetään eri toimialojen edustajia sekä keskeisiä sidosryhmien edustajia. Lisäksi kaupungin eri alueilla toimii myös erilaisia verkostoja ja työryhmiä, joissa tehdään yhteistyötä eri turvallisuushaasteiden ratkaisemiseksi. Verkostot ja työryhmät ovatkin osa Helsingin turvallisuussuunnittelun kokonaisuutta.¹³

Turvallisuussuunnittelun periaatteiden 2019–2021 toisen linjauksen mukaan turvallisuuden seuranta sekä toimintaympäristön tarkastelu ovat monipuoliseen tietoon perustuvaa sekä eri väestöryhmien tarpeet huomioivaa. Helsingissä kolmen vuoden välein toteutettava turvallisuustutkimus on yksi merkittävimmistä turvallisuuskehityksen seurannan välineistä. Lisäksi turvallisuuden tilaa seurataan Helsingin Tila ja kehitys-julkaisuissa sekä vuosittaisilla Stadin Hyte-barometreillä. Myös kaupungin ulkopuo-

¹⁰ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

¹¹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

¹² <https://poliisi.fi/neuvottelukunnat>. Luettu 8.2.2023.

¹³ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 4.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

lisillä lähteillä on tärkeä merkitys paikallisessa turvallisuussuunnittelussa. Verkostoyhteistyö edistää turvallisuuden tilannekuvan muodostamista sekä mahdollistaa tiedon jakamisen jo varhaisessa vaiheessa.¹⁴

Kolmanneksi turvallisuussuunnittelun periaatteiden linjaukseksi on asetettu asukkaiden osallisuuden merkitys kaupunginosakohtaisessa turvallisuustyössä. Tarkoituksena on, että kaupungin asukkaille mahdollistetaan aiempaa parempi vaikuttamisen mahdollisuus asukkaan omaa arkiympäristöä koskevissa turvallisuusasioissa. Vaikuttamistapoina hyödynnetään kaupungin olemassa olevia sekä kehitettäviä osallistumisen tapoja, joilla voidaan vaikuttaa turvallisuuden edistämiseen, kuten esimerkiksi osallistuva budjetointi, kaupungin yhteinen palautejärjestelmä sekä stadiluotsit. Lisäksi yksittäisen asuinalueen turvallisuuden edistämiseksi voidaan toteuttaa asukkaille suunnattuja turvallisuuskävelyjä sekä karttapohjaisia nettikyselyjä. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi tukee turvallisuustoimenpiteiden toteuttamista sekä uusien toimintatapojen käyttöönottoa.¹⁵

Turvallisuuden edistäminen on ollut kaupungin tavoitteena jo pitkään ja eri toimenpiteiden vaikutukset näkyvät paremmin vasta pidemmällä aikavälillä. Arviointia rajattiin keskeisimpien paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteen mukaisten tilastojen ja kyselyiden kuvaamiseen ja analysointiin useamman vuoden ajanjaksolta. Esimerkiksi kolmen vuoden välein toteutettavan turvallisuustutkimusten tuloksia tarkasteltiin kolmen viimeisimmän tutkimuksen perusteella (vuodet 2015–2021).

1.3 Arviointikysymykset ja -kriteerit

Arvioinnin pääkysymys oli:

Onko kaupungissa tehty riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteen mukaisesti?

Osakysymykset olivat:

1. Onko kaupunki tehnyt riittävästi toimenpiteitä parantamaan ihmisten turvallisuuden tunnetta?
2. Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia?
3. Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua rikoksia ja häiriöitä?

Arvioinnissa selvitettiin keskeisimmät keinot, joilla osakysymysten mukaisia turvallisuustekijöitä pyritään edistämään. Haastattelujen, tiedustelujen, sekä olemassa olevien tilastojen, tutkimusten ja kyselyjen avulla pyrittiin selvittämään, onko kaupungissa tehty riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteen mukaisesti.

¹⁴ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 5.

¹⁵ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 5–6.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Ensimmäisessä osakysymyksessä arviointi painotettiin alueille, joissa turvattomuuden tunne oli suurinta. Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä oli, että kaupungin toimet ihmisten turvallisuuden tunteen parantamiseksi olivat olleet riittäviä. Toimenpiteiden riittävyttä tulkittiin turvallisuuden tunteen positiivisena kehityksenä arvioitavilla alueilla. Riittävyttä arvioitiin haastattelun, tiedustelujen, tutkimusten ja tilastojen avulla.

Toisessa osakysymyksessä arviointi kohdistettiin peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuteen. Toisen osakysymyksen kriteerinä oli, että tehdyillä toimenpiteillä oli parannettu lasten koulumatkojen turvallisuutta ja onnettomuudet sekä tapaturmat olivat vähentyneet koulumatkoilla. Arvioinnissa hyödynnettiin haastattelua ja tiedusteluja sekä erilaisia tutkimuksia, kyselyitä ja tilastoja.

Arvioinnin kolmannessa osakysymyksessä painotettiin jengiytymisen näkökulmaa. Kolmannen osakysymyksen kriteerinä oli, että arviointiaineiston perusteella rikosten ja häiriöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa oli havaittavissa positiivista kehitystä. Arvioinnissa otettiin huomioon rikoksiin ja häiriöihin kohdistuvia alueellisia tilastotietoja, joiden kehitystä analysoitiin ja vertailtiin. Aineistona hyödynnettiin myös haastattelua sekä tiedusteluja.

1.4 Arvioinnin aineistot ja menetelmät

Arvioinnin aineistona käytettiin aiheeseen liittyviä tutkimuksia, kyselyitä sekä tilastoja. Tilastotietoina hyödynnettiin esimerkiksi kaupunkiympäristön toimialan ylläpitämän liikenneonnettomuusrekisterin tilastoja, jonka tiedot perustuvat poliisin tietoon tulleisiin tieliikenneonnettomuuksiin. Arvioinnissa haastateltiin kaupunginkanslian asiantuntijoita sekä kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoita. Lisäksi tehtiin sähköpostitiedusteluja edellä mainittuihin toimialoihin. Lisäksi arviointiaineistoa saatiin tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan. Aineistona käytettiin myös vuoden 2021 turvallisuustutkimukseen liittyviä julkaistuja artikkeleita. Itse turvallisuustutkimusta 2021 ei ollut vielä julkaistu arviointimuistion valmistuessa. Lisäksi saatiin poliisilta tilastotietoja Helsingin alueella tapahtuneista rikoksista ja häiriöistä.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2 HAVAINNOT

2.1 Onko kaupunki tehnyt riittävästi toimenpiteitä parantamaan ihmisten turvallisuuden tunnetta?

2.1.1 Yleistä turvallisuussuunnittelusta

Paikallinen turvallisuussuunnittelu sisältää kolme ylätasoa linjausta siitä, miten turvallisuus huomioidaan kaupungin toiminnassa. Tämä kaupunkitasoinen ohjaus on kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin vastuulla. Tiimin tukena toimii turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä, joka on toiminut noin vuoden verran. Ryhmässä on edustus kaupunginkanslian lisäksi eri toimialoilta ja poliisista. Kyseisen kaupunkitasoisen ryhmän tehtävänä on tukea paikallista turvallisuussuunnittelua.¹⁶ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimille on luotu omat toimintamallit käytännön työn tekemiseen. Yksi toimintamalli on kaupungin turvallisuuden tilannekuvan ylläpitäminen ja kaupungin turvallisuustutkimus on yksi väline tämän tilannekuvan luontiin. Turvallisuustutkimuksen avulla saadaan kuntalaisten näkökulma turvallisuuteen. Kaupungilla on aloitettu vuoden 2021 alussa laajempi tilannekuvatyö. Tarkoituksena on seurata turvallisuustilanteen pitkän aikavälin kehitystä erilaisten dataan pohjautuvien indikaattoreiden avulla. Tavoitteena on kehittää laadullisen tiedon saamista ja koostamista vahvemmin tilannekuvaan.¹⁷ Lisäksi kaupunginkansliaan on palkattu henkilö tekemään turvallisuusympäristön analyysia, jossa on tarkoitus syvemmin pureutua tilannekuvan teemoihin. Mitään syväluotaavaa analyysia ei kuitenkaan turvallisuustilanteesta saada, mutta analyysia hyödynnetään paikallisen turvallisuussuunnitelman päivitystyössä. Tavoitteena on saada suunnitelma päivitettyä kevään 2023 aikana. Uuteen paikallisen turvallisuussuunnitelmaan nostetaan tiettyjä painopistealueita, joihin keskitytään strategiakauden 2021–2025 aikana. Jokaiselle painopistealueelle määritellään toimenpiteet, joita edistetään lähivuosina.¹⁸

Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteiden 2019–2021 yksi asetuista linjauksista koskee asukkaiden osallisuutta turvallisuustyön edistämisessä. Yhtenä toimena asukkaiden osallistamiseen on nähty turvallisuuskuvaukset, joiden tekemiseen pyritään löytämään asukasjärjestöjen edustajia. Kaupunki on sitoutunut tekemään turvallisuuskuvaukset kaikilla kaupunkiuudistusalueilla. Tarvetta asukkaiden osallistamiseen on myös muualla kuin kaupunkiuudistusalueilla. Haasteita on havaittu muun muassa Keskisellä alueella eli Alppiharjussa ja Vallilassa. Alueelle on perustettu yhteistyössä poliisin ja asukkaiden, sekä järjestöjen kanssa Kurvin työryhmä. Ryhmässä on aktiivisesti ollut mukana kaupunginkanslian osallisuuden ja neuvonnan tiimistä Keskisen alueen Stadiluotsi. Toiminta on vasta aluillaan, mutta toimia alueen turvallisuuden parantamiseksi on jo toteutettu. Tarkoituksena on saada asukkaat

¹⁶ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁷ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁸ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

houkuteltua aktiivisemmin mukaan ja ideoimaan toimenpiteitä turvallisuuden parantamiseksi.¹⁹

Asukkaiden osallistamista on myös OmaStadi-hankkeiden ideointi. Turvallisuus on huolettanut erityisesti Keskisellä alueella ja Itä-Helsingissä. Näillä alueilla äänestyksissä läpi menneet OmaStadi-hankkeet ovat tavalla tai toisella liittyneet kaupunkiturvallisuuteen.²⁰ Tärkeiksi turvallisuutta edistäviksi tekijöiksi kaupunginkansliassa nähdään myös erilaiset alueelliset verkostot. Tarvittaessa kaupunginkanslian edustaja osallistuu verkostojen tilaisuuksiin ja vastaa turvallisuutta koskeviin kysymyksiin sekä jakaa turvallisuustietoa esimerkiksi siitä, mitä toimia kaupunki on suunnitellut ja toteuttanut kyseisellä alueella. Edellisten lisäksi yksi merkittävä asia asukkaiden turvallisuuden tunteen edistämisessä on toimiva palautekanava. Turvallisuusasioista annetaan palautetta ja näihin tulee kaupungin edustajien vastata laadukkaasti. Kaupunkilaisilla ei aina ole tietoa siitä, että heitä huolettaviin asioihin kaupunki on jo tehnyt ja tulee edelleen tekemään töitä. Viestinnällä eli tiedon jakamisella jo toteutetuista toimista ja tulevasta suunnitelmista voidaan rauhoittaa asukkaiden mieltä ja samalla nostaa turvallisuuden tunnetta.²¹

Turvallisuutta koskevia palautteita, jotka ohjautuvat kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin vastattavaksi, ei vuositasolla tule kovin monia. Kaupungin toimialoille ohjautuu suoraan turvallisuuteen liittyviä palautteita käsiteltäväksi, mutta näistä kaupunginkansliassa ei olla tarkemmin tietoisia. Mitään ajankohtaista tilastotietoa siitä, kuinka paljon kokonaisuudessaan kaupunki saa palautetta turvallisuuteen liittyen, ei ole. Selvityksessä on, miten tulleista palautteista olisi mahdollista poimia turvallisuutta koskevat palautteet, jolloin niitä voisi hyödyntää suunnittelutyössä.²²

Kaupunkilaisten aktiivisuus vaihtelee paljon alueittain, mikä on haaste asukkaiden osallistamisessa. Joillakin alueilla ihmiset ovat hyvin aktiivisia ja osallistuvat mielellään kaikkeen yhteistyöhön, mutta toisilla alueilla asukkaiden osallistaminen on todella vaikeaa. Kaikilla alueilla ei ole toimivia asukasyhdistyksiä, tästä esimerkkinä on Kurvin alue. Kaupungilla on halu yhteistyöllä nostaa asukasaktiiviteettia. Turvallisuus alueella syntyy eri toimijoiden yhteistyöllä. Kaupunki ei voi yksin parantaa turvallisuutta, vaan tähän vaaditaan myös asukkaiden panosta. Hyvänä esimerkkinä aktiivisesta osallistumisesta nousi Mellunkylä. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mielestä Mellunkylä on kaikkein aktiivisin kaupunginosa asukasyhteistyön ja muunkin yhteistyön puitteissa, vaikkakin alueen sisällä on vaihteluita sen aktiivisuudessa. Alueella toimii Vetoa ja voimaa Mellunkylään -lähidemokratian malli, jolla parannetaan vuorovaikutusta alueen keskeisten toimijoiden - kaupunki, asukkaat, yritykset ja luottamushenkilöt - välillä. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan vastaavanlaista mallia voisi yrittää toteuttaa muillakin alueilla.²³

¹⁹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²⁰ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²¹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²² Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²³ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan koordinaatiotyö ja yleinen yhteistyö toimialojen ja kaupunginkanslian välillä toimii hyvin. Asiaa helpottaa se, että kaupunginkansliassa sekä toimialoilla on henkilöitä tekemässä turvallisuustyötä. Toimialauudistuksen yhteydessä on saatu turvallisuus- ja valmiuspäälliköitä sekä muita turvallisuusasiantuntijoita ohjaamaan työtä. Näistä henkilöistä on muodostettu tiivis verkosto, jonka jäsenet ovat motivoituneita tekemään turvallisuustyötä. Haasteena turvallisuustyössä on se, että asioita ei aina saa edistettyä. Tämä näkyy esimerkiksi siten, että kaupunginkanslian ohjaustyössä asioita yritetään edistää, mutta asiat eivät etene. Yhtenä syynä on se, että turvallisuustyöhön ei ole varattu mitään erillistä budjettia, vaan työ on ohjata ja opastaa kaupungin perustoiminnassa huomioimaan turvallisuus. Tämä on välillä hyvinkin haasteellista. Pääteiden käyttö on yksi turvallisuuden tunnetta laskeva tekijä ja kaupungin asukkaiden päihdeongelman ratkaiseminen vaatii yhteistyötä monelta taholta ja merkittävää muutosta budjettiin. Tämän tyyppisten ongelmien ratkaisu on monen tekijän summa ja se on vaikea ja haastava pulma ratkaistavaksi.²⁴

On erittäin haastavaa selvittää, kuinka paljon rahaa turvallisuuteen on käytetty kaupungissa esimerkiksi kaupunkiuudistusten yhteydessä sekä selvittää, mitä vaikutuksia kyseisellä panostuksella on saatu. Kaupunginkanslian asiantuntijat arvelevat, että mahdollisesti kaupunki on saanut suuriakin turvallisuusvaikutuksia. Ei myöskään ole saatavilla mitään tietoa rahallisten panosten alueellista jakautumisesta. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin keinona on muiden työn ohjaaminen ja siihen vaikuttaminen, ja sitä kautta turvallisuuden parantaminen kaupungissa.²⁵

2.1.2 Turvallisuuden tunne

Uusista Helsingin turvallisuustutkimuksen tuloksista kaupunki saa aluekohtaista tietoa siitä, millainen turvallisuuden tunne on eri alueilla. Alueilla, joissa turvattomuuden tunne on suurinta, tehdään tarkempaa tarkastelua valtuustokauden aikana ja pyritään paremmin pureutumaan kyseisten alueiden vaikuttaviin tekijöihin, jotka vaikuttavat alueiden turvattomuuden tunteeseen. Tämän tarkastelun jälkeen alueille kohdennetaan tarkemmin kohdennettuja toimenpiteitä. Tämä on kirjattu kaupungin hyvinvointi- ja terveystuunnitelmaan. Etenkin ennaltaehkäisevän toiminnan kannalta on tärkeitä, että kaupungissa pystytään ohjaamaan resursseja sellaisiin kohteisiin, joissa tarvetta on.²⁶

Vuorovaikutus alueen toimijoiden ja asukkaiden kanssa on keskeisin keino vaikuttaa turvallisuuden tunteeseen. Näiden alueellisten verkostojen kanssa yritetään ratkoa alueellisia ongelmia, joita turvallisuustutkimuksessa nousee esiin. Kaikilla alueilla ei ole tällaista verkostoa valmiina, joten se luo haasteita ongelmien ratkaisemisessa. Kaupungilla on tahtotila rakentaa kaikille alueille verkosto, mutta ei ole kuitenkaan

²⁴ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²⁵ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²⁶ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

varmuutta, miten verkostotoiminta eri alueilla lähtee muodostumaan. Lisäksi saamaton yhteistyö poliisin kanssa on tärkeää.²⁷

Turvallisuustutkimuksessa nousi esille kuusi asiaa, jotka huolestuttavat asukkaita eniten. Näitä ovat huumeiden käyttö ja kauppa, häiriökäyttäytyminen, julkinen juopottelu, ympäristön epäsiisteys, ilkivalta ja katuväkivalta. Nämä asiat korreloivat vahvasti turvattomuuden tunteeseen. Turvattomimmiksi koetut alueet ovat eri turvallisuustutkimusten aikana pysyneet hyvin samoina. Välillä jokin alue nousee turvattomuuslistan kärkisijoille, kun alueella on tapahtunut jokin ikävä asia ja se heijastuu alueen tuloksissa jonkin aikaa. Vuoden 2021 turvallisuustutkimuksen toteutusaikana oli koronapandemia rajoituksineen vielä käynnissä ja sillä oli vaikutusta asukkaiden vastauksiin.²⁸

Turvallisuuden tunne on hyvin subjektiivinen kokemus. On paljon eroja, miten ihmiset kokevat jollakin alueella esiintyvää käyttäytymistä tai toisen henkilön käyttäytymisen. Vaikka ei olisi mitään konkreettista vaaraa, mutta toisen pelkkä ulkoinen olemus tai normaalista poikkeava käyttäytyminen voi heikentää turvattomuuden tunnetta. Turvallisuuden tunteessa on isoja alueellisia eroja. Toisilla alueilla huomiota herättävä käyttäytyminen ei lisää turvattomuutta, mutta toisilla alueilla vastaava käyttäytyminen johtaa heti poliisille soittamiseen. Kaupungin edustaja on voinut pyytää poliisilta näkyvämpää valvontaa jollekin alueella. Asukkaat voivat tästä syystä ajatella, että häiriökäyttäytymistä esiintyy tai rikoksia tehdään enemmän, koska poliisi on näkyvämmällä esillä. Vastaavasti valvontakameroiden lisääminen ympäristöön voi lisätä turvattomuuden tunnetta. Turvattomuus liittyy suurelta osin omaan arkiympäristöön ja elinympäristöön, mutta nyt vaikuttimeksi on noussut myös nähty ja koettu yhteiskunnallinen kehitys. Tämä voi vaikuttaa vahvasti siihen, miten nykyisin koetaan asiat, joita ei ennen koettu turvattomaksi.²⁹

Haastateltavien mukaan alueelliset erot lähtevät aina alueen erityispiirteistä ja ensin on tunnistettava, mikä on pääasiallinen ongelma tai haaste alueella. Sen pohjalta lähdetään miettimään toimenpiteitä. Jokaisen alueen erityispiirteet huomioidaan tällä tavalla. Esimerkiksi jollakin alueella voi olla nuoriin liittyviä haasteita ja silloin yhteistyötahoina ovat nuorisotyö ja muut nuorten kanssa toimivat tahot. Näiden kumppaneiden kanssa keskustellaan toteutettavista toimenpiteistä.³⁰

Kurvin seudulla huolestuttaa huumeidenkäyttäjät ja huumeikauppa, Vuosaarissa ihmisten häiriökäyttäytyminen ja Myllypurossa julkijuopottelu. Turvallisuustutkimuksen perusteella näillä alueilla kyseisen huolen ilmaisi yli 50 asukasta, kun koko Helsingin alueella näistä asioista huolestuneita asukkaista oli 20. Tämän perusteella voidaan selkeästi osoittaa alueella turvattomuutta aiheuttava tekijä. Viihtyisyyden parantamiseksi asukkaat toivoivat turvallisuustutkimuksen perusteella muun muassa poliisi-partioiden näkyvyyden lisäämistä tai päihde- ja mielenterveyspalveluiden lisäämistä. Toiveet kohdistuivat alueisiin, joissa vastaavat tekijät aiheuttavat turvattomuutta.

²⁷ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²⁸ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

²⁹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

³⁰ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupungin turvallisuuden asiantuntijoilla on tarve ja halu saada paljon alueellista turvallisuustietoa toteutettavia toimenpiteitä varten, mutta samalla ei haluta julkaista tietoa, jotta ei leimata tiettyjä alueita. Aluetiedon ongelmana on myös se, että kaikki tutkimuksen alueet eivät jakaudu osa-alueisiin, jolloin tietoa ei voi tarkastella tarkemmin. Tällöin alueelta saadut tulokset voivat leimata koko alueen.³¹

Haastateltavien mukaan on huomioitava, että keskeisimmillä alueilla oli koronan takia palvelupisteitä osin kiinni, mikä on lisännyt levotonta käyttäytymistä. Tutkimuksen tuloksissa turvattomimmilla alueilla esiintyy samanlaisia sosioekonomisia tekijöitä. Alueet, joilla on paljon työttömiä, pienituloisia ja maahanmuuttajia sekä joissa on alhainen koulutustaso ja paljon kaupungin vuokra-asuntoja, koetaan enemmän turvattomuuden tunnetta. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan kyseessä on sosiaalipoliittinen ongelma. Käytettävissä pitäisi olla paljon resursseja ja niiden avulla saada tasoitettua eri alueiden tilanteita. Vuosien 2021 ja 2018 kyselyiden välillä erona korostui kasvanut huoli sosiaalisen epäjärjestyksen asioihin ja huumeisiin sekä näiden käyttöön liittyviin ongelmiin.³²

Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan positiivisena asiana voidaan pitää sitä, että yleisesti ottaen Helsinki koetaan hyvin turvalliseksi. Kuitenkin noin 13 prosenttia tuntee oman asuinalueensa turvattomaksi liikkua myöhään viikonloppuisin, joten se koskee määrällisesti merkittävää osaa asukkaista. Alueissa on eroja, eikä ole mahdollista, että koko kaupungissa olisi samanlaiset tulokset ja näkemykset. Alueet, joilla turvattomuus on suurinta, ovat pysyneet samoina tutkimuskerrasta toiseen. Näille alueille kohdistetaan paljon toimia, joilla tulee olemaan vaikutusta myös turvallisuuteen.³³

Helsinki tekee erilaisia toimia turvallisuudentunteen parantamiseksi. Kaupungin eri alueilla on esimerkiksi pidetty turvallisuuskokouksia, joissa mietitään toimia alueilla esiintyviin haasteisiin. Päihteidenkäyttäjille tarjotaan päivätoimintaa, jonka tarkoituksena on ohjata heidät pois yleisiltä alueilta ja siten parantaa turvallisuuden tunnetta. Nuorten kanssa esiintyy ajoittain myös haasteita. Esimerkiksi Vuosaarella alueen nuorisotyöntekijät olivat yhteydessä nuorten vanhempiin ja saivat heidät osallistumaan nuorten valvontaan ulkona. Näin valvontaa onnistuttiin siirtämään vanhemmille, mikä koettiin erittäin hyödylliseksi. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mielestä yhteistyötä vanhempien kanssa tulisi tehdä enemmän ja saada heidät enemmän ottamaan vastuuta nuorten käyttäytymisestä. Lisäksi Kontulaan kehitettiin yhteistyössä kaupunginkanslian aluerakentamisyksikön kanssa Yhteinen lähiö -pilotti, jonka tavoitteena oli Kontulan ostoskeskusalueen rauhoittaminen. Myllypuroon taas toteutettiin ostoskeskusuudistus, jonka seurauksena tilanne hetkellisesti näytti parantuneen. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan on havaittu, että ongelma ei ole poistunut, vaan turvattomuutta aiheuttaneet henkilöt ovat vain siirtyneet toiseen paikkaan alueella. Tällä tavoin käy useasti, kun jollain alueella lähdetään tekemään

³¹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

³² Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

³³ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

työtä, niin ongelma vain siirtyy toiseen kohtaan aluetta. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan tulisi löytää pysyvämpiä ratkaisuja esimerkiksi päihdeongelmiin.³⁴

Pitkän aikavälin toimenpiteitä turvallisuuden tunteen parantamiseksi on ollut kaupungin turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijoiden mukaan päihdetoimintamallin luominen. Päihdetoimintamallissa poliisin havaitessa alaikäisiä juomassa alkoholia, otettiin alkoholi haltuun ja hävitettiin. Nuorelle kerrottiin alkoholin haitoista ja missä iässä mitään alkoholijuomaa saa pitää hallussa. Poliisi ilmoitti tapahtumasta nuoren vanhemmille ja teki lastensuojeluilmoituksen. Tarvittaessa päihtynyt nuori vietiin poliisin toimesta kotiin tai pyydettiin vanhempia noutamaan hänet. Tapahtuma johti aina toimenpiteisiin ja usein vielä sosiaalitoimen yhteydenottoon nuoren vanhemmille. Toimintamallin käyttö johti siihen, että alaikäisten näkyvä alkoholin käyttö väheni yleisesti katukuvassa ja nuorten isoissa joukkokokoonumisissa merkittävästi. Yleisesti ottaen nuorten alkoholinkäytön on todettu vähentyneen. Päihdeongelmat kasaantuvat entistä voimakkaammin pienelle ryhmälle nuoria. Näillä nuorilla on usein elämässä paljon erilaista tuen tarvetta. Päihdetoimintamallia sovelletaan edelleen muun muassa oppilaitoksissa ja poliisissa.³⁵

Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan turvallisuuden tunteen parantamiseen ovat vaikuttaneet etsivä lähityö ja jalkautuva nuorisotyö, joita ei vielä ollut kymmenen vuotta sitten. Etsivä lähityö alkoi vuonna 2009 hankkeena nimellä Lähityö, jonka päätavoitteena oli alueellisen turvallisuuden ja viihtyisyyden edistäminen. Vuonna 2014 toiminta vakinaistettiin osaksi sosiaali- ja terveystointia ja päätavoitteena oli palveluiden ulkopuolella olevien etsivä työ julkisissa ja puolijulkisissa tiloissa. Syksystä 2020 alkaen on ollut esillä nuorten oireilua vakavien rikosten muodossa. Tätä ehkäisemään on perustettu Toivo -tiimi lastensuojeluun. Haastateltavien mukaan on haastavaa nähdä, mikä on ollut kaupungin toiminnan vaikutus turvallisuuden tunteen muutokseen. Vielä vaikeampi on erottaa kaupunginkanslian luomien toimintamallien ja ratkaisujen vaikutus toimialojen tekemästä perustyöstä.³⁶

Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijat toivat esille toimia, joilla yritetään rauhoittaa Kurvin aluetta. Nyt Kurvin alueella pilotoidaan aluelähtöistä naapurustotyötä, mitä toteuttaa alueelle perustettu Kurvin-työryhmä. Ryhmässä on mukana Helsingin poliisilaitos, Terveiden ja hyvinvoinnin laitos, kaupunginkanslia ja kaupungin muita toimijoita, sekä päihdealan järjestöjä ja alueen asukkaita. Korona-aika osaltaan vaikutti alueen rauhattomuuteen, sillä edellä mainitut kaupungin palvelut olivat rajatusti auki ja apua tarvitsevat ihmiset olivat enemmän kadulla. Tämä on lisännyt muiden asukkaiden turvattomuuden tunnetta. Lisäksi alueella on käynnissä rakentamishankkeita, jotka ovat kaventaneet kulkuväyliä, jolloin alueella liikkujat kohtaavat toisiaan helpommin. Viestinnällä on yritetty kertoa asukkaille, että alueella toimii esimerkiksi päihdeidenkäyttäjää auttavia tahoja. Lisäksi asukkaille on kehitetty ohjeita, viestintää

³⁴ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

³⁵ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022 ja Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30.1.2023.

³⁶ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022 ja Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 31.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

on tehostettu ja yhteydenotto Kurvin työryhmään ongelmatilanteissa on varmistettu jakamalla yhteystietoja lomakkeilla ja viestintäsovellusten välityksellä.³⁷

Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025 hyväksyttiin kaupunginvaltuuston toimesta 16.11.2022. Hyvinvointisuunnitelman yhtenä painopisteenä on Turvallinen ja kaunis kaupunki.³⁸ Kyseisen painopisteen tavoitteena on myös muun muassa turvallisuuden tunteen parantaminen erityisesti alueilla, joilla turvattomuutta koetaan eniten. Toimenpiteenä on tunnistaa turvallisuustutkimuksen ja tilannekuvatyön perusteella turvallisuuden tunnetta eri alueilla heikentävät tekijät. Lisäksi toimenpiteenä on laatia ja toteuttaa suunnitelma, joka estäisi turvattomuuden tunteen aiheuttavien tekijöiden keskittymisen tietyille asuinalueille.³⁹

2.1.3 Helsingin turvallisuutta kartoitetaan säännöllisesti Helsingissä

Helsingissä on tehty asukkaille suunnattuja turvallisuuskyselyjä kolmen vuoden välein vuodesta 2003 lähtien.⁴⁰ Turvallisuustutkimuksella selvitetään helsinkiläisten kokemuksia ja näkemyksiä kaupungin ja oman asuinalueen turvallisuudesta ja turvallisuustilanteen kehittymisestä. Tietoa hyödynnetään kaupungin viranomaisten ja Helsingin poliisilaitoksen toiminnan suunnittelussa ja toimenpiteiden kohdentamisessa eri alueille. Lisäksi tutkimuksella kerätään tietoa helsinkiläisten rikoksen uhriksi joutumisesta, onnettomuuksista ja tapaturmista sekä poliisin ja pelastuslaitoksen palvelukyvystä. Tutkimus toteutetaan Helsingin kaupungin ja Helsingin poliisilaitoksen yhteistyönä.⁴¹ Turvallisuustutkimusta on toteutettu pitkälti samanmuotoisena jo lähes kahdenkymmenen vuoden ajan.⁴² Tuloksia tarkastellaan koko kaupungin ja asuinalueiden (peruspiirit) sekä väestöryhmien (sukupuoli, ikä, kieliryhmä) tasolla.⁴³

Vuoden 2021 syksyllä tehdyn tutkimuksen kohderyhmänä ovat olleet Helsingin 15–79-vuotiaat asukkaat. Kyselylomake lähetettiin satunnaisotannalla⁴⁴ 7 818 helsinkiläiselle 15–79-vuotiaalle henkilölle, joista 3 980 vastasi. Tutkimuksen vastausprosentti oli 51 (edellisellä kerralla vastausprosentti oli 54). Kuten kyselyissä yleensäkin, nuoret ja miehet olivat aineistossa aliedustettuina. Koska otanta tehtiin siten, että kaikista Helsingin peruspiireistä valittiin yhtä monta vastaajaa, ei aineisto sellaiseen ole perusjoukon suhteen edustava. Tämän vuoksi aineistoon laskettiin painokertoimet osittamalla se jälkikäteen peruspiirin, kahden ikäluokan (15–44- ja 45–79-

³⁷ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022 ja Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30–31.1.2023.

³⁸ Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

³⁹ <https://www.hel.fi/static/kanslia/hyte/liite-hyvinvointisuunnitelman-tavoitteet-toimenpiteet-mittarit-vastuuta-hot.pdf>

⁴⁰ Helsingin turvallisuustutkimus 2018

⁴¹ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tilastot-ja-tutkimukset/Teemasivustot/hki-turvallisuustutkimus>. Luettu 23.12.2022.

⁴² <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁴³ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tilastot-ja-tutkimukset/Teemasivustot/hki-turvallisuustutkimus>. Luettu 23.12.2022.

⁴⁴ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tilastot-ja-tutkimukset/Teemasivustot/hki-turvallisuustutkimus>. Luettu 23.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

vuotiaat) ja sukupuolen mukaan kahdessa kieliryhmässä (suomen- ja ruotsinkieliset, muunkieliset). Painokertoimet korostavat jonkin verran myös aliedustettuina olevien miesten ja nuorten vastauksia.⁴⁵

Kyselyyn oli mahdollista vastata viidellä kielellä. Helsingin muut asukkaat kuin suomen- ja ruotsinkieliset ovat olleet turvallisuustutkimuksen kohteina vuodesta 2015 alkaen. Siitä lähtien on tutkimusten raporteissa tuloksia esitelty suomen- ja ruotsinkielisten sekä muun kielisten osalta. Kieliryhmä ”muut” ei välttämättä muodosta yhtenäistä ryhmää turvallisuuskokemustensa osalta. Tulevissa turvallisuustutkimusanalyyseissä tullaan tarkastelemaan eroja vieraskielisten ryhmän sisällä.⁴⁶ Vuosien 2015, 2018 ja 2021 turvallisuustutkimukset ovat kohderyhmältään vertailukelpoisia, koska kaikissa niissä ovat mukana myös vieraskieliset helsinkiläiset. Ikäryhmien osalta otos ei tosin ole sama, sillä vuonna 2015 kohderyhmänä olivat 15–74-vuotiaat, myöhemmin 15–79-vuotiaat.⁴⁷ Tulevaisuudessa kyselyä on pohdittu lyhennettävän. Tulokset ovat olleet kauttaaltaan samanlaisia. Toiveena on, että kyselyn lyhentäminen toisi lisää vastauksia, jolloin saataisiin osa-alueittainkin paremmin tietoa. Vastausmäärän kasvun avulla saataisiin myös parempaa kuvaa turvallisuuden kokonaistilasta.⁴⁸

Turvallisuustutkimuksen tuloksissa raportoidaan suomen- ja ruotsinkielisten sekä muunkielisten turvallisuuden tunteesta. Tuloksissa muunkieliset kokevat kaupungin hiukan turvattommaksi. Tämän tilanteen korjaamiseksi ei kaupungilla ole varsinaisesti mitään toimenpidettä. Haastateltavien mukaan viestintää on parannettu, sillä kriiseistä ja niihin liittyvistä toimintatavoista sekä palveluista on viestitty paremmin eri kieli- ja kulttuuritaustaisille asukkaille. Tämä on osaltaan lisännyt turvallisuuden tunnetta esimerkiksi koronapandemian aikana. Koronapandemian aikana liikkuminen kaupungin keskustassa ja omalla asuinalueella väheni huomattavasti. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan kyselystä on vaikeata tulkita, onko kyse turvattomuuden lisäyksestä vai jostain muusta, kun tulokset osoittavat liikkumisen vähentymisen.⁴⁹

Edellisellä tutkimuskierroksella, vuoden 2018 lopulla, Helsingin turvallisuustilanne todettiin vastaajien ilmoittamien kokemusten perusteella paremmaksi kuin yhdelläkään aikaisemmalla kerralla. Uusin aineistonkeruu vuonna 2021 osuu koronapandemian aikaan, joka mutkistaa eri syistä monien kyselytutkimusten vastausten tulkintaa. Helsinkiläiset ovat esimerkiksi saattaneet muuttaa joitakin käyttäytymistottumuksiaan pandemian ja siihen liittyvien rajoitusten vuoksi. Esimerkiksi etätyön yleisyys merkitsee, että liikennevälineitä ja kaupungin keskustan palveluita käytetään vähemmän.

⁴⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁴⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁴⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁴⁸ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

⁴⁹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Tämä on huomioitava vastauksia analysoitaessa.⁵⁰ Tutkimuksen tuloksissa ei näy vielä muuttuneen maailmanpoliittisen tilanteen, Ukrainan sodan, vaikutukset.⁵¹

2.1.4 Oma asuinalue ja Helsingin keskusta koetaan melko turvallisina paikkoina

Helsingin turvallisuustutkimuksen pääkohteena on helsinkiläisten kokemus oman arkiympäristönsä turvallisuudesta sekä kaupungin keskustan turvallisuudesta. Viime aikoina kiristynyt maailmanpoliittinen tilanne ja Venäjän hyökkäyssota Ukrainassa ovat kuitenkin esimerkkejä ulkoisista tapahtumista, jotka varmasti vaikuttaisivat kyselyvastauksiin ainakin joidenkin yleisluontoisten kysymysten osalta. Tutkimusajankohdasta johtuen näiden asioiden vaikutukset eivät nyt näy kyselytuloksissa.⁵²

Valtaosa vastaajista, 89 prosenttia, tunsi olonsa kaupungissa turvallisiksi. Vuonna 2018 Helsinkiä turvallisena pitäviä oli hieman tätä enemmän, 92 prosenttia vastaajista.⁵³

Taulukko 1. Helsingin yleinen turvallisuus eri vastaajaryhmissä 2021, 15–79-vuotiaat, %.⁵⁴

	1. Turvalliseksi	2. Melko turvallisiksi	3. Melko turvattomaksi	4. Turvattomaksi	5. Ei osaa sanoa	Turvalliseksi (1+2)	Turvattomaksi (3+4)	N
Kaikki	32,9	55,8	7,3	2,4	1,4	88,7	9,7	3 974
Suomen- ja ruotsinkieliset	29,8	59,6	7,6	1,8	1,1	89,4	9,4	2 851
Muut	40,8	46,3	6,4	4,1	2,2	87,0	10,5	1 123

Kaupungin keskustassa liikkumisen turvallisuus on tärkeä tarkastelukohde kaupungin elinvoimaisuuden ja vetovoimaisuuden näkökulmasta. Helsingin keskusta koettiin vuonna 2021 vähemmän turvallisiksi kuin vuonna 2018. Uusimman kyselyn mukaan hieman yli puolet vastaajista piti keskustaa turvallisena myöhään viikonloppuiltaisin. Keskustaa turvallisiksi kokevien määrä laski noin 10 prosenttiyksikköä. Tilanne oli parempi myös vuonna 2015.⁵⁵

⁵⁰ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵¹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuinalueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁵² <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵³ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵⁴ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 2. Koettu turvallisuus Helsingin keskustassa myöhään viikonloppuiltaisina 2021, 2018 ja 2015, 15–79-vuotiaat, %.⁵⁶

	1. Turvallisiksi	2. Melko turvallisiksi	3. Melko turvattomaksi	4. Turvattomaksi	5. Ei koske vastaajaa	6. Ei osaa sanoa	Turvallisiksi (1+2)	Turvattomaksi (3+4)	N
2021	13,8	40,0	17,2	9,0	16,6	3,0	53,8	26,2	3 974
2018	17,7	46,0	17,2	6,2	8,7	4,2	63,7	23,4	4 090
2015	12,3	46,2	17,9	8,7	11,1	3,6	58,5	26,6	3 971

Turvallisuuskokemusten muutokseen keskusta-alueella voi hakea selitystä osaltaan koronapandemiasta, sillä liikkuminen keskustassa vähentyi huomattavasti koronapandemian aikana. Esimerkiksi syksyllä 2021 keskustassa liikkuneiden määrä oli viikosta riippuen 30–50 % pienempi kuin ennen koronapandemiaa. Vaikuttaa siltä, että vastaajien liikkuminen on painottunut enemmän omalle asuinalueelle.⁵⁷

Koronarajoitukset sulkivat myös päihde- ja mielenterveyspalveluita, joten on mahdollista, että tämä on näkynyt enemmän katukuvassa häiriökäyttäytymisen muodossa. Toisaalta moni on voinut miettiä, että koronatilanteessa missään liikkuminen ei ole täysin turvallista ja se olisi näissä oloissa vielä turvattomampaa. Lisäksi mediassa on ollut näkyvämmän esillä nuorten käyttäytymistä ja rikoksilla oireilua, mikä on voinut vaikuttaa ihmisten mielikuvaan keskustan turvallisuudesta.⁵⁸

Tuloksista näkyy, että keskustaa turvattomana pitävien osuus on pysynyt koko ajan melko samana. Koronatilanne näkyy tuloksissa, sillä suurempi osa vastaajista ei liiku kysyttynä aikana Helsingin keskustassa. Vuoden 2021 kyselyn vastaajista heitä oli 17 prosenttia, eli melkein tuplasti enemmän kuin edellisessä tutkimuksessa. Hallituksen päättämät koronarajoitukset ovat todennäköisesti tämän taustalla.⁵⁹

Mahdollisesti ainakin osa normaalioloissa keskustaa turvallisena pitävistä on vastanneet, etteivät he liiku viikonloppuna myöhäiseen aikaan Helsingin keskustassa. Näin vastaajien osuus on lisääntynyt kaikissa vastaajaryhmissä. Vastaajan ikä ja suku-

⁵⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵⁸ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁵⁹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

puoli näkyvät kuitenkin edelleen selvästi turvattomuuskokemuksissa Helsingin keskustassa liikkumisessa. Naiset ja varsinkin nuoret naiset kokevat keskustan viikonloppuiltaisin turvattomaksi.⁶⁰

Helsingin turvallisuustutkimuksen eräs keskeinen kysymys on ollut, kuinka turvallisiksi vastaajat kokevat oman asuinalueensa. Asuinalue koostuu kodin välittömästä ympäristöstä, jossa liikutaan päivittäin ja oman asuinalueen turvallisuus on keskeinen asia arjen viihtyvyyden kannalta. Koettua turvallisuutta omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisin käytetään yhtenä Helsingin kaupunkistrategian seuranta-mittarina.⁶¹ Oma asuinalue koetaan turvallisemmaksi kuin kaupunki keskimäärin tai kaupungin keskusta. Näin on ollut aikaisemminkin tutkimuseroilla. Uusimmassa kyselyssä 92 prosenttia kaikista vastaajista kokee, että oma asuinalue on yleisesti ottaen vähintään melko turvallinen paikka.⁶²

Helsingin vieraskieliset eivät pidä omaa asuinaluettaan keskimäärin aivan niin turvalisena kuin kotimaankieliset vastaajat. Suomen- ja ruotsinkielisistä 94 prosenttia pitää asuinaluettaan keskimäärin turvalisena, muun kielisistä 87 prosenttia. Kuitenkin kun asiaa kysytään konkreettisemmin arkikokemuksen kautta, eli koetaanko asuinalue turvallisiksi myöhään viikonloppuiltaisin, erot vastaajaryhmien välillä ovat pienemmät.⁶³ Vuoden 2020 lopun tilastojen perusteella Helsingissä asui 109 930 ulkomaalaistaustaista henkilöä, joka tarkoitti 16,9 prosentin väestöosuutta. Itäisessä suurpiirissä ulkomaalaistaustaisia henkilöitä oli 29,1 prosenttia alueen väestöstä, mikä oli osuudeltaan Helsingin suurpiireistä suurin. Koillisessa suurpiirissä ulkomaalaistaustaisia oli 20,4 prosenttia.⁶⁴ Itäisen ja Koillisen suurpiirit koetaan myös vähiten turvalisiksi myöhään viikonloppuiltaisin oman asuinalueen näkökulmasta turvallisuustutkimuksen 2021 tulosten perusteella.⁶⁵ Turvattomuutta koetaan enemmän alueilla, joissa ulkomaalaistaustaisten henkilöiden osuus väestöstä on keskiarvoa suurempi, tukee näkemystä siitä, että vieraskieliset kokevat enemmän turvattomuutta kuin kotimaankieliset.

⁶⁰ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tulok-sia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶¹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tulok-sia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶² <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tulok-sia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶³ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tulok-sia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶⁴ <https://ulkomaalaistaustaisethelsingissa.fi/fi/alueellinensijoittuminen>. Luettu 8.2.2023

⁶⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tulok-sia-kaupungin>. Luettu 8.2.2023

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 3 . Oman asuinalueen yleinen turvallisuus eri vastaajaryhmissä 2021, 15–79-vuotiaat, %.⁶⁶

	1. Turvalliseksi	2. Melko turvalliseksi	3. Melko turvattomaksi	4. Turvattomaksi	5. Ei osaa sanoa	Turvalliseksi (1+2)	Turvattomaksi (3+4)	N
Kaikki	54,4	37,4	4,7	1,9	1,6	91,8	6,6	3 974
Suomen- ja ruotsinkieliset	54,4	39,4	4,0	1,0	1,3	93,7	5,0	2 851
Muut	54,5	32,4	6,3	4,4	2,3	86,9	10,7	1 123

Toisin kuin Helsingin keskustan kohdalla, korona ei näy vaikuttaneen turvallisuuskokemukseen omalla asuinalueella, sillä tilanne on pysynyt varsin samanlaisena kolmessa edellisessä kyselyssä. Vuoden 2021 kyselyssä 76 prosenttia kaikista vastaajista kokee oman asuinalueensa turvalliseksi myös myöhään viikonloppuiltaisina. Merkittävää muutosta vuodesta 2018 ei ole tapahtunut.⁶⁷

Taulukko 4. Koettu turvallisuus omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisina 2021, 2018 ja 2015, %.⁶⁸

	1. Turvalliseksi	2 Melko turvalliseksi	3. Melko turvattomaksi	4. Turvattomaksi	5. Ei koske vastaajaa	6. Ei osaa sanoa	Turvalliseksi (1+2)	Turvattomaksi (3+4)	N
2021	34,7	41,0	8,8	4,3	9,5	1,4	75,6	13,1	3 974
2018	36,7	43,1	9,6	3,5	4,9	2,1	79,8	13,2	4 090
2015	29,8	47,6	11,1	5,1	4,3	2,0	77,4	16,2	3 971

Vaikka omaa asuinuutta pidetään turvallisena, niin naisten ja miesten kokemukset turvallisuudesta ovat yhä varsin erilaisia. Miehistä 85 prosenttia piti asuinuuttaan turvallisena myöhään viikonloppuiltoina, naisista 67 prosenttia. Vastaavasti vain seitsemän prosenttia miehistä oli sitä mieltä, että oma asuinalue on turvaton, ja naisista 18 prosenttia. Iän myötä niiden osuus vähenee, jotka kokevat asuinuuttaan turvallisiksi myöhään viikonloppuisin, mutta vastaavasti myös asuinuuteella liikkuminen näinä aikoina on iäkkäillä selvästi vähäisempää kuin nuoremmilla vastaajilla.⁶⁹

⁶⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶⁸ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

⁶⁹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/oma-asuinalue-ja-helsingin-keskusta-koetaan-turvallisina-paikkoina-tuloksia-kaupungin>. Luettu 23.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Helsingissä toteutetaan nykyisin puolivuositain Helsinki-barometri -nimistä tutkimusta, joka mittaa asukastyytyväisyyttä eri aiheiden tiimoilta. Helsinki-barometrin tarkoituksena on tuottaa tietoa aiheista, joista ei ole olemassa vielä tietoa tai saatavilla oleva tieto ei ole ajantasaista. Tutkimusta toteutetaan puhelinhaastatteluna noin tuhannelle helsinkiläiselle. Alkuvuodesta 2022 julkaistiin viimeisimmän barometrin tulokset, jonka aineisto kerättiin loppuvuonna 2021. Helsingin kaupunkistrategian toteutumista seuraaviin mittareihin haluttiin ajantasaisempaa tietoa eri asuinalueiden turvallisuudesta, minkä vuoksi teema otettiin mukaan myös uusimpaan Helsinki-barometriin. Helsinki-barometrissa 2022 esitettiin haastatelluille kysymys koskien oman asuinalueen koetusta turvallisuudesta myöhään viikonloppuiltaisin. Helsinki-barometrin kysymysvaihtoehdoista jätettiin kuitenkin pois vastausvaihtoehdot ”ei koske minua” ja ”ei osaa sanoa” -vastausvaihtoehdot verrattuna turvallisuustutkimukseen.⁷⁰

Taulukko 5. Oman asuinalueen koettu turvallisuus myöhään viikonloppuiltaisin sukupuolen mukaan, vastaukset väittämään ”koen oloni turvalliseksi liikkeessani omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisin”⁷¹

	1. Täysin samaa mieltä	2. Jokseenkin samaa mieltä	3. En samaa, en eri mieltä	4. Jokseenkin eri mieltä	5. Täysin eri mieltä	Turvallinen (1+2)	Turvaton (4+5)
Kaikki	58,9	27,4	4,1	7,4	2,2	86,3	9,6
Mies	73,7	19,2	2,4	3,5	1,3	92,9	4,8
Nain	46,3	34,3	5,6	10,7	3,0	80,7	13,7

Taulukossa 5 on esitetty Helsinki-barometrin tulokset koskien oman asuinalueen koetusta turvallisuudesta myöhään viikonloppuiltaisin vastaajan sukupuolen mukaan. Taulukon 5 mukaan kaikista vastaajista noin 86 prosenttia piti omaa asuin-alueettaan turvallisena. Ero miesten ja naisten kokeman turvattomuuden välillä oli edelleen merkittävä. Miehistä noin viisi prosenttia piti asuin-alueettaan turvattomana myöhään viikonloppuiltaisin, kun taas naisista vastaava osuus oli noin 14 prosenttia. Barometrin mukaan alle 30-vuotiaista naisista peräti 27 prosenttia koki asuin-alueensa turvattomana myöhään viikonloppu-aikaan.⁷²

⁷⁰ Helsinki-barometri 2022. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinki-barometri-asukkaiden-arviot-helsingin-toimivuudesta-asuinpaikkana-parantuneet>. Luettu 23.11.2022.

⁷¹ Helsinki-barometri 2022. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinki-barometri-asukkaiden-arviot-helsingin-toimivuudesta-asuinpaikkana-parantuneet>. Luettu 23.11.2022.

⁷² Helsinki-barometri 2022. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinki-barometri-asukkaiden-arviot-helsingin-toimivuudesta-asuinpaikkana-parantuneet>. Luettu 23.11.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.1.5 Helsinkiläisten turvattomuuskokemuksissa suurta aluevaihtelua – erot asuinalueiden välillä eivät ole kuitenkaan syventyneet

Helsingin asuinalueiden välillä on huomattavia eroja siinä, kuinka turvallisina niiden asukkaat kokevat alueensa. Joillakin alueilla noin joka kolmas kokee olonsa turvattomaksi omassa naapurustossaan myöhään perjantai- ja lauantai-iltoina, kun taas turvallisimmiksi koetuilla alueilla ainoastaan kolmisen prosenttia vastaajista ilmoittaa näin. Vaikka asuinalueiden väliset erot turvattomuuskokemuksissa ovat merkittäviä, erot ovat kuitenkin edellisiin turvallisuustutkimuksiin verrattuna säilyneet melko samansuuruisina. Useimmilla alueilla tilanne on pysynyt hyvin tasaisena, ja vain harvoilla alueilla turvattomuus on joko lisääntynyt tai vähentynyt huomattavasti.⁷³

Turvallisuustutkimuksessa yksi keskeisimmistä kysymyksistä on se, kuinka turvallisiksi vastaajat kokevat olonsa kävellessään yksin myöhään perjantai- tai lauantai-iltoina asuinalueellaan. Kolmea viimeisintä kyselyä voidaan pitää vertailukelpoisina, joten näiden osalta aluekohtaisia eroja tuloksissa voi tarkastella.⁷⁴ Kyselyn suurpiiritasoinen tarkastelu kertoo paljon Helsingin turvallisuudesta. Valtaosa – noin kolme neljästä koko kaupungin vastaajista – kokee oman asuinalueensa turvallisiksi myöhään viikonloppuiltaisin. Näin on ollut koko tarkasteluajanjakson. Itäisessä suurpiirissä turvallisuustilanne on koettu koko ajan keskimääräistä huonommaksi. Koronarajoitusten aiheuttama liikkumisen välttely saattaa selittää sitä, että ”ei koske minua” -vastausten osuus on vuonna 2021 kaikilla alueilla suurempi kuin aiemmissa kyselyissä. Suurpiirien vastaajamäärät vaihtelevat 250:stä (Pohjoinen suurpiiri) 750:een (Eteläinen suurpiiri).⁷⁵

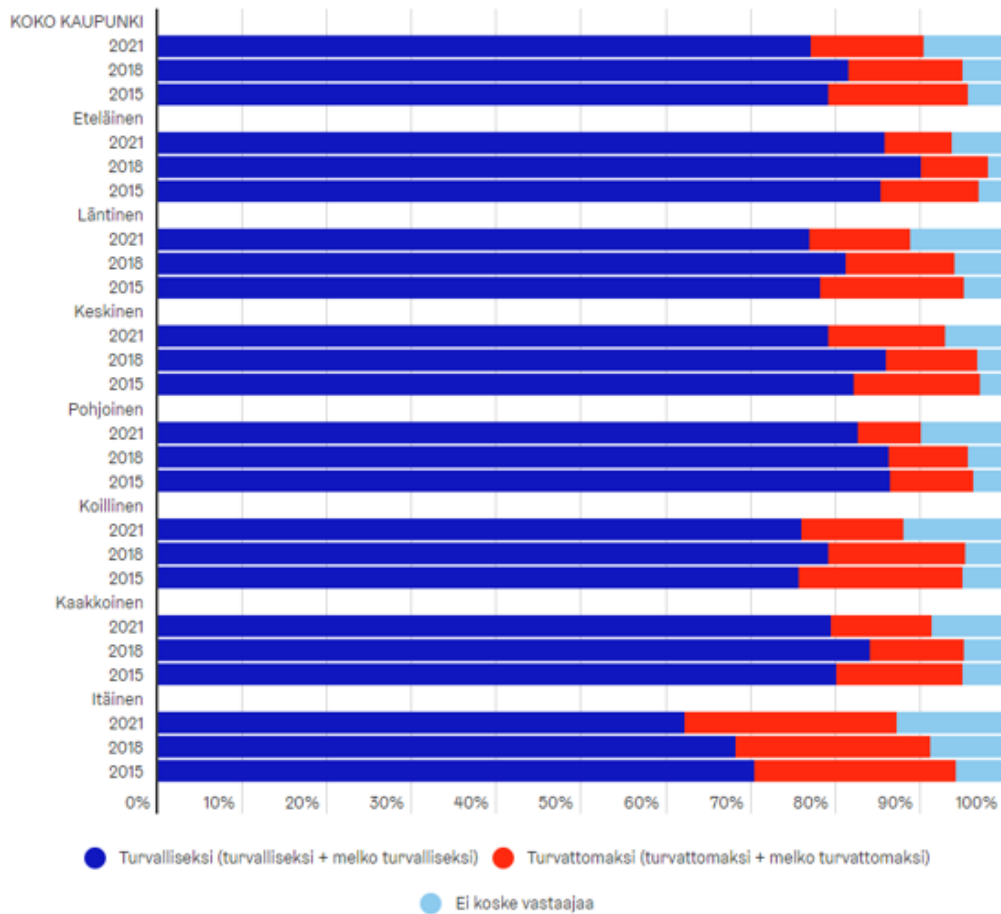
⁷³ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁷⁴ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁷⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 2. Turvattomuuskokemukset omalla asuinalueella myöhään perjantai- ja lauantai-iltaisin suurpiireittäin vuosina 2021, 2018 ja 2015, kaikki 15–79-vuotiaat vastaajat (melko turvaton, turvaton).⁷⁶

Vastaajien, jotka kokevat olonsa turvalliseksi asuinalueellaan viikonloppuiltaisin, osuus vähentyi vuodesta 2018 vuoteen 2021 eniten Itäisessä ja Keskisessä suurpiirissä (6–7 %-yksikköä). Vuoteen 2015 verrattuna heikennystä on tapahtunut suuremmin vain idässä. Turvattomien osuus vuoden 2015 kyselyssä poikkeaa myöhemmistä tuloksista. Vuonna 2015 Euroopassa oli laaja pakolaiskriisi ja sen seuraukset ovat todennäköisesti vaikuttaneet helsinkiläisten turvallisuuskokemukseen. Koronapandemia alkoi levitä alkuvuodesta 2020 ja sen vaikutukset todennäköisesti näkyvät vuoden 2021 kyselyn tuloksissa. Erityisesti liikkuminen ilta-aikaan on vähentynyt kaikilla alueilla. Niiden vastaajien osuus, jotka eivät liiku ilta-aikaan, on kaksinkertaistunut vuodesta 2018.⁷⁷

⁷⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁷⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Taulukko 6. Oman asuinalueen koettu turvallisuus myöhään viikonloppuiltaisin vastaajan asuinpaikan (suurpiirit) mukaan, vastaukset väittämään ”koen oloni turvalliseksi liikkuessani omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltaisin”⁷⁸

Suurpiiri	Samaa mieltä	Eri mieltä	N
1. Eteläinen	90,3	5,7	195
2. Läntinen	91,3	4,1	158
3. Keskinen	80,6	11,8	137
4. Pohjoinen	93,5	5,4	86
5. Koillinen	80,9	14,5	131
6. Kaakkoinen	91,7	6,3	96
7. Itäinen	76,9	20,9	134
Koko kaupunki	86,3	9,6	1001

Vastaavan kaltaisen alkuvuodesta 2022 julkaistun Helsinki-Barometrin kyselyn tulokset oman alueen koetusta turvallisuudesta myöhään viikonloppuiltaisin vastaajan asuinpaikan perusteella suurpiiritasolla on esitetty Taulukossa 6. Asuinpaikat on jaettu vastaavasti seitsemään eri suurpiiriin. Helsinki-barometrin kysymysvaihtoehdoista jätettiin vastausvaihtoehdot ”ei koske minua” ja ”ei osaa sanoa” -vastausvaihtoehdot verrattuna turvallisuustutkimukseen. Turvattommaksi alueeksi koettiin itäisen, koillisen ja keskisen suurpiirin asuinalueet, jotka olivat kaikki koko kaupungin tasolla keskimääräistä turvattomampia. Itäinen suurpiiri koettiin edelleen turvattommaksi. Eteläisessä, läntisessä, pohjoisessa sekä kaakkoisessa suurpiirissä asuinalueet koettiin taulukon 6 perusteella selkeästi turvallisimmiksi asuinalueiksi myöhään viikonloppu-aikaan. Näillä alueilla koetun turvallisuuden vaihteluväli oli 90,3–93,5 prosenttia, eli noin yhdeksän kymmenestä vastaajasta koki asuinalueensa turvalliseksi kyseisillä alueilla kyselyn perusteella.⁷⁹

Suurpiiritasolla alue-erojen ja niiden kehityksen havainnointi on mahdollista vain rajoitettuna. Tarkastelemalla tuloksia peruspiirien aluetasolla näkyvät alueelliset erot suurempina. Alla olevassa kuviossa on peruspiirit luokiteltu sen mukaan, kuinka suuri osuus vastaajista vuonna 2021 koki olonsa turvattomaksi omalla asuinalueella myöhään viikonloppuiltoina. Yksittäisten peruspiirien tarkkoja osuuksia ei esitetä, sillä vastaajien peruspiirikohtainen määrä on osalla alueista liian pieni. Koko kaupungin tasolla 13 prosenttia vastaajista koki olonsa turvattomaksi myöhään viikonloppuiltoina omalla asuinalueellaan. Tilanne oli sama myös vuoden 2018 kyselyssä. Korkein turvattomuutta kokeneiden osuus peruspiiritasolla oli 33 prosenttia vuonna 2021 ja matalin vain kolme prosenttia.⁸⁰ Kuvioista 3 havaitaan, että turvattomuutta kokenei-

⁷⁸ Helsinki-barometri 2022. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinki-barometri-asukkaiden-arviot-helsingin-toimivuudesta-asuinpaikkana-parantuneet>. Luettu 23.11.2022.

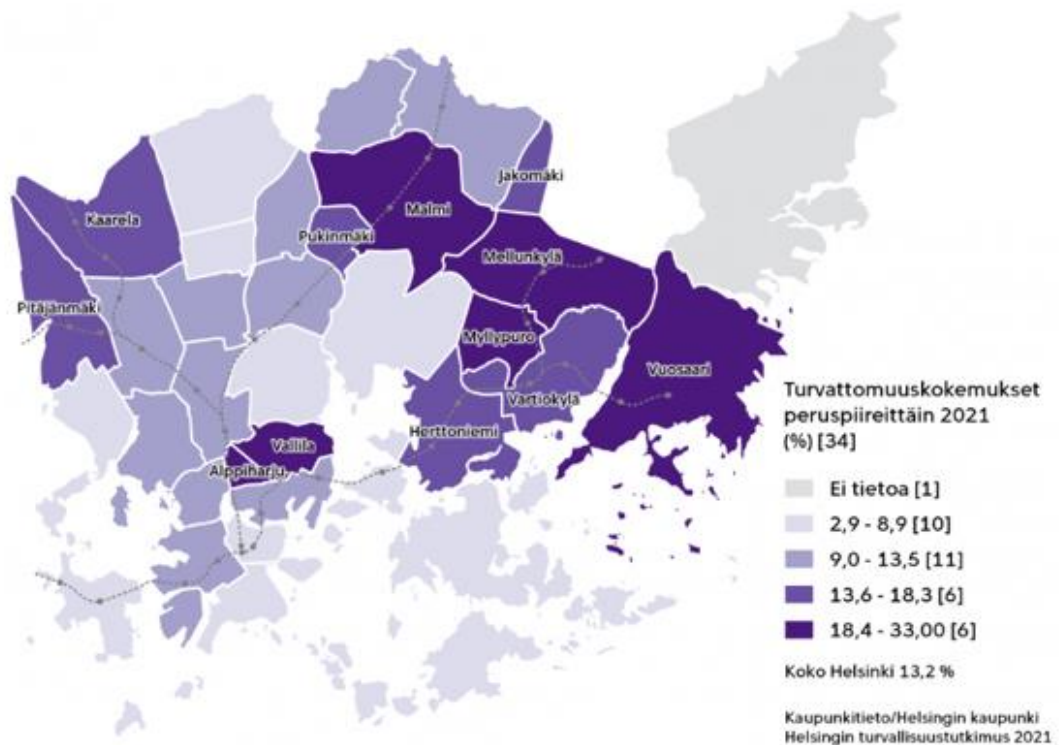
⁷⁹ Helsinki-barometri 2022. <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinki-barometri-asukkaiden-arviot-helsingin-toimivuudesta-asuinpaikkana-parantuneet>. Luettu 23.11.2022.

⁸⁰ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

den osuudet olivat korkeimpia osassa itäisen, koillisen ja keskisen alueiden peruspiireistä. Myös läntiseltä ja kaakkoiselta alueiden peruspiireissä havaitaan melko korkeita turvattomuuden kokemuksen arvoja osassa peruspiireistä. Turvattomuuden kokemuksia löytyy siis laajalti Helsingin alueelta. On hyvä muistaa, että myös edellä mainituilta alueilla on peruspiirejä, joissa turvattomuutta kokeneiden osuus on pienempi. Tämä vahvistaa käsitystä, että alueellisia eroja on suurpiiritasolla, mutta myös suurpiirien sisällä on eroja turvallisuudentunteessa.

Kuvio 3. Turvattomuuskokemukset omalla asuinalueella myöhään perjantai- ja lauantai-iltaisin peruspiireittäin vuonna 2021 (vastaajat, jotka kokivat olonsa turvattomaksi tai melko turvattomaksi).⁸¹

Helsingiläisten koettu turvattomuus vaihtelee sekä alueiden välillä että jossain määrin myös tutkimuskierroksesta toiseen. Havaitut alue-erot ovat olleet yllättävän pysyviä. Kymmenen turvallisimmaksi koetun peruspiirin joukossa on vuosina 2021 ja 2018 kahdeksan samaa peruspiiriä. Samoin turvattomimmiksi koettujen kymmenen alueen joukossa on molempina tutkimuskertoina seitsemän samaa peruspiiriä. Vuodesta 2018 vuoteen 2021 turvattomuutta kokevien osuudet ovat pysyneet lähes ennallaan 24 peruspiirissä 33:sta, eli kolmessa neljästä. Näillä alueilla muutokset ovat olleet

⁸¹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsingilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

suuntaan taikka toiseen pienemmät kuin viisi prosenttiyksikköä. Viidellä alueella kehitys on ollut myönteistä ja neljällä alueella turvattomuuskokemukset ovat lisääntyneet.⁸²

2.1.6 Turvattomuuskokemuksia keskittyä alueille, jotka pärjäävät heikosti sosioekonomisilla mittareilla

Turvallisuustutkimuksen kyselytietoja hyödyntämällä tutkimuksen analysoijat selvittivät, minkä tyyppisillä asuinalueilla turvattomuuskokemuksia esiintyy runsaimmin ja missä vähemmän. Apuna käytettiin Helsingin peruspiireille laskettua sosioekonomista summaindeksiä. Indeksikoostuu kolmesta keskeisestä sosioekonomisesta muuttujasta: pienituloisten (eli alimpaan tuloviidennekseen kuuluvien) asuntokuntien osuus, työttömyysprosentti sekä vähän koulutettujen osuus työvoimasta. Tulosten perusteella voidaan todeta, että turvattomuuskokemukset ovat yhteydessä alueen sosioekonomiseen rakenteeseen. Turvattomuuskokemukset eivät kuitenkaan yleisty lineaarisesti sen mukaan, mitä heikommin alueet menestyvät sosioekonomisilla mittareilla. Tämä tarkoittaa sitä, että Helsingissä on myös alueita, jotka sosioekonomisen summaindeksin perusteella ovat verraten hyväosaisia, mutta joissa koettu turvallisuustilanne on keskimääräistä huonompi, esimerkiksi Alppiharju–Vallila Keski-sen suurpiirin alueella ja päinvastoin esimerkiksi Latokartano Koillisen suurpiirin alueella.⁸³

Omalla asuinalueella nähdyn väkivallan ja asuinalueella viikonloppuiltaisin koetun turvattomuuden välillä on selvä yhteys. Merkit huumeiden käytöstä eivät vaikuta niin voimakkaasti turvattomuuden tunteeseen, kuin väkivallan näkeminen. Väkivallan näkemisen ja huumeiden käytön näkemisen keskinäinen riippuvuus on varsin suuri eli molempia nähdään samoilla alueilla. Muutama Helsingin asuinalue käyttäytyy tämän suhteen eri tavalla. Esimerkiksi Kalliossa väkivaltaa nähdään yleisesti, mutta siellä viikonloppuiltaisin koettu turvattomuus on koko kaupungin keskimääräisellä tasolla. Samaan aikaan viereinen peruspiiri, Alppiharju, on esimerkki alueesta, jolla sekä väkivallan näkeminen että turvattomuuskokemukset ovat yleisiä. Myös huumeisiin liittyvien ongelmien näkeminen on yleistä Kalliossa, jossa siis ei tästä huolimatta koeta erityisen paljon turvattomuutta. Alppiharju puolestaan on jälleen esimerkki alueesta, jossa sekä huumeidenkäytön kohtaaminen että turvattomuuskokemukset ovat yleisiä. Vallilassa tilanne lähestyy Alppiharjun mukaista asetelmaa, jossa molemmat ilmiöt ovat yleisiä. Edellä mainitut alueet ovat olleet esillä myös mediassa Vaasanpuistikon ja Kurvin paheneviksi kuvattujen huumeongelmien yhteydessä. Turvallisuustutkimuksen tuloksia ei ole välttämättä hyödyllistä tulkita suoraan näiden havaintojen valossa, sillä vastaajien käsitykset siitä, mitä omaan asuinalueeseen kuuluu, voivat vaihdella. Kumpikin edellä käsitellyistä asuinalueen häiriötekijöistä vaikuttaa yleisesti

⁸² <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁸³ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

negatiivisella tavalla asukkaiden arvostukseen omaa asuinalueetta kohtaan. Asuinalueeseensa erittäin tyytyväisten vastaajien sekä väkivallan ja huumeiden käyttöä nähneiden osuuksilla on vahva negatiivinen korrelaatio.⁸⁴

Oman asuinalueen tyytyväisyyteen liittyy monta tekijää. Alueen viihtyisyys, koettu turvallisuus, luonnon ympäristö ja kokemukset alueen sosiaalisesta ympäristöstä vaikuttavat siihen, miten hyvin asukkaat alueellaan viihtyvät. Ilkivalta, viheralueiden väheneminen ja ihmisten syrjäytyminen aiheuttivat yleisimmin huolta. Huolestuneisuus oli yleisesti ottaen suurinta vanhimmassa, 65 vuotta täyttäneiden ikäryhmässä. Koettu sosiaalinen epäjärjestys on jonkin verran lisääntynyt Helsingin asuinalueilla vuodesta 2015. Sosiaalisella epäjärjestyksellä ja asuinalueen koetulla turvattomuudella on osoitettu olevan vahva yhteys. Sosiaalisella epäjärjestyksellä on myös selvä yhteys siihen, kuinka todennäköisesti asukkaat puuttuvat erilaisiin tilanteisiin. Jos sosiaalinen epäjärjestys on suurempaa, puuttumisalttius on vähäisempää.⁸⁵

Asuinalueita koskevien huolenaiheiden listalla on moninaisia ja eri tasoisia asioita ja ilmiöitä. Huolenaiheistasta kuusi kohtaa liittyi konkreettisiin sosiaalisen epäjärjestyksen ilmentymiin ja merkkeihin. Nämä huolenaiheet sisälsivät sekä fyysisen ympäristön piirteitä että ihmisten epäsosiaalista käyttäytymistä. Nämä huolenaiheet ovat huumeiden käyttö ja -kauppa, häiriökäyttäytyminen, julkinen juopottelu, ympäristön epäsiisteys, ilkivalta (rikkominen ja töhryt) sekä katuväkivalta. Koetulla sosiaalisella epäjärjestyksellä on vahva yhteys alueen sosioekonomiseen huono-osaisuuteen sekä siellä koettuun turvattomuuteen. Sosiaalisen epäjärjestyksen asuinalueella epävirallinen sosiaalinen kontrolli ei toimi kunnolla, eikä yhteiselo ohjaavista normeista vallitse yksimielisyyttä. Lisäksi sosiaalisella epäjärjestyksellä on selvä yhteys asukkaiden poismuuttohalukkuuteen.⁸⁶

Turvallisuustutkimuksen laatijat muodostivat aiemmin mainituista kuudesta tekijästä muuttujan, joka nimettiin ”sosiaalisen epäjärjestyksen mittariksi”. Mittari skaalattiin vaihtelevaan välillä 0–10. Mitä suurempi arvo, sen enemmän vastaajilla oli huolta sosiaalisen epäjärjestyksen merkeistä. Vastausten mukaan arvot kasautuivat jossain määrin pienten arvojen eli vähäisen huolen päähän. Suurimmalla osalla Helsingin alueista ei siis oltu vahvasti huolissaan sosiaalisen epäjärjestyksen ilmiöistä. Mittarin keskiarvo koko kaupungin tasolla oli 3,56 (vuonna 2015 keskiarvo oli 3,32). Huoli sosiaalisen epäjärjestyksen merkeistä oli näin ollen hieman lisääntynyt.⁸⁷

Mittarin arvoja tarkasteltiin alueellisesti. Peruspiiri on pienin alueyksikkö, jolla vastauksia on mahdollista analysoida. Peruspiireillä oli kohtalaisen suuria eroja mittarin

⁸⁴ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/helsinkilaisten-turvattomuuskokemuksissa-suurta-aluevaihtelua-erot-asuin-alueiden-valilla>. Luettu 27.12.2022.

⁸⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

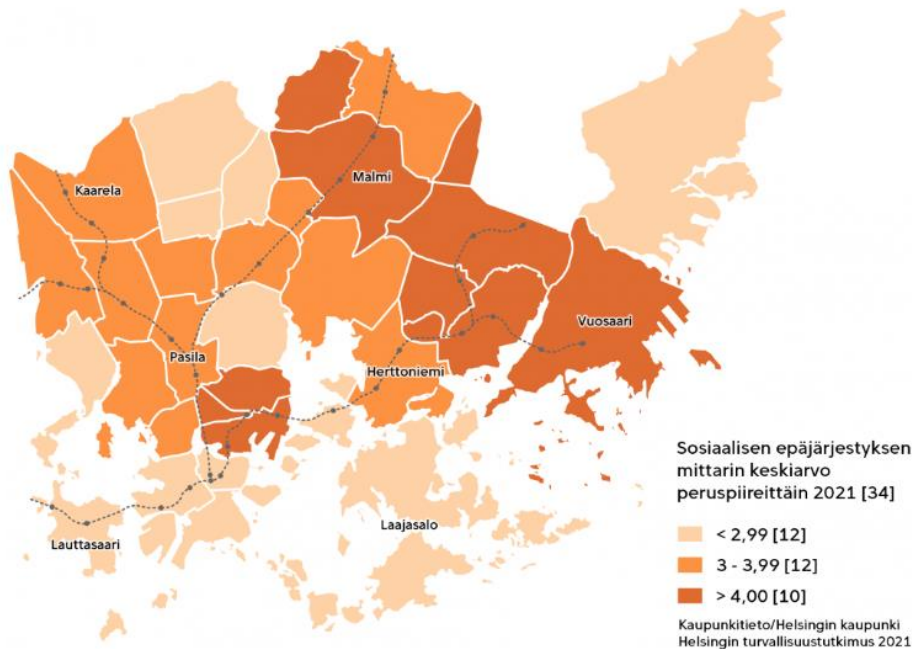
⁸⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁸⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

keskiarvossa: pienimmillään se oli kahden luokkaa, suurimmillaan taas viiden luokkaa. Alla olevaa kuvio kertoo yleispiirteet mittarin arvon alueellisista eroista.⁸⁸

Kuvio 4. Sosiaalisen epäjärjestyksen mittarin keskiarvo peruspiireittäin 2021.⁸⁹

Kuviosta 4. havaitaan, että korkeita keskiarvoja sosiaalisen epäjärjestyksen mittarilla saivat jotkin itäiset ja koilliset lähiöt sekä Pitkäsillan pohjoispuoliset kaupunginosat Kallio, Alppiharju ja Vallila. Keskiarvo oli puolestaan alhainen esimerkiksi Pohjois-Helsingin pientalovoittoisilla alueilla, Lauttasaarella, Munkkiniemessä ja Laajasalossa. Erot mittarin keskiarvossa noudattelevat pitkälti alueiden ennestään tiedossa olevia sosioekonomisia eroja. Sosioekonomisesti heikommilla alueilla oli enemmän huolta sosiaalisen epäjärjestyksen merkeistä, mikä oli ennako-oletusten mukainen tulos.⁹⁰

Sosiaalisen epäjärjestyksen mittarin keskiarvo on kasvanut suuressa osassa peruspiireistä verrattuna vuoden 2015 arvoon. Noin joka kolmannessa peruspiirissä oli kuitenkin myönteistä kehitystä eli mittarin arvo laski. Mittarin lähtötason ja sen muutok-

⁸⁸ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁸⁹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁹⁰ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sen välillä ei ollut havaittavissa riippuvuutta. Vaikka siis huoli sosiaalinen epäjärjestyksen ilmiöistä oli mittarin mukaan lisääntynyt, peruspiirien väliset erot eivät olleet kasvaneet.⁹¹

Koetulla sosiaalisella epäjärjestyksellä ja turvattomuuskokemuksella on vahva yhteys. Turvattomuuskokemus voidaan määritellä osaksi sosiaalisen epäjärjestyksen tunnusmerkkejä. Helsingin turvallisuustutkimuksessa 2021 havaittiin, että mitä korkeampi keskiarvo sosiaalisen epäjärjestyksen mittarilla on, sitä suurempi osuus vastaajista koki turvattomuutta liikkueessaan ulkosalla viikonloppuiltana. Myös yksilötasolla huoli sosiaalisen epäjärjestyksen ilmiöistä ja turvattomuuden kokeminen viikonloppuiltana kulkevat käsi kädessä. Sosiaalisen epäjärjestyksen taustalla on puutteellinen naapuruston integraatio ja heikko sääntely. Tämä tarkoittaa sitä, missä määrin naapuruston asukkaat ovat tekemisissä toistensa kanssa sekä miten asukkaiden yhteiset pelisäännöt muodostuvat, miten niitä noudatetaan ja valvotaan.⁹²

Sosiaalisen epäjärjestyksen tilaan kuuluu myös piirre, että asukkaat ovat haluttomia puuttumaan alueella tapahtuviin asioihin. Tämä kytkeytyy epävirallisen kontrollin heikkouteen ja normiyksimielisyyden puuttumiseen. Turvallisuuskyselyssä tiedusteltiin, millaiseksi vastaajat arvioivat naapurustonsa puuttumisalttiuden erilaisiin tilanteisiin kuten sairaskohtaukset ja onnettomuudet, katutappelut sekä kadulla makaava ihminen. Sairauskohtauksen tai onnettomuuden tilanteisiin suurella todennäköisyydellä reagoidaan, kun taas tappeluihin hieman alle puolet on valmis puuttumaan.⁹³

Sosiaalisella epäjärjestyksellä oli vahva yhteys koettuun turvattomuuteen sekä siihen, kuinka todennäköisesti alueen asukkaiden arvioitiin puuttuvan alueella sattuviin erilaisiin tilanteisiin. Myönteistä oli, että suurimmalla osalla Helsingin alueista sosiaalinen epäjärjestys oli kohtalaisen vähäistä. Huolestuttava tulos kuitenkin oli se, että sosiaalinen epäjärjestys oli Helsingissä lisääntynyt vuodesta 2015.⁹⁴

2.1.7 Viheralueiden väheneminen, paikkojen rikkominen ja töhryt sekä ihmisten syrjäytyminen huolestuttavat eniten omalla asuinalueella

Helsingin turvallisuustutkimuksessa 2021 tiedusteltiin vastaajan omaa asuinaluetta koskevista huolista. Apuna hyödynnettiin 14-kohtaisesta listaa. Yleisimpinä huolenaiheina erottuivat viheralueiden väheneminen, paikkojen rikkominen ja töhryt sekä ihmisten syrjäytyminen. Nämä asiat huolestuttivat noin 40:ää prosenttia vähintään ”melko paljon”. Vähiten taas kysytyistä asioista huolestuttivat erityisryhmien asunot, alkoholin anniskelu päihtyneille ja alkoholin juominen julkisella paikalla. Enemmistöä vastaajista nämä asiat eivät huolestuttaneet. Muut huolet kuten häiriökäyttäytyminen, rikollisuus, työttömyys, ympäristön epäsiisteys, huumeet, etnisten ryhmien

⁹¹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁹² <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

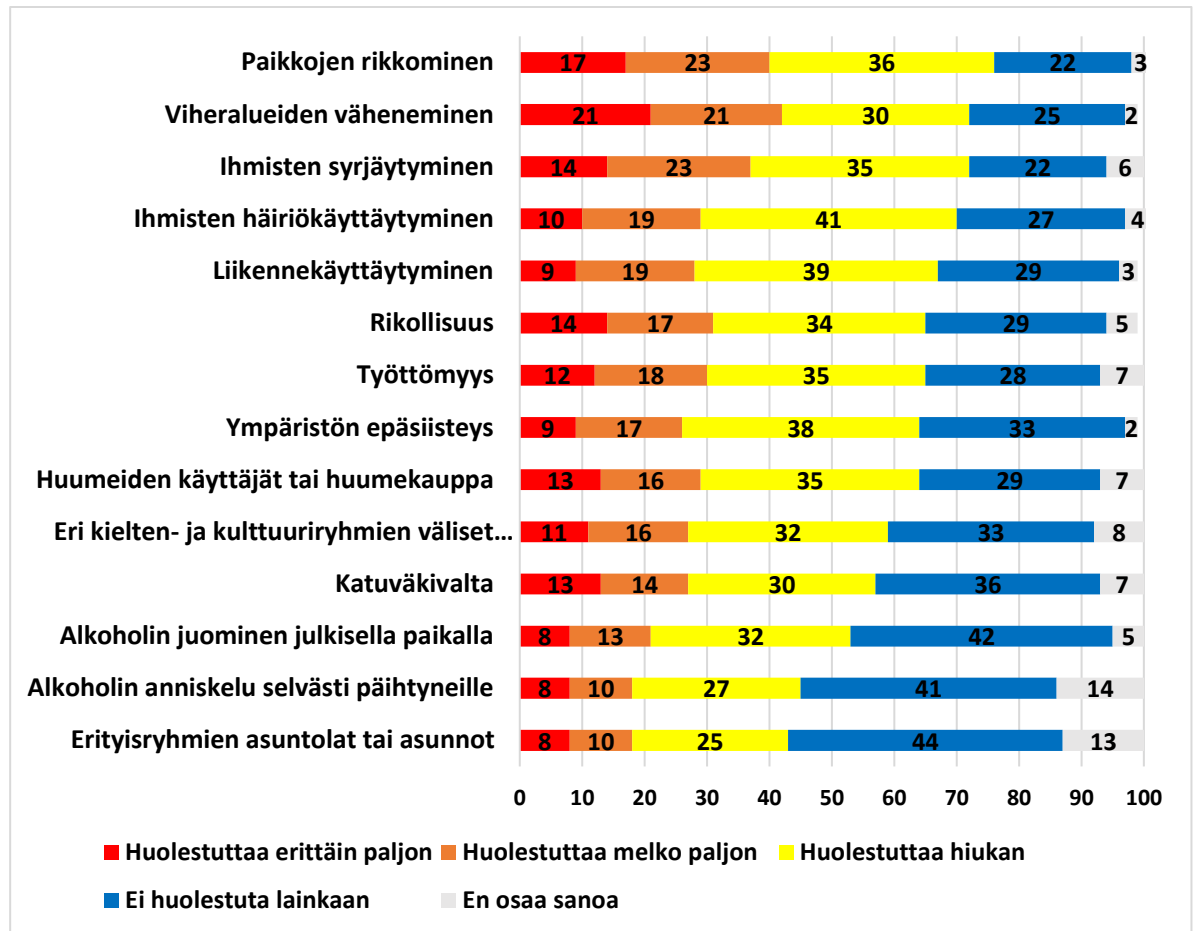
⁹³ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁹⁴ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ristiriidat ja katuväkivalta huolestuttivat ”melko paljon” noin 30 prosenttia vastaajista.⁹⁵

Kuvio 5. Asuinalueella huolestuttavat asiat 2021, %.⁹⁶

Kuviossa 6 on esitetty asuinalueilla huolestuttavien asioiden lista melko tai erittäin huolestuneiden osuuksien osalta viimeisessä kolmessa turvallisuustutkimuksen kyselyssä. Asuinalueella huolestuttavien asioiden lista on esiintynyt suurin piirtein samana myös vuosien 2015 ja 2018 turvallisuustutkimuksissa. Suurin muutos on työttömyyden kohdalla, jossa huolestuneiden osuus on pudonnut puolesta kolmanneksen. Myös liikennekäyttäytymisestä huolestuneiden osuus on laskenut hieman kuudessa vuodessa. Eriyisryhmien asunnoista tai asumisesta huolestuneiden osuus on laskenut neljänneksestä viidennekseen. Viheralueiden väheneminen ei ollut mukana

⁹⁵ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

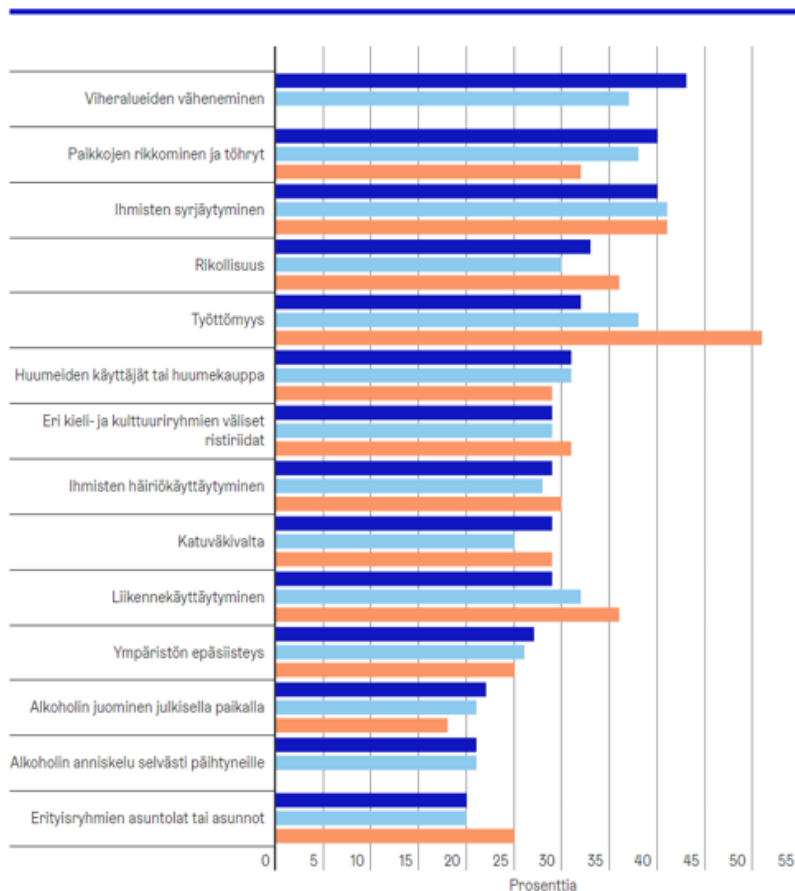
⁹⁶ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

listassa vielä vuoden 2015 kyselyssä. Viime kyselystä siitä huolestuneiden osuus on kasvanut 37 prosentista 43 prosenttiin.⁹⁷

Arvioinnin näkökulmasta eritoten rikoksiin ja häiriöihin kohdistuvissa huolissa paikkojen rikkomisesta ja töhryistä huolestuneiden osuus on puolestaan kasvanut kolmen turvallisuustutkimusten aikana 32 prosentista 40 prosenttiin.⁹⁸ Kuvion 6 monissa muissa rikoksiin ja häiriöihin kohdistuvissa huolestuneisuuden asioissa, kuten esimerkiksi rikollisuudessa, huumeiden käyttäjissä ja huumekaupassa, ihmisten häiriökäyttäytymisessä ja katuväkivallassa ei ole havaittavissa mainittavaa muutosta turvallisuustutkimusten tulosten perusteella.

Kuvio 6. Mikä huolestuttaa omalla asuinalueella? Melko/erittäin paljon huolestuneiden osuus 2021, 2018 ja 2015 (% niistä, jotka ottivat kantaa).⁹⁹

⁹⁷ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁹⁸ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

⁹⁹ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>. Luettu 27.12.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Päähavaintona turvallisuustutkimuksen oman asuinalueen huolestuneisuusosion kyselyssä oli, että vanhin ikäryhmä (65–79 vuotiaat) oli lähes kaikista asioista yleisemmin huolestunut kuin muut. Selvimmin tämä piirre ilmeni paikkojen rikkomisen ja töhryjen, työttömyyden, rikollisuuden sekä katuväkivallan kohdalla. Paikkojen rikkomisesta ja töhryistä vähintään ”melko paljon” huolestuneita oli alle 25-vuotiaista joka neljäs, mutta 65 vuotta täyttäneistä lähes 60 prosenttia. Vuoden 2018 kyselyssä ilmeni hyvin saman tyyppisiä riippuvuuksia iän ja asuinaluehuolien välillä. Toisaalta muutamissa kohdissa huolestuneisuus ei paljonkaan vaihdellut iän mukaan. Näitä olivat selvimmin viheralueiden väheneminen, ihmisten häiriökäyttäytyminen ja huumeongelmat.¹⁰⁰

¹⁰⁰ <https://www.kvartti.fi/fi/artikkelit/huolenaiheet-ja-sosiaalinen-epajarjestys-omalla-asuinalueella-helsingin>.
Luettu 27.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.2 Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia?

2.2.1 Liikenneturvallisuus on läsnä liikennesuunnittelussa

Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelu vastaa liikenne- ja katusuunnittelusta, liikennejärjestelmän kehittämiseen liittyvistä tehtävistä sekä yleisten alueiden investointien ohjelmoinnista.¹⁰¹ Liikenne- ja katusuunnittelupalvelu toteuttaa liikennesuunnittelun myötä myös liikenneturvallisuuden edistämistä.¹⁰² Liikenneturvallisuussuunnittelu aloitetaan kaupungilla jo kaavoituksen suunnittelusta lähtien. Helsingin liikenne- ja katusuunnittelupalvelu osallistuu kaavayhteistyöhön ja tämän yhteistyön avulla pyritään jo kaavavaiheessa sijoittamaan eri maankäytön elementit niin, ettei liikenneturvallisuusongelmia muodostuisi. Maankäyttösuunnittelun sekä liikennesuunnittelun yhdistäminen todettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan olevan tärkeää, jotta nämä palvelisivat mahdollisimman hyvin toisiaan. Myös liikenneturvallisuuden laadunvarmistukseen kiinnitetään huomiota liikenneturvallisuuden edistämistyössä, jotta eri näkökulmat olisivat otettu jo huomiioon päätöksentekovaiheeseen tultaessa. Liikenne- ja katusuunnittelupalveluissa otetaan myös aktiivisesti osaa lainsäädäntötyöhön. Lainsäädäntötyössä pyritään vaikuttamaan lainsäätäjään, jotta saataisiin toteutettua sellaisia ratkaisuja, jotka palvelisivat turvallisia liikenneratkaisuja.¹⁰³

Liikenneturvallisuussuunnittelua ohjaavat kaupungin periaatteet, ja liikenneturvallisuuden todettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan olevan jatkuvasti läsnä myös liikennesuunnittelussa. Käytössä olevien keinojen käyttäminen vaihtelee sen mukaan, minkälaisessa ympäristössä suunnittelua toteutetaan. Joissakin kohteissa liikenneturvallisuuden elementtejä tulee ottaa voimakkaammin huomioon, ja toisaalta muualla tarve liikennesuunnittelulle on maltillisempaa. Kaupungilla on olemassa myös muutamia alueellisia liikenneturvallisuussuunnitelmia, joissa keskitytään nimenomaan vain liikenneturvallisuuden parantamiseen. Lisäksi merkittäviä liikenneturvallisuutta edistäviä toimenpidekokonaisuuksia ovat Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelmat, jotka ohjaavat kaupungin toimintaa.¹⁰⁴ Viimeisin toteutettu Helsingin kaupungin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 5.10.2015. Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman laatimisen tavoitteena oli parantaa liikenneturvallisuustyön koordinoitua, vahvistaa yhteisiä käytäntöjä sekä asettaa toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä.¹⁰⁵ Kehittämisohjelmassa yhdeksi painopisteeksi oli asetettu lasten ja nuorten turvallinen ja vastuullinen liikkuminen. Kyseisen painopisteen tavoitteina olivat, että nuorten riski joutua liikenneonnettomuuksiin ei olisi suurempi kuin muiden ikäryhmien sekä lasten ja nuorten liikkuminen olisi turvallista kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.¹⁰⁶

¹⁰¹ Kaupunkiympäristön toimialan helmi-intra, Luettu 10.11.2022.

¹⁰² Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹⁰³ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹⁰⁴ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹⁰⁵ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015 s. 2.

¹⁰⁶ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015 s. 11.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaupunginhallitus hyväksyi 7.3.2022 Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelman 2022–2026. Myös uusimmassa liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelmassa erityiseksi kohderyhmäksi on asetettu lapset ja nuoret. Tavoitteiksi kyseiselle kohderyhmälle on asetettu lasten ja nuorten onnettomuuksien määrän väheneminen sekä lasten ja nuorten liikkumisen kokeminen nykyistä turvallisemmaksi.¹⁰⁷ Liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelman valmistelussa ovat olleet mukana kaupungin eri toimialat sekä esimerkiksi poliisi, liikenneturva, Helsingin liikenneturvallisuuksiyhdistys, HSL sekä Uudenmaan älykeskus. Liikenneturvallisuuksisuunnitteluun liittyy lisäksi valtakunnallinen liikenne- ja viestintäministeriön laatima liikenneturvallisuuksustrategia. Strategia sisältää kunnalle osoitettuja toimenpiteitä, joita kaupunki toteuttaa siltä osin, kun niihin voidaan vaikuttaa. Tärkeitä liikenneturvallisuuksua edistäviä tekijöitä ovat myöskin poliisin toteuttama liikennevalvonta sekä Liikenneturvan toteuttama valvontasuunnitelma.¹⁰⁸ Lisäksi on olemassa erilaisia verkostoja, joissa käydään keskustelua erilaisista liikenneturvallisuuksuden liittyvistä asioista eri kaupunkien välillä. Verkostoissa käytyjen keskustelujen myötä voidaan parantaa kaupungin omaa näkökulmaa liikenneturvallisuuksuden tarkastelussa.¹⁰⁹

Liikenneturvallisuuksudessa havaittavia puutteita voidaan tunnistaa monin eri keinoin. Esimerkiksi kaupungin palautejärjestelmän kautta saaduilla viesteillä sekä alueellisten turvallisuusselvitysten avulla voidaan tunnistaa turvallisuuksudessa havaittavia puutteita. Lisäksi alueellinen liikenneinsinööri voi myös itse tunnistaa omalta asuinalueelta puutteita, joihin tulisi puuttua. Lisäksi eri yhteistyötahoilta voidaan saada palautetta, jonka vuoksi liikennejärjestelyjä tulisi muuttaa, jos nykyiset järjestelyt eivät vastaa liikenneturvallisuuksutavoitteita.¹¹⁰ Palautejärjestelmän kautta tulleita viesteillä voidaan ohjata myös poliisille valvontapyyntöjä.¹¹¹ Onnettomuustilastoja seuraamalla voidaan myös havaita sekä kohdentaa toimenpiteitä liikennejärjestelyn muuttamiseen, jos tilastoista nousee esille poikkeamia. Tilastoja seurataan niin lyhyellä kuin pitkällä aikavälillä. Ratkaisua liikenneturvallisuuksuongelmaan voidaan kaupungilla toteuttaa myös nopealla aikataululla. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijat korostivat sitä, että kuolemaan johtaneita onnettomuuksia ei erikseen odoteta, ennen kuin toimenpiteitä liikenneturvallisuuksuden edistämiseen toteutetaan. Lisäksi liikenneonnettomuuksien tutkintalautakunta tutkii koko Suomen tasolla kuolemaan johtaneita onnettomuuksia. Tutkimustyön perusteella voi ilmetä toimenpiteitä, joita voidaan hyödyntää myös Helsingissä, vaikka onnettomuus olisi tapahtunut toisessa kaupungissa. Toimenpiteitä arvioidaan Helsingin näkökulmasta ja tutkimustulosten avulla voidaan havaita, jos samankaltainen ongelma ilmenee myös Helsingissä, ja siten tehdä tarvittavia toimia ongelman korjaamiseksi.¹¹²

Yleisten alueiden liikenne- ja katusuunnitteluun liittyvät investoinnit on esitetty Helsingin talousarviossa talousarviokohdassa ”perusparantaminen ja liikennejärjestelyt”. Kyseiseen talousarviokohtaan sisältyy yhtenä kohteena ”liikennejärjestelyt”,

¹⁰⁷ Helsingin liikenneturvallisuuksuden kehittämissuunnitelma 2022–2026, s. 13.

¹⁰⁸ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹⁰⁹ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹⁰ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹¹ Kaupunginkanslian turvallisuussuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹¹² Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

josta varoja käytetään nimenomaisesti liikenneturvallisuutta parantaviin toimenpiteisiin. Kun liikenneturvallisuusselvityksissä esille nousee jokin liikenneturvallisuutta koskeva ongelmakohta, tätä ongelmakohtaa pyritään ratkaisemaan kyseisen talousarvion kohdan menoista. Vuoden 2022 talousarvion mukaan liikennejärjestelyt-talousarviokohdalle on varattu käyttömenoja 4,7 miljoonaa euroa. Lisäksi perusparantamiseen ja uudistuotantoon liittyvillä investoinneilla pyritään parantamaan liikenneturvallisuutta, vaikkakin näihin kohdistuvia investointeja ei makseta liikennejärjestelyt-talousarviokohdan käyttömenoista. Lisäksi kun investoidaan esimerkiksi pyöräilyn olosuhteisiin ja turvallisuuteen, niin samalla huomioidaan myös jalankulkijoiden turvallisuus, ja pyritään erottamaan molempien käyttäjäryhmien olosuhteita optimaaliseksi ja turvallisesti toisistaan. Toisin sanoen liikenneturvallisuutta edistäviä toimia maksetaan myös muiden talousarviokohtien käyttömenoista. Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelussa korostettiin, että kaiken liikennesuunnittelun reunaehto on liikenneturvallisuuden edistäminen.¹¹³

Liikenneturvallisuutta edistetään Helsingissä alueittain, ja alueellisten liikenneturvallisuusselvitysten kautta voidaan tarkastella alueellista liikenneturvallisuuden tarvetta. Investointimenojen todettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan jakautuvan tasaisesti ympäri kaupunki liikenneturvallisuuden näkökulmasta. Esimerkiksi liikenneturvallisuuden kehittämishankkeissa päivitettäviä erilaisia suunnitteluohjeita sekä suunnitteluperiaatteita hyödynnetään koko kaupungin tasolla liikenneinvestointien yhteydessä. Toisaalta osa liikenneturvallisuutta edistävästä toimenpiteistä saatetaan kohdistaa vain tietyille alueille, kuten esimerkiksi kameravalvonta, jota edistetään yhteistyössä poliisin kanssa. Kameravalvonnan sijoittamisen hyödyllisyyttä eri alueille arvioidaan tarkasti eri taustatietojen ja kriteerien pohjalta, mihin kameratolppia on tarpeellista Helsingissä lisätä.¹¹⁴

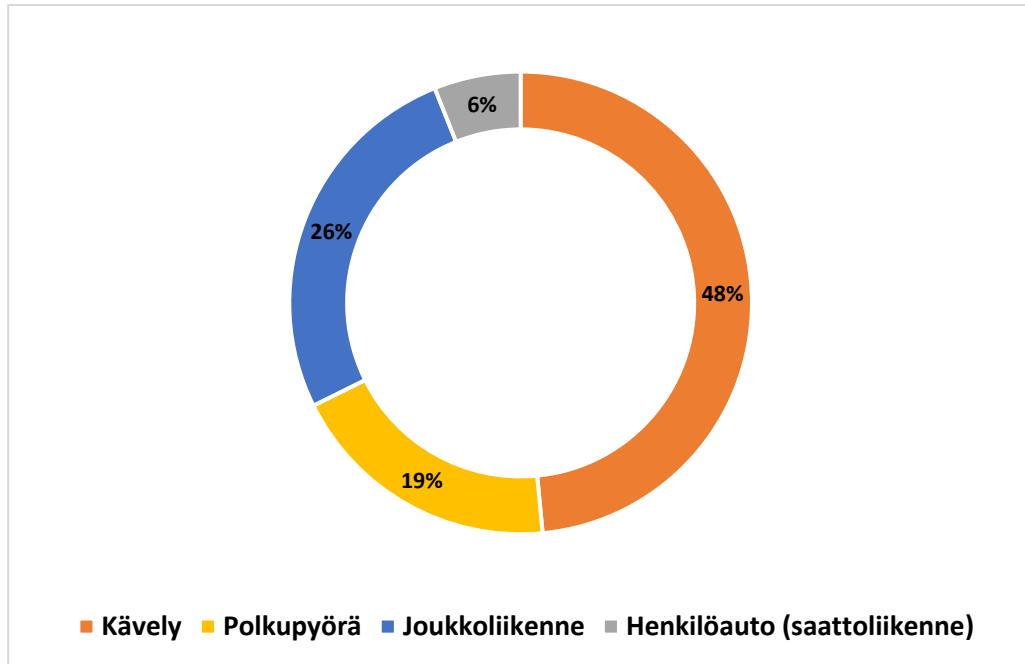
¹¹³ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹⁴ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.2.2 Suurin osa koululaisista kulkee koulumatkansa Helsingissä joko kävellen tai pyöräillen

Kuvio 7. 7–17-vuotiaiden koulu- ja opiskelumatkojen kulkutapajakauma Helsingissä vuonna 2021.¹¹⁵

Kuviossa 7 on esitetty 7–17-vuotiaiden koulu- ja opiskelumatkojen kulkutapajakauma Helsingissä vuonna 2021 liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoilta saatujen tilastotietojen perusteella. Tilastotiedot perustuvat Helsingin liikkumistottumistutkimukseen. Kuvion 7 tilasto kohdistuu 7–17-vuotiaisiin, joten tilasto antaa verrattain oikeasuuntaisen kuvan nimenomaisesti peruskoulujen koulumatkojen kulkutapajakaumasta. Kuvion 7 mukaan 7–17-vuotiaiden koulu- ja opiskelumatkoista lähes puolet tapahtuu kävellen. Noin joka neljäs kulkee koulu- tai opiskelumatkansa joukkoliikenteellä ja noin joka viides kulkee koulu- tai opiskelumatkansa pyöräillen. Ainoastaan kuusi prosenttia hyödyntää koulu- ja opiskelumatkan kulkemiseen henkilöautoa, eli toisin sanoen oppilaita kuljetetaan kouluun. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan kantakaupungissa enemmän kävellään ja esikaupunkialueilla taas enemmän pyöräillään kouluun. Kansainvälissä kouluissa vanhemmilla on tapana kuljettaa lapsensa usein kouluun, joka osaltaan johtuu pidemmästä koulumatkasta ja osaltaan myös kulttuurisesta tavasta hyödyntää saattokyytiä lapsen kulkutapana koulumatkoilla.¹¹⁶

Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijat nostivat esille, että peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuteen liittyy myös näkökulma perheiden omasta kokemuksesta turvallisesta koulumatkasta, eli esimerkkinä kysymys siitä, voiko lapsi itsenäisesti liikkua kouluun vai tulisiko hänet saattaa kouluun. Saattoliikenteellä vanhemmat

¹¹⁵ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹⁶ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

saattavat taas aiheuttaa koulun välittömässä läheisyydessä haasteita liikenneturvallisudelle kuljettaessaan lapsia kouluun. Toisin sanoen se, miten kaupunkilaiset hyödyntävät kaupungin liikenneympäristöä koulumatkoilla vaikuttaa myös turvallisuuteen. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan Helsinkiä pyritään edistämään kaupunkina, joka olisi turvallinen myös lapsen itsenäiseen liikkumiseen.¹¹⁷

Koulumatkareitin turvattomuuden todettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan oletettavasti joidenkin huoltajien osalta vaikuttavan lasten kulkutavan valintaan. Esimerkiksi osa vanhemmista saattaa kuljettaa lapsensa kouluun, koska pitävät lasten koulumatkaa turvattomana. Kuvion 7 mukaan 7–17-vuotiaista kuitenkin vain kuusi prosenttia hyödyntää koulu- ja opiskelumatkoissaan saattokyytiä. Kyseiseen prosenttilukuun sisältyy luonnollisesti myös osuutta, jotka eivät koe koulumatkaa turvattomana, mutta kyydittävät lapsiaan kouluun. Toisin sanoen koulumatkan turvattomana kokevien huoltajien määrä on kuvion 7 tilastojen valossa siten kuitenkin vähäinen.¹¹⁸

Ruotsinkielisten koululaisten oppilaaksiottoalueet ovat huomattavasti laajemmat kuin suomenkielisillä kouluilla. Mitä pidempi koulumatka koululaisella on, sitä useammin koululainen myös altistuu sellaisille tilanteille, missä onnettomuuksia voi tapahtua. Toisaalta, kun koulumatkat ovat pidempiä kuin suomenkielisten koulujen oppilailla, koulumatkoja tehdään todennäköisemmin enemmän joukkoliikennettä hyödyntäen. Joukkoliikenteen todettiin olevan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan suhteellisen turvallinen kulkutapa koululaisille.¹¹⁹

Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelussa tiedusteltiin Helsingin suunnitelmia suojateiden muuttamisesta kadunylityspaikoiksi. Ylityspaikoilla jalankulkijalla on väistämivelvollisuus. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan Helsingissä ei ole käynnissä projektia, jossa olisi tarkoitus muuttaa laajamittaisesti ajoratoja ylittäviä suojateitä kadunylityspaikoiksi. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan suojateiden muuttamista kadunylityspaikoiksi koskee vain yksittäisiä kohteita, joissa nähdään olemassa olevat suojatiet turvattomina. Sellaisissa tapauksissa, joissa suojatietä ei saada muilla keinoin turvallisiksi, niin tällöin yhtenä keinona voitaisiin hyödyntää suojatien muuttamista ylityspaikaksi. Suojateiden muuttaminen ylityspaikoiksi nähdään siten yhtenä keinovalikoimana parantamaan liikenneturvallisuuksi, ja tätä kautta myös koululaisten liikenneturvallisuuksi koulumatkoilla. Koulujen läheisyydessä sekä merkittävillä kävelyn reiteillä ylityspaikkoja ei kuitenkaan lähtökohtaisesti ole tarkoitus hyödyntää. Yhtenä perusteluna kadunylityspaikkojen hyödyntämisessä on myös se, että suojateiden harkitummalla lisäämisellä voidaan myös korostaa paremmin autoilijoille suojateiden väistämivelvollisuutta.¹²⁰

¹¹⁷ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹⁸ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹¹⁹ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹²⁰ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.2.3 Koulumatkojen turvallisuuden edistämistyössä hyödynnetään koulukohtaisia turvallisuusselvityksiä

Koulumatkojen turvallisuuden parantamiseksi on laadittu vuonna 2017 Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvitys. Selvityksen tavoitteena oli kartoittaa kantakaupungin koulujen liikenneturvallisuuden nykytilanne sekä selvittää keskeiset riskipaikat ja laatia näiden pohjalta toimenpide-ehdotuksia liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Toimenpide-ehdotuksia olisi mahdollista soveltaa myöhemmin myös koulukohtaisesti käytäntöön. Selvityksen perusteella Helsingin kantakaupungin koulujen liikenneturvallisuustilanne nähtiin vaihtelevana, eivätkä tietyt alueet erottautuneet turvallisuustilanteeltaan samankaltaisiksi, vaan erot turvallisuustilanteissa vaihtelivat koulukohtaisesti. Koulumatkojen turvallisuutta heikentäviä tekijöitä selvityksen mukaan olivat esimerkiksi katujen ylitykset sekä heikko näkyvyys suojateillä, koulujen piha-alueiden ja saattoliikenteen ongelmakohdat sekä suuret liikennemäärät koulureittien varrella. Lisäksi työmaiden liikennejärjestelyt, autoilijoiden liikennekäyttäytyminen ja ylinopeudet sekä oppilaiden tarkkaamattomuus liikenteessä aiheuttavat selvityksen mukaan vaaratilanteita.¹²¹ Koulun liikenneturvallisuuden tilasta ja tarpeista riippuen selvityksessä nostettiin esille koulukohtaisesti sovellettavia toimenpide-ehdotuksia. Esimerkkinä sovellettavista toimenpiteistä olivat koulujen ympäristön nopeusrajoitusten alentaminen ja yhtenäistäminen sekä nopeusnäyttötaulujen hyödyntäminen. Kadunylitysten turvallisuutta voitaisiin parantaa keskisaarekkeilla, korotetuilla suojateillä, hidasteilla sekä kaventamalla ajoratoja suojateiden kohdalla. Liikennevalo-ohjatuissa risteyksissä voitaisiin hyödyntää lasten pitkiä vihreitä sekä ajoneuvojen aloitusviiveitä. Lisäksi risteyksien turvallisuutta voitaisiin parantaa valaistuksen kehittämisellä, näköesteiden poistamisella, huomiovaloilla sekä suojatiemerkkien heijastuksilla. Saattoliikenteen turvallisuutta voitaisiin edistää lisäämällä pelkääntään saattoliikenteelle varattuja paikkoja sekä pysäköintipaikkojen turvallisella sijoittamisella. Muita toimenpiteitä olivat esimerkiksi toisistaan erotetut pyörä- ja kävelytiet, läpiajoliikenteen rajoittaminen sekä oppilaiden, koulun ja vanhempien liikennekoulutus sekä viestintä.¹²²

Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvityksessä kantakaupungin koulujen liikenneturvallisuustilanteet pisteytettiin koulureittien turvallisuuden ja liikenneympäristön ominaisuuksien perusteella. Kolmelle heikoimmin pärjänneelle koululle laadittiin toimenpide-ehdotukset toteuttavista liikenneturvallisuutta edistävästä toimista. Kolmen eri koulun toimenpide-ehdotuksista laadittiin kustannus- sekä vaikutusarviot, joiden avulla toimenpiteitä voitaisiin priorisoida parhaalla katsomalla tavalla. Pienillä sekä edullisilla toimenpiteillä oli mahdollista edistää liikenneturvallisuutta lyhyelläkin

¹²¹ Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvitys 2017, s. 5. s. 44.

¹²² Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvitys 2017, s. 14–15.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

aikajänteellä, kun taas suurimpien ja kalliimpien toimenpiteiden toteuttaminen saattaa venyä jopa vuosien mittaisiksi.¹²³ Kaupunkiympäristön toimialan liikenneinsinöörin mukaan kolmelle koululle laaditut toimenpide-ehdotukset ovat pääosin toteutettu.¹²⁴

Koulumatkojen turvallisuutta on selvitetty myös Turvallinen koulureitti -hankkeessa. Hankkeessa selvitettiin kyselyn avulla kolmen eri koulun pääreittejä kouluille, jotta niiden turvallisuutta, opastimia ja valaistusta voitaisiin parantaa. Kysely toteutettiin Munkkivuoren, Strömbergin (Pitäjänmäki) ja Konalan ala-asteiden oppilaille lokamarraskuussa 2021.¹²⁵ Lisäksi Suutarinkylän peruskoulussa toteutettiin vuosina 2020–2021 Turvallinen ja aktiivinen koulumatkaliikkuminen -hanke. Hankkeen tavoitteena oli kehittää pilottimalli siitä, miten lasten turvallista ja aktiivista koulumatkaa voitaisiin edistää. Hankkeessa painotettiin rakennetun ympäristön vaikutusta koulumatkan houkuttelevuuteen, jotta yhä useamman koululaisen kulkutavaksi muodostuisi kävely tai pyöräily. Koulun lähiympäristöön tehtyjen muutosten vaikutuksia arviointiin ennen ja jälkeen hanketta tehdyillä kyselyillä. Kyselyt toteutettiin 1–9-luokkalaisten oppilaiden huoltajille. Hankkeen jälkeen tehdyn kyselyn vastausten perusteella ei ollut kuitenkaan havaittavissa muutoksia liikkumistottumuksissa, eikä liikkumiseen liittyvissä asenteissa. Syy vaikuttamattomuuteen saattoi johtua kyselyn toteuttamisen ajankohdasta, joka tehtiin vain hetki ennen lähiympäristöön tehdyistä muutoksista. Kyselyn perusteella kuitenkin alueen viihtyisyyttä koskevat muutokset vaikuttivat vastaajien mielestä parantuneen.¹²⁶

2.2.4 Nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen on ollut merkittävin peruskoulujen koulumatkojen turvallisuutta parantava toimenpide

Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan liikenneturvallisuuden edistäminen on kokonaisvaltaista turvallisuuden edistämistä, eikä esimerkiksi koulumatkojen turvallisuuden edistämistyötä ole eriytetty omaksi kokonaisuudekseen. Ennen kaikkea liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan koko kaupungin liikenneturvallisuuden parantaminen edistää myös koulumatkojen turvallisuutta. Katusuunnittelupalvelun asiantuntijat korostivat myös sitä, että systeeminen menettely liikenneturvallisuuden edistämässä on merkityksellisempää, kuin yksittäisten kohteiden turvallisuuden edistäminen. Esimerkiksi yksittäisiä suojateitä tai liikennevaloja voidaan edistää turvallisuuden näkökulmasta, mutta varsinaisten vakavien liikenneonnettomuuksien tai kuolemaan johtaneiden onnettomuuksien välttämäksi yksittäiset toimenpiteet eivät ole ratkaisu ongelmiin, vaan systeemillä muutoksella nähtiin voivan vaikuttavan liikenneturvallisuuden edistämiseen.¹²⁷

¹²³ Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvitys 2017, s. 10, s. 38

¹²⁴ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinööriin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

¹²⁵ Turvallinen koulureitti (Oma Stadi) -hanke, https://omastadi.hel.fi/uploads/decidim/attachment/file/4355/Turvallinen_koulureitti_raportti.pdf

¹²⁶ Turvallinen ja aktiivinen koulumatkaliikkuminen -hanke Suutarinkylän peruskoululle: <https://www.hel.fi/sta-tic/liitteet/kaupunkiymparisto/liikenne-ja-kartat/pyoraily/PHC-loppuraportti.pdf>

¹²⁷ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Peruskoulujen koulumatkojen turvallisuutta on pystytty parantamaan eritoten systemisen kokonaisvaltaisen liikenneturvallisuuden edistämistyössä. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan merkittävimmäksi keinoksi peruskoulujen koulumatkojen turvallisuutta parantavaksi keinoksi viimeisten vuosien aikana nähtiin nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen. Nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen oli Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 yksi toimenpiteistä. Päivittämisessä alennettiin liikenteen nopeusrajoituksia, ja nopeusrajoituksiksi asetettiin esimerkiksi kaikilla tontti- ja asuinkaduilla 30 kilometriä tunnissa, kantakaupungin pääkaduilla sekä kokoojakaduilla 40 kilometriä tunnissa sekä esikaupunkialueen pääkaduilla 50 kilometriä tunnissa. Nopeusrajoitusten päivittäminen on vaikuttanut jokaiseen katuun, joten päivittämisellä on ollut vaikutusta myös jokaisen koulun koulumatkan turvallisuuteen. Lisäksi nopeusrajoituksia tukemaan on tehty automaattisen kameravalvonnan lisäämisen periaatepäätös 6.11.2018 kaupunkiympäristölautakunnan toimesta, joka on edistänyt liikenneturvallisuutta, ja samalla myös koulumatkojen turvallisuutta. Lisäksi koulumatkojen turvallisuutta olennaisesti parantavana toimenpiteenä on toteutettu kadunylitysperaatteiden suunnitteluohjeet ja niihin liittyvät toimet, joilla on edistetty kadunylitysten turvallisuutta. Edistämistyö näissä kolmessa eri toimenpiteessä on ollut jatkuvaa ja niitä on edistetty vuosien ajan.¹²⁸ Koulumatkojen turvallisuutta on parannettu esimerkiksi myös lapsia varoittavien liikennemerkkien käytöllä sekä nopeuksia valvovalla kameravalvonnalla. Lisäksi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla toteutetaan liikennekasvatusta.¹²⁹

Liikenneturvallisuutta parantavat keinot kohdistuvat ennen kaikkea autoliikenteen rauhoittamiseen ja tätä kautta ajonopeuksien alentamiseen. Näitä toimia edistämällä voidaan parantaa riskitilanteiden syntymistä, jotta onnettomuuksia ei syntyisi. Helsingissä liikenneturvallisuutta parannetaan nimenomaisesti ajonopeuksia alentamalla, eikä eriyttämällä eri kulkumuotoja toisistaan selkeästi eri tiloihin. Helsingissä eri kulkumuodot kulkevat usein samassa tasossa ja tilassa, ja turvallisuutta varmistetaan sillä, että näkymät ovat hyvät, liikenne on rauhallista sekä nopeudet ovat tilaan sopivia. Peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuden edistämiskeinot voivat erota alueellisesti. Esimerkiksi kantakaupungin ja esikaupunkialueiden koulujen välillä ympäröivä katuverkko voi vaikuttaa siihen, millaisia keinoja peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuden edistämiseen käytetään. Myös maaperäolosuhteet vaikuttavat siihen, voidaanko käyttää esimerkiksi töyssyjä ja hidasteita, koska ne saattavat aiheuttaa ympäröiviin taloihin tärinää. Tällaisilla alueilla liikenneturvallisuuden edistämässä hyödynnetään siten muita keinoja.¹³⁰ Eritoten peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuteen liittyvää yhtä selkeää ongelmakohtaa eivät liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijat nähneet Helsingissä olevan. Yleisesti liikenneturvallisuuden osalta vaarapaikoiksi tunnustetaan kadunylitykset, joissa kuljetaan pääkatujen tai alueellisten kokoojakatujen yli, jossa ajonopeudet ovat suurempia verrattuna pienempiin katuihin.

¹²⁸ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹²⁹ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹³⁰ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kaikkialla Helsingissä asuu lapsia ja kaikkialta kuljetaan kouluihin, joten nämä vaaranpaikat koskettavat myös koululaisia, vaikkakin eivät sellaisenaan kohdennu ainoastaan koululaisten vaaranpaikoiksi.¹³¹

2.2.5 Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 tavoitetta saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistamisesta ei toteutettu

Toimenpiteitä koulumatkojen turvallisuuden edistämiseksi on toteutettu esimerkiksi Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 myötä. Kyseisessä toimenpideohjelmassa koulumatkojen turvallisuutta parannettiin esimerkiksi nopeusrajoitusjärjestelmän päivittämisellä, automaattista kameravalvontaa lisäämällä sekä suojateiden turvallisuutta edistämällä. Kaikkia edellä mainittuja toimia oli myös edistetty Liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 toimenpiteitä koordinoivan työryhmän toimenpiteiden seurantataulukon perusteella. Kyseisten toimenpiteiden todettiin seurantataulukon perusteella olevan valmiita.¹³² Lisäksi Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2015–2017 yhtenä toimenpiteenä oli ”Turvalliset ja jatkuvat kävely- ja pyöräilyreitit”. Kyseisen toimenpiteen yhtenä osatoimenpiteenä oli lähiympäristön, koulumatkojen ja saattoliikenteen turvallisuuden takaaminen. Osatoimenpiteen tavoitteena oli koulujen liikkumis- ja liikennesuunnitelmien laadinnan yhteydessä jatkaa kouluympäristöjen liikenneturvallisuuden edistämistä. Lisäksi alueellisilla liikenneturvallisuussuunnitelmien laatimisilla oli tavoitteen mukaisesti tarkoitus edistää lasten asuin ympäristöjä kokonaisuutena.¹³³ Kaupunkiympäristön toimialan liikenneinsinööriin kirjallisten vastausten mukaan koulujen liikkumis- ja liikenneturvallisuussuunnitelmat ovat olleet Helsingin seudun liikenteen (HSL) vastuulla. HSL lopetti kyseisten suunnitelmien laatimisen ohjelman valmistumisen jälkeen. Alueellisten liikenneturvallisuussuunnitelmien laatiminen taas aloitettiin kolmessa kaupunginosassa. Työn todettiin jatkuvan vielä useiden vuosien ajan ulottuen muihin kaupunginosaan.¹³⁴ Lisäksi osatoimenpiteen tavoitteena oli koulujen ja päiväkotien saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistaminen. Saattoliikennejärjestelyt ovat olennainen osa koulujen ja päiväkotien lähiympäristöä sekä turvallisuutta, ja saattoliikenteelle osoitetut alueet ja käytännöt vaihtelevat eri paikoissa.¹³⁵ Tavoitteen mukaista saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistamista ei kuitenkaan ole saatu toteutettua. Kaupunkiympäristön toimialan liikenneinsinööriin mukaan suunnitteluperiaatteiden tarkistamista ei voitu toteuttaa resurssien vähäisyydestä johtuen, ja kehittämisohjelmassa priorisoitiin muita toimenpiteitä. Lisäksi liikenneinsinööriin mukaan nykyään lapsia pyritään toisaalta ohjaamaan

¹³¹ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹³² Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinööriin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

¹³³ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015–2017, 5.10.2015 liite 1, s.20

¹³⁴ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinööriin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

¹³⁵ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015–2017, 5.10.2015 liite 1, s.20

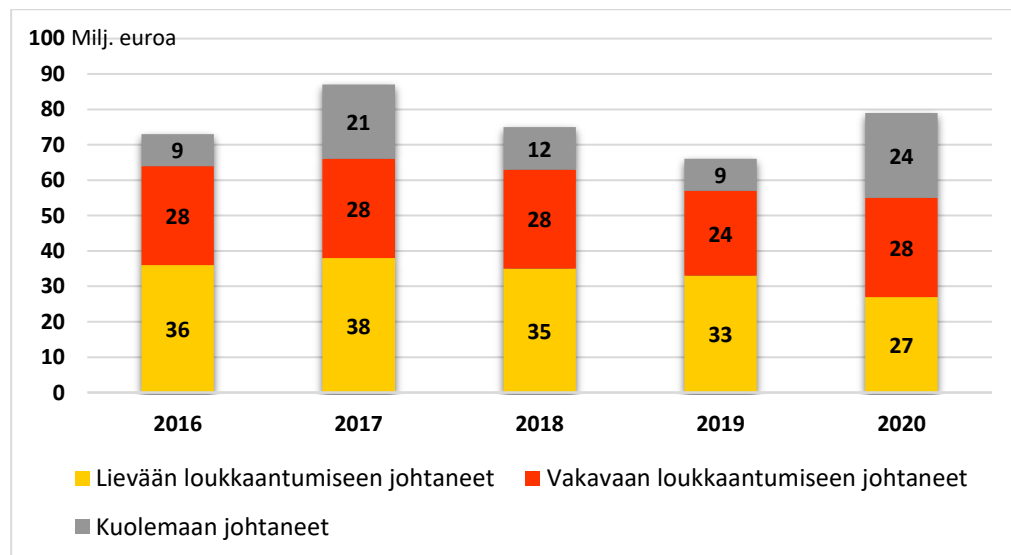
ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ensisijaisesti kestävien kulkumuotojen käyttäjiksi koulumatkoilla, koska saattoliikenne voi osaltaan aiheuttaa liikenneturvallisuusongelmia koulujen lähiympäristöön.¹³⁶

2.2.6 Liikenneturvallisuutta edistäviä keinoja joudutaan usein priorisoimaan määrärahojen niukkuuden vuoksi

Peruskoulujen koulumatkojen liikenneturvallisuuden kehittämisessä on nähty haasteena se, miten voitaisiin tuoda vahvemmin esille näkökulma siitä, että suojatiet ovat lähes jokaisen koululaisen koulumatkalla, ja että jokainen liikenneympäristö liittyy myös koulumatkoihin. Liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan koululaisen koulumatkan kokonaisturvallisuutta ei ratkaista vain yksittäisen vaarallimmaksi koetun tienylityksen turvallisuutta parantamalla. Kaupungin liikenneturvallisuutta eli tässä tapauksessa koulumatkojen turvallisuutta parannetaan systemaattisesti koko kaupungin tasolla, jotta koulumatka olisi lapselle kokonaisuudessaan mahdollisimman turvallinen. Toiseksi haasteeksi peruskoulujen koulumatkojen liikenneturvallisuuden kehittämisessä nostettiin esille investointimäärärahojen niukkuus. Liikenneturvallisuutta parantavilla yksittäisille toimenpiteille varatut määrärahat koettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan vähäisiksi. Liikenneturvallisuuden parantamisella todettiin olevan merkittävä tekijä asukkaiden hyvinvoinnin näkökulmasta, jotta esimerkiksi lapset ja vanhukset uskaltaisivat liikkua itsenäisesti kulkumuodosta riippumatta. Liikenneturvallisuutta edistäviä tekijöitä koettiin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan joutuvan usein priorisoimaan määrärahojen niukkuuden vuoksi.¹³⁷

Kuvio 8. Onnettomuuksien kustannusarviot Helsingissä vuosien 2016–2020 aikana.¹³⁸

¹³⁶ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

¹³⁷ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹³⁸ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kartat-ja-liikenne/kadut-ja-liikennesuunnittelu/tutkimus-ja-tilastot/liikenneonnettomuudet/> Luettu 15.12.2022

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Helsingissä tapahtuneista liikenneonnettomuuksista aiheutuu vuosittain arvioilta noin 76 miljoonan euron yhteiskunnalliset kustannukset (vuosien 2016–2020 keskiarvo). Kuvioista 8 voidaan havaita, että esimerkiksi vuonna 2020 onnettomuuksien aiheuttamat yhteiskunnalliset kustannukset olivat arviolta lähes 80 miljoonaa euroa. Kuvion 8 kustannusarviot perustuvat Väyläviraston vuonna 2020 tuottamaan selvitykseen, jossa on huomioitu onnettomuuksien aiheuttamat reaalityökaloudelliset kustannukset sekä yksilön hyvinvoinnin menetys (vuoden 2018 hintatasossa).¹³⁹ Reaalityökaloudelliset kustannuseriä ovat muun muassa poliisin, pelastustoimen ja sairaanhoidon kustannukset, kuntoutus sekä yksilön työpanoksen menetys. Yksilön hyvinvoinnin menetys tarkoittaa yksilön ansioiden ja kulutuksen menetyksiä sekä elämän ja terveyden arvostusta.¹⁴⁰ Yhden kuolemaan johtaneen onnettomuuden laskennallinen kustannus on noin 3,0 miljoonaa euroa, vakavaan loukkaantumiseen johtaneen onnettomuuden noin 1,4 miljoonaa euroa ja lievään loukkaantumiseen johtaneen onnettomuuden noin 100 000 euroa.

2.2.7 Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on laskenut pidemmällä aikavälillä merkittävästi.

Kaupunkiympäristön toimiala ylläpitää liikenneonnettomuusrekisteriä, jonka tiedot perustuvat poliisin tietoon tulleisiin tieliikenneonnettomuuksiin. Tieliikenneonnettomuudeksi rekisteröidään poliisin tietoon tulleet kaduilla sekä yleisillä alueilla tapahtuneet onnettomuudet ja yksityisillä pysäköinti- ja piha-alueilla tapahtuvista onnettomuuksista rekisteröidään ainoastaan kuolemantapaukset. Loukkaantuneeksi henkilöksi on rekisterissä katsottu henkilö, jonka vammat ovat vaatineet hoitoa tai tarkkailua sairaalassa, hoitoa kotona (sairauslomaa), tai operatiivista hoitoa, kuten tikkejä.¹⁴¹ Oheisesta kuvioista 8 voidaan nähdä liikenneonnettomuuksissa loukkaantuneet ja kuolleet ikäryhmittäin ja kulkumuodoittain asukasluvuun suhteutettuna.

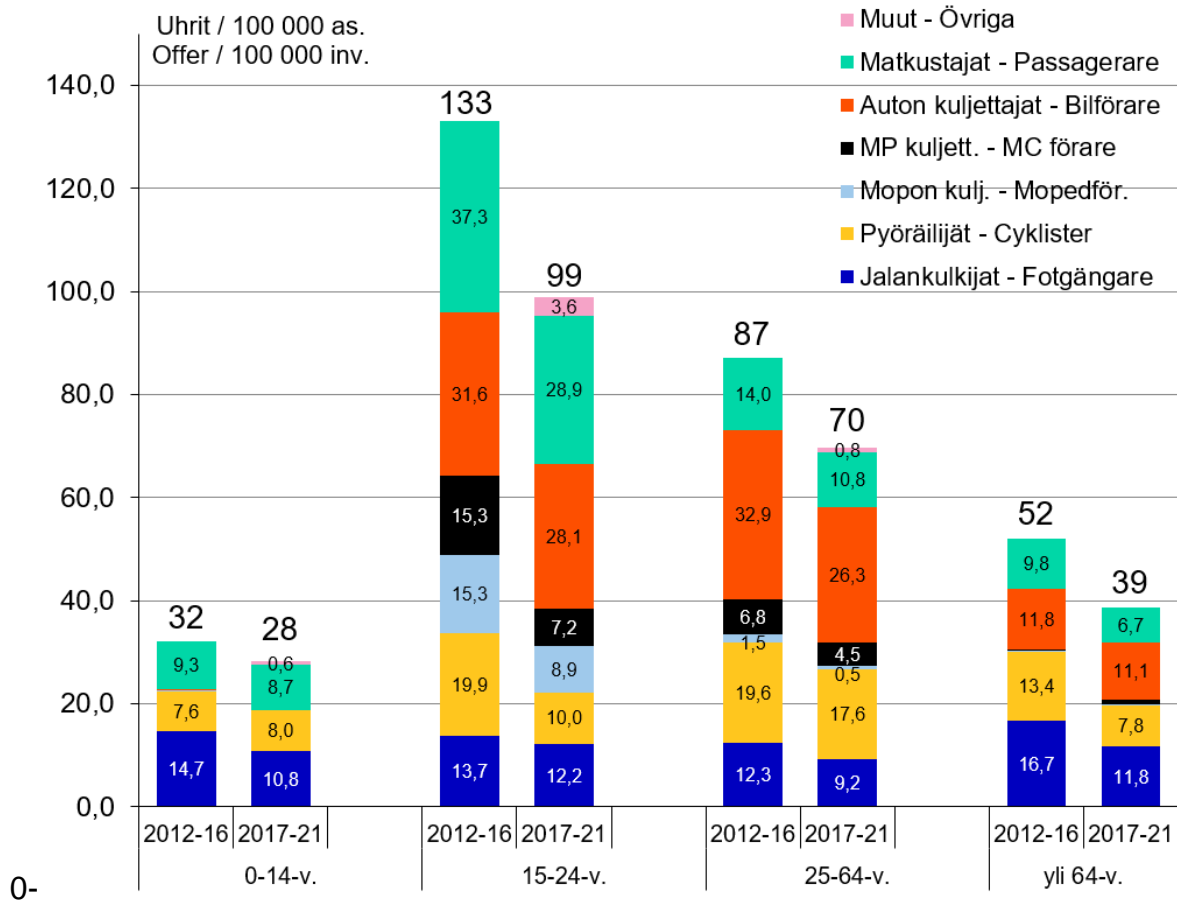
¹³⁹ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kartat-ja-liikenne/kadut-ja-liikennesuunnittelu/tutkimus-ja-tilastot/liikenneonnettomuudet/> Luettu 15.12.2022

¹⁴⁰ <https://tieto.traficom.fi/fi/tilastot/tieliikenteen-onnettomuuskustannukset>, Luettu 15.12.2022

¹⁴¹ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kartat-ja-liikenne/kadut-ja-liikennesuunnittelu/tutkimus-ja-tilastot/liikenneonnettomuudet/> Luettu 12.10.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 9. Liikenneonnettomuksissa loukkaantuneet ja kuolleet ikäryhmittäin ja kulkumuodotain asukaslukuun suhteutettuna vuosien 2012–2016 ja 2017–2021 aikana.¹⁴²

Kuvion 9 mukaan vuosien 2012–2016 ja 2017–2021 välillä poliisin tietoon tulleiden 0–14-vuotiaiden liikenneonnettomuksissa loukkaantuneiden ja kuolleiden määrä asukaslukuun suhteutettuna on vähentynyt 13 prosenttia. Kuviosta voidaan myös havaita, että asukasmäärään suhteutettuna vähiten uhreja on 0–14-vuotiaiden ikäryhmässä. Kaupungin liikenneinsinöörin mukaan ainoastaan yksittäisten vuosien vertailua ei ole mielekäästä tehdä tilastojen vähäisyyden sekä satunnaisvaihtelun vuoksi. Liikenneinsinöörin mukaan lasten liikenneturvallisuus on kehittynyt jatkuvasti, kuten myös kuvio 9 osoittaa.¹⁴³ Koululaisten onnettomuuksia ei saadun tiedon mukaan kaupungilla erikseen tilastoida.¹⁴⁴

Helsingin liikenneinsinööriltä saatiin tilastotietoja Helsingin liikenteessä kuolleista ja loukkaantuneista ikä- ja liikennöijäryhmittäin vuosien 2008–2021 aikana.¹⁴⁵ Aineisto

¹⁴² <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kartat-ja-liikenne/kadut-ja-liikennesuunnittelu/tutkimus-ja-tilastot/liikenneonnettomuudet/> Luettu 12.10.2022.

¹⁴³ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

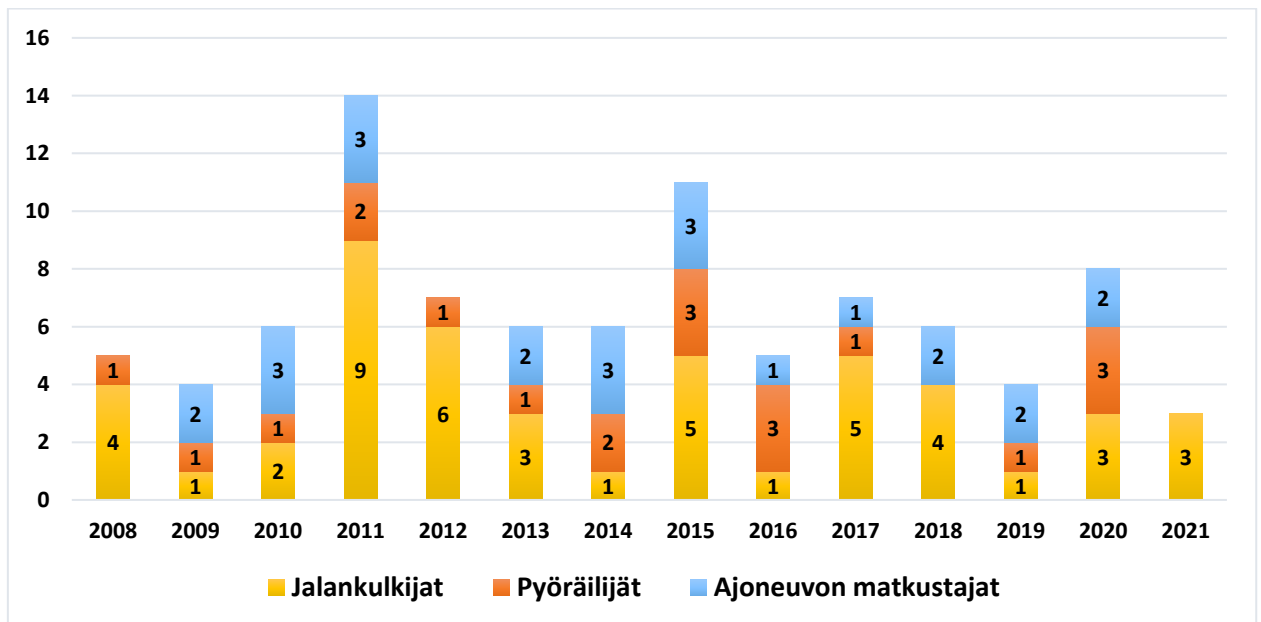
¹⁴⁴ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

¹⁴⁵ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

koostui 7–17-vuotiaista henkilöistä ja se oli jaoteltu kolmeen eri ikäryhmää: 7–9-, 10–14- ja 15–17-vuotiaat. Tilastotiedot kohdistuvat 7–17-vuotiaisiin, joten tilastot antavat verrattain oikeasuuntaisen kuvan nimenomaisesti peruskouluikäisistä koululaisista. Liikennöijäryhmät olivat jaettu tilastoissa seuraaviin kategorioihin: jalankulkijat, pyöräilijät, mopon kuljettajat, moottoripyörän kuljettajat, auton kuljettajat, ajoneuvon matkustajat sekä muut. Kyseisistä tilastotiedoista muodostettiin ikäryhmittäin pylväsdiagrammeja, joissa liikennöijäryhmät jaoteltiin neljään eri kategoriaan: jalankulkijat, pyöräilijät, ajoneuvon matkustajat sekä ajoneuvon kuljettajat. Saaduissa tilastotiedoissa Muut-liikennöijäryhmä koostui esimerkiksi sähköpotkulautojen kuljettajista. Kyseinen kategoria lisättiin muodostetuissa pylväsdiagrammeissa pyöräilijöiden kategoriaan, sillä sähköpotkulautojen kuljettajat voidaan rinnastaa pyöräilijöihin, koska sähköpotkulaudoilla kuljetaan samoilla väylillä kuin pyörällä. Lisäksi pylväsdiagrammeissa rajattiin ulkopuolelle tilastotietojen 10–14-vuotiaat mopon ja auton kuljettajat pylväsdiagrammien selkeyttämisen vuoksi tapausten epäolennaisesta määrästä johtuen.

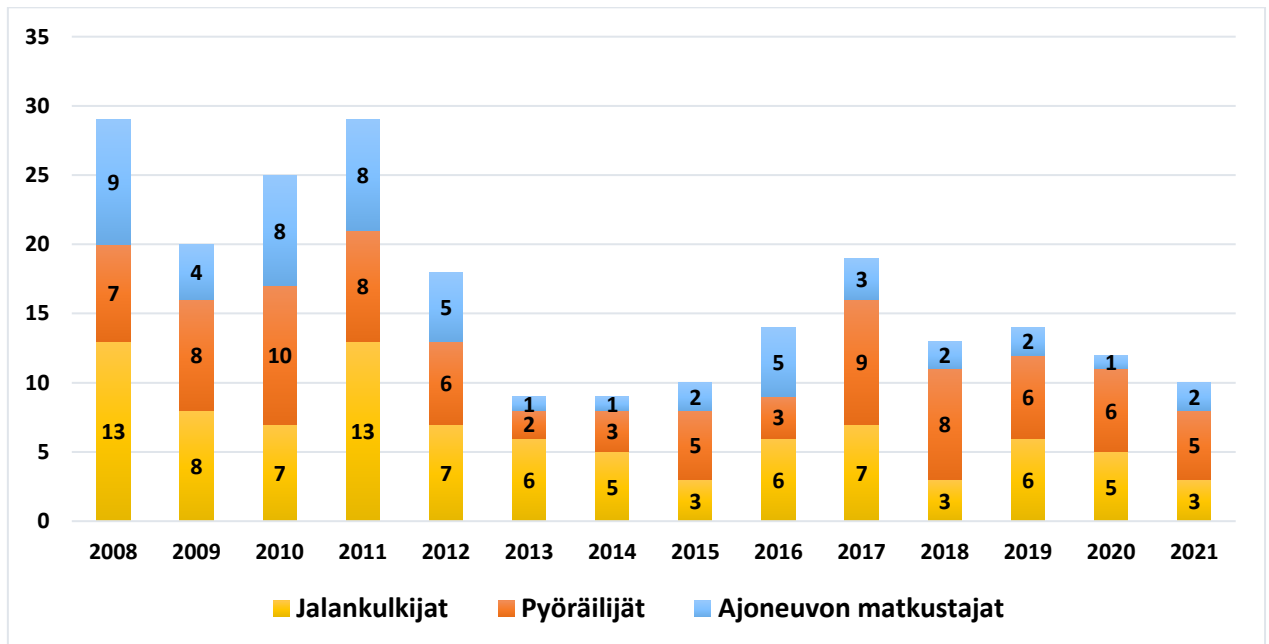

Kuvio 10. Helsingin liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet 7–9-vuotiaat liikennöijäryhmittäin vuosien 2008–2021 aikana.¹⁴⁶

¹⁴⁶ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

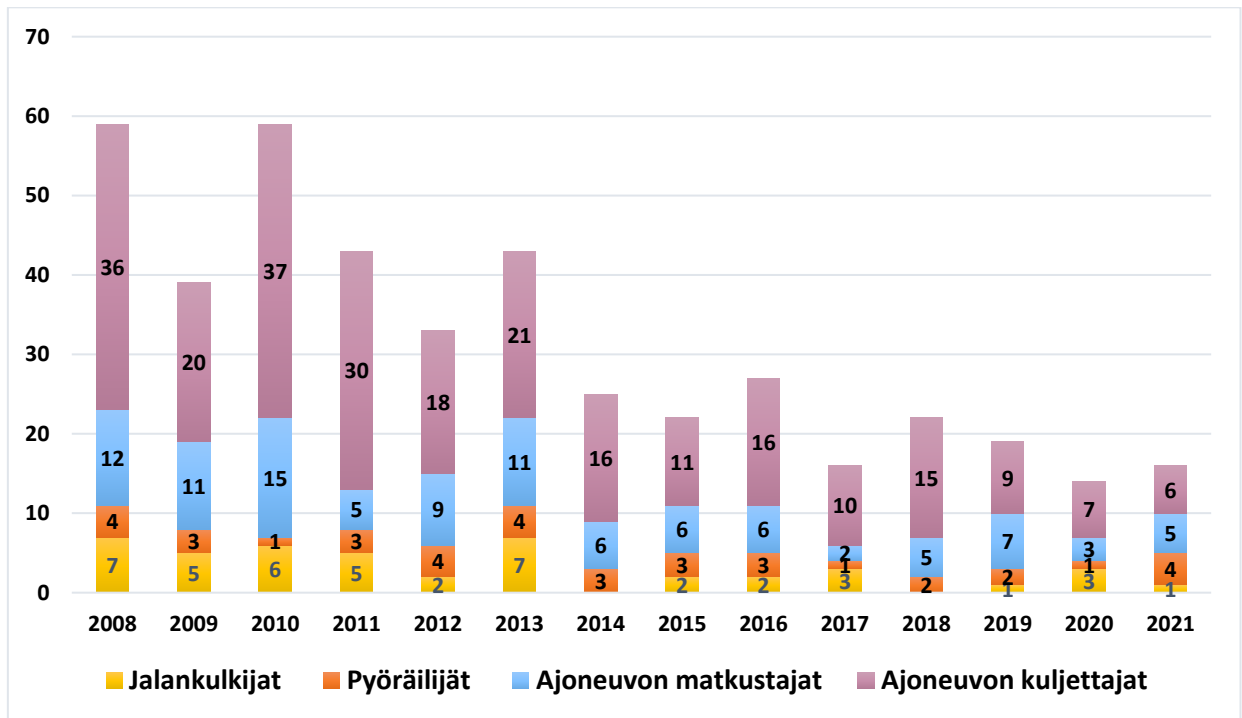
Kuvio 11. Helsingin liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet 10–14-vuotiaat liikennöijäryhmittäin vuosien 2008–2021 aikana.¹⁴⁷

Kuvion 10 perusteella voidaan todeta, että kehitystä parempaan suuntaan loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–9-vuotiaiden ikäryhmässä ei ole lyhyellä, eikä pidemmällä aikavälillä havaittavissa. Myöskään liikennöijäryhmien välillä ei ole havaittavissa selkeitä muutoksia. Kuvion 11 perusteella kehitystä 10–14-vuotiaiden ikäryhmässä taas on tapahtunut pidemmällä aikavälillä. Kun verrataan kymmenen vuoden takaisia tilastotietoja keskenään vuosien 2008–2011 ja 2018–2021 välillä, on kehitystä tapahtunut positiivisempaan suuntaan. Vuosien 2008–2011 aikana Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 10–14-vuotiaiden määrä oli keskimäärin noin 26 henkilöä vuodessa, kun taas vuosina 2018–2021 vastaava luku oli 12 henkilöä. Laskua on tapahtunut näitä kahta lukua verraten 53,8 prosenttia.

¹⁴⁷ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

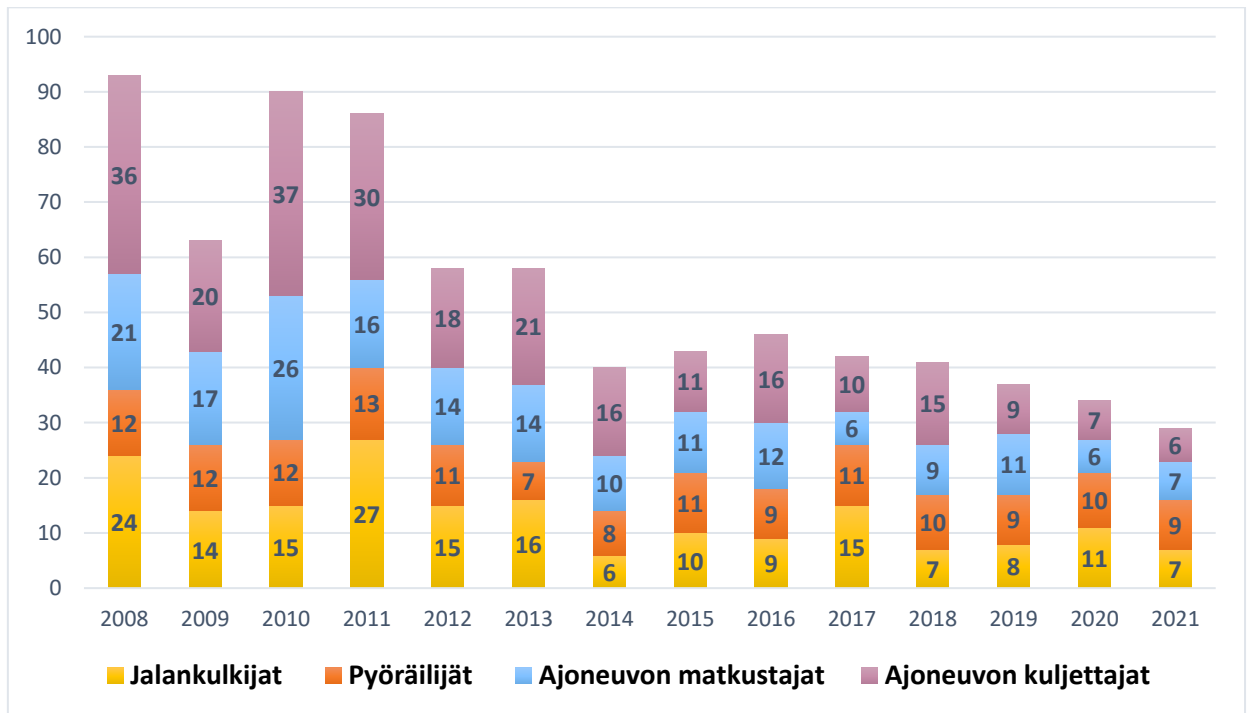
Kuvio 12. Helsingin liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet 15–17-vuotiaat liikennöijäryhmittäin vuosien 2008–2021 aikana.¹⁴⁸

Kuvion 12 perusteella voidaan havaita, että kehitystä 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä on tapahtunut eritoten ajoneuvon kuljettajien onnettomuuksien osalta. Kun vertaillaan Liikenneturvallisuuden kehittämishojelman 2015–2017 jälkeisiä vuosia, niin vuosina 2018–2021 loukkaantuneita ja kuolleita 15–17-vuotiaita ajoneuvojen kuljettajia on ollut yhteensä 37 kappaletta ja vuosina 2014–2017 yhteensä 53 kappaletta. Loukkaantuneiden ja kuolleiden 15–17-vuotiaiden ajoneuvojen kuljettajien määrä on laskenut näitä ajanjaksoja vertailemalla 30,2 prosenttia. Ennen vuotta 2014 ajoneuvojen kuljettajien onnettomuusmäärät ovat olleet vieläkin suurempia. Myös jalankulkijoiden sekä ajoneuvojen matkustajien onnettomuudet ovat vähentyneet kuvion 11 perusteella pidemmällä aikavälillä 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä.

¹⁴⁸ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 13. Helsingin liikenteessä loukkaantuneet ja kuolleet 7–17-vuotiaat liikennöijäryhmittäin vuosien 2008–2021 aikana.¹⁴⁹

Kuvion 13 perusteella voidaan nähdä, että Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on vuosien 2008–2021 aikana pienentynyt merkittävästi. Vuodesta 2016 lähtien Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on pienentynyt vuosittain. Prosentuaalisesti laskua on tapahtunut verraten toisiinsa vuosia 2016 ja 2021 yhteensä 37,0 prosenttia. Kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden näkemyksen mukaan kaupungin pidempiaikainen ja systemaattinen muutostyö nopeusrajoituksiin korreloi liikenneonnettomuusmäärien pienentymisen kanssa.¹⁵⁰

Kuvion 13 tietojen perusteella tehtiin vertailua pidemmän aikavälin osalta verraten useampaa vuotta keskenään. Vertailuun valittiin Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä eri liikennöijäryhmittäin vuosien 2014–2017 ja 2018–2021 välisenä aikana. Vuosien 2014–2017 aikana jalankulkijoiden onnettomuuksia on tapahtunut yhteensä 40 kappaletta ja vuosina 2018–2021 yhteensä 33 kappaletta. Laskua jalankulkijoiden onnettomuuksissa on ollut 17,5 prosenttia. Pyöräilijöiden onnettomuuksia on tapahtunut vuosina 2014–2017 yhteensä 39 kappaletta ja vuosina 2018–2021 yhteensä 38 kappaletta. Laskua on tapahtunut 2,5 %, eli pyöräilijöiden onnettomuudet ovat pysyneet käytännössä samalla tasolla pidemmän aikavälin vertailun perusteella. Ajoneuvon matkustajien onnettomuuksia on ta-

¹⁴⁹ Kaupunkiympäristön toimialan maankäyttö- ja kaupunkirakenteen liikenneinsinöörin kirjalliset vastaukset 3.10.2022.

¹⁵⁰ Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden haastattelu 3.10.2022.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

pahtunut vuosina 2014–2017 yhteensä 39 kappaletta ja vuosina 2018–2021 yhteensä 33 kappaletta. Laskua ajoneuvojen matkustajien onnettomuuksissa on ollut 15,4 prosenttia. Ajoneuvon kuljettajien onnettomuuksia oli ollut vuosina 2014–2017 yhteensä 53 kappaletta, kun taas vuosina 2018–2021 yhteensä 37 kappaletta. Laskua ajoneuvojen kuljettajien onnettomuuksissa on ollut 30,2 prosenttia. Edellä mainittujen tilastojen valossa onnettomuuksien määrän voidaan todeta pidemmällä aikavälillä laskeneen eritoten ajoneuvon kuljettajien, jalankulkijoiden sekä ajoneuvon matkustajien osalta Helsingin liikenteessä 7–17-vuotiaiden ikäryhmässä.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.3 Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua rikoksia ja häiriöitä?

2.3.1 Kaupungin toimet kohdistuvat ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisyyn

Rikollisuudella on vahva yhteys ihmisten hyvinvoinnin heikentymiseen. Yksi tärkeä osa rikollisuuden torjunnassa on syrjäytymisen ehkäisy, sillä se on usein keskeinen tekijä turvallisuuteen liittyvien ongelmien taustalla. Syrjäytyminen vaikuttaa yksilön, hänen lähipiirinsä sekä koko yhteiskunnan turvallisuuteen. Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelman mukaan ehkäisemällä syrjäytymistä ehkäistään samalla myös rikollisuutta pitkällä aikajänteellä. Nuoria rikoksentekejiä pyritään auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja heitä ohjataan tarvittavan tuen tai hoidon piiriin.¹⁵¹ Helsingin poliisin mukaan katujengi-ilmio kasvaa Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla ja alueella toimii tällä hetkellä vajaat kymmenen rikollista katujengiä. He ovat pääsääntöisesti ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajia ja iältään parinkymmenen molemmin puolin.¹⁵² Poliisilain mukaan rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen kuuluvat poliisin perustehtäviin. Turvallisuuden ylläpitämiseksi poliisi toimii kuitenkin yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella toimivien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.¹⁵³ Kaupunki hyödyntää turvallisuuden tilan seurannassa poliisin tehtävä- ja rikostilastoja, joilla on tärkeä merkitys paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa.¹⁵⁴ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin kirjallisessa vastauksessa tuotiin esille se, että poliisin tilannekuvan mukaan jengiytyminen on olemassa oleva, mutta rikostapausten määrien perusteella kuitenkin vähäinen, ilmiö Helsingissä.¹⁵⁵

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan jengiytyksen määrittelemisessä on turvallisuus- ja valmiustiimissä aikaisemmin pitäydytty ei-toivottujen ryhmäilmiöiden kehyksessä.¹⁵⁶ Tilannekuva on kuitenkin nykyisin päivittynyt poliisin arvioitua katujengien määritelmän täyttyvän Helsingissä toimivien ryhmien osalta. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi on myös pyrkinyt kaupungin eri palveluihin tuomaan esille kyseistä päivittynyttä tilannekuvaa, jotta kaupungin eri palveluissa säilyisi yhdenmukainen ja ajantasainen tilannekuva ilmiöstä. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan nuorten tekemät rikokset, katujengit sekä järjestäytynyt rikollisuus ovat osin toisiinsa limittyneitä ilmiöitä, mutta kuitenkin toisistaan erillisiä. Kyseisten ilmiöiden määritelmät eivät ole tarkkarajaisia,

¹⁵¹ Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma. s. 15–16

¹⁵² Helsingin uutiset 8.2.2022. Luettu 17.5.2022.

¹⁵³ Poliisilaki 1 § momentti 1

¹⁵⁴ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 5.

¹⁵⁵ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30.1.2023.

¹⁵⁶ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ja yhteen ilmiöön liittyvään toimintaan osallistuvalla henkilöllä voi olla myös riski ajautua osaksi asteeltaan vakavampaa rikollista toimintaa.¹⁵⁷ Katujengejä sekä järjestäytyntä rikollisuutta koskevissa seikoissa vastuuviranomaisena on poliisi. Kaupungin toiminta pitäytyy ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisyssä.¹⁵⁸

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan katujengi-ilmiön sekä ei-toivottujen ryhmäilmiöiden tilanteen kehityskulkua on haastavaa arvioida. Katurikollisuuden eri ilmenemismuotoihin voidaan kuitenkin erityisasiantuntijan mukaan puuttua Helsingissä. Ensiarvoisen tärkeää olisi puuttua ilmiöön varhaisessa vaiheessa sekä pyrkiä tunnistamaan vaikuttavat toimenpiteet ilmiön laajenemisen ehkäisemiseksi. Kehityskulun ehkäisemiseksi tarvitaan poliisin sekä kaupunginkanslian turvallisuustiimin arvion mukaan moniammatillista yhteistyötä. Poliisin tehtävänä on vastata rikosten tutkinnasta sekä torjunnasta ja Helsingin kaupunki vastaa laajasti kaupunkilaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä epätoivottujen kehityskulkujen ennaltaehkäisystä tarjoamalla laadukkaita peruspalveluita kaikille. Ilmiöiden ehkäisemisessä olisi vaikuttavaa keskittyä kohderyhmänä katujengien ympärillä liikkuviin ja aikaansa viettäviin lapsiin ja nuoriin, jotka ihannoivat rikollista elämäntapaa tai ovat muuten vaarassa joutua mukaan rikolliseen toimintaan. Erityistä tukea tulisi kohdistaa kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin ja nuoriin, jotka korostuvat rikosten uhreina ja tekijöinä. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan myös laajemmin on tunnistettu vaikuttavana tekijänä turvallisten tilojen ja aikuisten lisäämisen tarve sekä nuorten itsensä osallistaminen eri toimintoihin. Päiväkodeilla, kouluilla, nuorisotyöllä sekä sosiaali- ja terveystoimella tavoitetaan lapsia ja nuoria, joten nämä kaupungin palvelut ovat erityisen merkittävässä asemassa lapsien ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden takaamisessa.¹⁵⁹

2.3.2 Ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyä toteutetaan usealla eri kaupungin toimialalla

Helsingin turvallisuustutkimuksissa tarkastellaan turvattomuuden tunnetta Helsingissä aluetasolla. Turvattomuuden tunteella on vahva yhteys myös sosiaalisen epäjärjestyksen mittariin, mikä käsittää seuraavia asioita: huumeiden käyttö ja kauppa, häiriökäyttäytyminen, julkinen juopottelu, ympäristön epäsiisteys, ilkeä (rikkominen ja töhryt) sekä katuväkivalta. Turvattomuuden tunteen alueelliset erot ovat turvallisuustutkimuksissa olleet hyvin pysyviä. Esimerkiksi kymmenen turvallisimmaksi koetun peruspiirin joukossa ovat vuosien 2015 ja 2018 turvallisuustutkimuksissa olleet samat yhdeksän peruspiiriä, kun taas vastaavasti turvattomimmiksi koettuja peruspiirejä ovat olleet Malmi, Vuosaari, Mellunkylä ja Kaarela. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan kyseiset neljä turvattominta aluetta ovat valittu myös Helsingin kaupunkiudistusalueiksi.¹⁶⁰ Kaupunkiudistuk-

¹⁵⁷ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30.1.2023.

¹⁵⁸ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

¹⁵⁹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

¹⁶⁰ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

sen tarkoituksena on uudella tapaa kehittää asuinalueita sekä ehkäistä asuinalueiden eriytymistä eli segregatiota. Tavoitteena on myös luoda uutta elinvoimaa vanhoille asuinalueille panostamalla kunnostamiseen ja uuden rakentamiseen.¹⁶¹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi on myös sitoutunut pitämään alueellisia turvallisuuskokouksia kaupunki uudistusalueilla vuosittain. Turvallisuuskokouksia pidettiin vuonna 2022 esimerkiksi Itäkeskuksessa Kontulassa, Malmilla ja Kannelmäessä. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan kokouksissa esille tulleista haasteista ja kehittämistarpeista viestitään toimialoille ja tarvittaessa kaupungin johtoon.¹⁶² Alueellisilla turvallisuuskokouksilla pystytään muodostamaan myös tilannekuvaa ilmiöstä sekä myös hyödyntämään turvallisuuskokouksia yhtenä hallintakeinona ei-toivottujen ryhmäilmiöiden tarkastelussa.¹⁶³ Selkeisiin ongelmiin pyritään reagoimaan nopealla aikataululla yhteistyössä esimerkiksi poliisin kanssa.¹⁶⁴

Yksi turvattomimmiksi koetuista alueista turvallisuustutkimusten perusteella on havaittu olevan Kannelmäen alue. Turvallisuutta edistävänä toimenpiteenä kaupunki on lähtenyt syksyllä 2022 mukaan Bloomberg-Harward-kehittämishankkeeseen, jossa tavoitteena on lasten ja nuorten turvallisuuden lisääminen kaupunkitiloissa. Tämänhetkisen tiedon perusteella kehittämishankkeessa oltaisiin keskittymässä nimenomaisesti Kannelmäen alueeseen. Lisäksi turvallisuus- ja valmiustiimin yksi kärkihankkeista vuonna 2018 on ollut Kaupunki kuuluu kaikille -toimintamallin jalkauttaminen kouluihin sekä leikkipuistoihin.¹⁶⁵ Toiminnalla on pyritty löytämään ratkaisuja koululaisten kohtaamiin turvallisuusongelmiin koulumatkoilla. Mikäli huolia ilmaantuu, on pyydetty poliisia käymään tehostetusti näyttäytymässä ja tarkistamassa tilanne. Tarvittaessa kaupungilta ollaan yhteydessä sosiaalitoimen ennaltaehkäisevään työhön. Toimintamallin haasteena kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden mukaan on ollut se, että koulut eivät ole monen muun kehitystyön ja vaatimusten ohessa pystyneet vahvasti keskittymään toimintamalliin.¹⁶⁶ Toimintamallin kehittäminen on siirtynyt Ehkäisevä päihdetyö EHYT ry:lle valtakunnallisesti. Mallin käyttöönottoa pyritään myös edistämään kaupungissa edelleen niillä alueilla, missä lapset kohtaavat eniten turvattomuutta aiheuttavia aikuisia arjen ympäristöissään.¹⁶⁷ Koululaisten turvallisuuteen liittyy myös kouluille jaettava positiivisen diskriminaation

¹⁶¹ <https://www.hel.fi/fi/kaupunkiymparisto-ja-liikenne/kaupunkisuunnittelu-ja-rakentaminen/suunnittelun-ja-rakentamisen-tavoitteet/kaupunkiuudistus>. Luettu 11.1.2023

¹⁶² Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

¹⁶³ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

¹⁶⁴ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

¹⁶⁵ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

¹⁶⁶ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁶⁷ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

raha. Tällä rahalla pystytään palkkaamaan ylimääräistä henkilökuntaa, jota voidaan kohdentaa tietyille koululaisryhmälle.¹⁶⁸

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan tasapainoilu riittävien päihdepalveluiden ja niiden mukanaan tuomien lieveilmiöiden välillä on haastavaa, ja kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimi onkin käynyt keskustelua aiheesta sekä sosiaali- ja terveystoimialan, että järjestötoimijoiden kanssa. Itäisessä kantakaupungissa on yhteistyössä poliisin, päihdealan järjestöjen ja THL:n kanssa rakennettu mallia aluelähtöisestä ympäristötyöstä, mitä pilotoidaan tällä hetkellä Kurvin alueella.¹⁶⁹ Asuinaluelähtöisen ympäristötyön mallissa parannetaan laaja-alaisessa yhteistyössä erityisen haavoittuvan ryhmän, päihteitä käyttävien nuorten ja naisten, turvallisuutta ja palveluihin ohjausta sekä samalla kaikkien turvallisuuden tunnetta alueella.¹⁷⁰

Kaupungin kasvatus- ja koulutus-, sosiaali- ja nuorisotoimi ovat merkittäviä toimijoita ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä. Käynnissä on useita hankkeita ja projekteja torjumaan tämän ilmiön laajenemista. Sosiaalitoimen tarkoituksena on kokonaisvaltaisesti arvioida nuoren tilannetta ja ohjata nuorta oikeaan suuntaan pois ei-toivotusta jengi-ilmiön piiristä. Myös kaupungin nuorisotyö tekee aktiivista työtä orastavien jengiporukoiden kanssa, missä yritetään ohjata nuoria ja saada heille muuta tekemistä. Esimerkiksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan harrastamisen mallissa tarjotaan harrastustoimintoja koulupäivän jälkeen kouluilla.¹⁷¹ Lisäksi kulttuurin ja vapaa-ajan toimialalle vastuuseen kuuluu nuorisotyö Helsingissä.¹⁷² Yhtenä toimena ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisemisessä¹⁷³ on jalkautuva nuorisotyö, jossa nuorisohjaajat jalkautuvat päivittäin puistoihin, kauppakeskuksiin, rautatieasemalle ja muihin nuorten suosimiin ajanviettopaikkoihin. Jalkautuva nuorisotyö liikkuu myös erilaisissa tapahtumissa ympäri vuoden. Jalkautuva nuorisotyö on anonyymiä, vapaaehtoista ja maksutonta. Sen tavoitteena on tehdä Helsingistä turvallisempi paikka nuorille nuorisotyön keinoin.¹⁷⁴

Ei-toivottuja ryhmäilmiöitä ehkäisee lisäksi Turvallinen Helsinki -verkosto. Verkosto on Helsingissä toimiva monitoimijainen yhteistyöverkosto, jonka tehtävänä on koota tilannekuvaa turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä, tunnistaa turvallisuutta vaarantavia signaaleja sekä suunnitella ennaltaehkäiseviä toimia.¹⁷⁵ Verkoston jäsenistöä koostuu kaupungin eri toimialojen ja palveluiden edustajista, järjestötoimijoista, viranomaisista ja tutkijoista. Puheenjohtajana verkostossa toimii Helsingin poliisilaitoksen ennalta estävän toiminnon johtaja ja asiantuntijasihteereinä kaupunginkanslian

¹⁶⁸ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁶⁹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 29.12.2022.

¹⁷⁰ <https://valtioneuvosto.fi/-/1410853/rikoksantorjuntakilpailun-voitti-aluealahtoinen-ymparistotyö>. Luettu 11.1.2023

¹⁷¹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiantuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁷² Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁷³ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

¹⁷⁴ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁷⁵ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijat.¹⁷⁶ Verkostossa kiinnitetään huomiota erityisesti nuorten rikollisuuteen, informaatiovaikuttamiseen, ekstremismin ennalta ehkäisyyn ja torjuntaan sekä asuinalueiden eriytymiseen. Verkostossa tarkastellaan myös muita ajankohtaisia ilmiöitä, jotka heikentävät yhteiskunnan koheesiota sekä kasvattavat vastakkainasettelua. Verkoston neljä kertaa vuodessa järjestettävässä kokouksessa pidetään myös jäsenistön ja asiantuntijoiden esityksiä ja alustuksia eri aiheista, minkä myötä verkoston toimijat käsittelevät aihetta oman organisaation näkökulmasta, vievät tietoa eteenpäin sekä hyödyntävät saatua tietoa eri kehittämistoimiinsa tarpeen mukaan.¹⁷⁷

2.3.3 Ei-toivottuja ryhmäilmiöitä ennaltaehkäistään monin eri hankkein

Erilaisia keinoja ja hankkeita ei-toivottujen ryhmäilmiöiden tunnistamiseen ja ehkäisemiseen todettiin kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan kaupungilla olevan useita.¹⁷⁸ Kaupunkitasoisia toimenpiteitä ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisemisessä ovat muun muassa kansainvälisissä polarisaatiota, väkivaltaista ekstremismia, vihapuhetta ja -rikoksia käsittelevien verkostoiden kautta eri verokkikaupungeilta oppiminen sekä tilannekuvan ja toimintamallien hyödyntäminen. (Strong Cities Network, Nordic Safe Cities, Radicalization Awareness Network). Lisäksi oikeusministeriön rahoittaman hankkeen myötä toteutettavat toimenpiteet ”Ehkäise polarisaatiota ja vahvista turvallisuutta – moniammatillinen yhteistyö Helsingissä”-hankkeessa¹⁷⁹ edistävät ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisyä.¹⁸⁰ Helsingin kaupunki on mukana lisäksi väkivaltaisen ekstremismin ennaltaehkäisyn arvioinnin EU-tasoisessa hankkeessa, joka on nimeltään Indeed. Hanke valmistuu syyskuussa 2024, joten se on vasta alkuvaiheessa. Hankkeen valmistumisen jälkeen voidaan arvioida, onko hankkeessa luotava malli hyödynnettävissä jatkossa Helsingissä. Ennaltaehkäisevään työhön ei ole tällä hetkellä vielä monia arviointimalleja hyödynnettävänä.¹⁸¹

Yksi esimerkki merkittävästä kaupungin hankkeesta ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä on Polarisaation ehkäisyn ja turvallisuuden vahvistamisen hanke¹⁸², johon Helsingin kaupunki on saanut oikeusministeriön erityisrahoituksen ajalle 1.4.2022–31.7.2023. Hankerahoituksella on palkattu täysipäiväinen hankekoordinaattori Helsingin kaupungin kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kehittämispalveluihin toteuttamaan hankkeen toimenpiteitä. Tämän lisäksi rahoitusta kohdistetaan Helsingin kaupungin henkilöstön koulutukseen sekä hankkeessa toteutettavan vihapuheeseen puuttumiseen kohdistuvan toimintamallin videomateriaalin tuottamiseen. Hankkeen kohderyhmiä ovat Helsingin kaupungin lasten ja nuorten parissa toimivat

¹⁷⁶ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30.1.2023.

¹⁷⁷ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

¹⁷⁸ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

¹⁷⁹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin antamat kirjalliset vastaukset 30.1.2023.

¹⁸⁰ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 22.8.2022.

¹⁸¹ Kaupunginkanslian turvallisuusasiintuntijoiden haastattelu 17.10.2022.

¹⁸² Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

ARVIointIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ammattilaiset sekä kaupungin palveluissa tavoitettavat lapset ja nuoret. Hankkeessa tehdään ja tiivistetään yhteistyötä muiden pääkaupunkiseudun kuntien, järjestötoimijoiden, viranomaisten sekä tutkijoiden kanssa. Hankkeen tavoitteina on vahvistaa lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten valmiuksia tunnistaa ääriajatteluun ja radikalisaatioon johtavia ryhmäilmiöitä ja puhetapoja sekä kehittää toimintamalleja tilanteisiin, joissa tunnistetaan edellä mainittuja ryhmäilmiöitä ja puhetapoja.¹⁸³

Polarisaation ehkäisyn ja turvallisuuden vahvistamisen hankkeessa on koulutettu laajasti Helsingin lasten ja nuorten parissa työskentelevää henkilöstöä kasvatuksen ja koulutuksen toimialalta, nuorisopalveluista sekä lastensuojelusta radikalisaation varhaisten signaalien tunnistamisessa, de-polarisaatitaidoissa sekä ajankohtaisissa nuoria koskeavissa ilmiöissä. Koulutukset edelle mainituista teemoista jatkuvat kevään 2023 aikana. Lisäksi keväällä 2023 järjestetään pääkaupunkiseudun kaupunkiorganisaatioiden henkilöstöille sekä järjestötoimijoille ja viranomaiskumppaneille avoin webinaari-sarja, jossa annetaan koulutusta ja tilannekatsausta eri nuoria koskeavista teemoista. Koulutusteemoja on muun muassa konfliktit ja väkivaltainen ekstremismi, katurikollisuus ja jengiytyminen, ääriajattelu ja väkivaltainen radikalisoituminen sekä niistä irtaantuminen ja lasten ja nuorten oirehdinta konflikteilla ja väkivallalla sekä konfliktitilanteiden sovittelu.¹⁸⁴ Lisäksi hankkeen toimenpiteenä on tarkoitus kehittää vihapuheeseen puuttumisen toimintamalli sekä lasten ja nuorten parissa työskenteleville kaupungin ammattilaisille että lapsille ja nuorille itselleen. Toimintamallit kehitetään yhteistyössä aiheen asiantuntijoiden ja mallien käyttäjäryhmien kanssa. Lapset ja nuoret osallistuvat mallin laatimiseen työpajojen avulla. Eri palvelujen ammattilaiset osallistuvat mallin laatimiseen kohdennettujen keskustelujen avulla. Toimintamallien kehittämisestä vastaa hankekoordinaattori yhteistyössä kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan kanssa. Hankkeessa on myös kehitetty ohjeistus toimipaikkakohtaisen turvallisen yhteisön pelisääntöjen laatimiseen. Lisäksi hankkeen puitteissa koulutetaan Minun Silmin Sinun Silmin -koulutuksen ohjaajia sekä kohdistetaan koulutuksia perusasteen oppijoille.¹⁸⁵

Polarisaation ehkäisyn ja turvallisuuden vahvistamisen hankkeeseen on luotu operatiivinen ohjausryhmä, jonka tarkoituksena on tiivistää kaupungin sisäistä yhteistyötä epätoivottujen ryhmäilmiöiden, polarisaation ja radikalisoitumisen ehkäisyssä. Ohjausryhmän jäsenet edustavat kasvatuksen ja koulutuksen toimialan perusopetusta ja lukiokoulutusta, kulttuurin ja vapaa-ajan toimialan nuorisotyötä sekä sosiaali- ja terveystoimialan lastensuojelua. Ohjausryhmä toimii keskeisenä viestintäalustana hankkeen toimenpiteiden sekä aihealueisiin liittyvän tilannekuvan osalta. Tavoite on, että vastaava ryhmärakenne säilyy hankekauden päätyttyäkin tiedonkulun ja yhteistyön vahvistamiseksi yli toimialarajojen. Hankkeen vaikuttavuuden arviointi toteutetaan osana loppuraportointia ja arviointi on saatavilla hankkeen päätyttyä heinäkuussa 2023.¹⁸⁶

¹⁸³ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁸⁴ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁸⁵ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁸⁶ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Yksi merkittävistä hankkeista ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä¹⁸⁷ on lisäksi Nuorten väkivallan ehkäisy -hanke, johon Helsinki on saanut opetus- ja kulttuuriministeriön rahoituksen ajalle lokakuu 2022 – lokakuu 2023. Hankkeessa kartoitetaan väkivaltaa ilmiönä nuorisotyön kentällä ja etsitään väkivallan ennaltaehkäisyyn ja siihen puuttumisen malleja. Kartoituksen avulla etsitään keskeisiä kehittämisen kohteita nuorisotyössä sekä saadaan tilannekuva väkivallan ilmenemisestä nuorisotyössä pääkaupunkiseudulla. Lisäksi hankkeessa luodaan toimialat ylittävä verkostomalli, jossa pyritään edistämään yhteistyötä ja tiedonkulkua nuorten kanssa toimivien eri tahojen välillä. Hankkeessa pilotoidaan alueellisesti nuorisotyön malleja, jotka tähtäävät nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamiseen sekä mahdollisen väkivaltakäyttäytymisen ennaltaehkäisyyn tai siihen puuttumiseen. Pilotoinnissa hyödynnetään nuorisotyössä jo olemassa olevia malleja sekä kokeillaan uusia, muissa pohjoismaissa hyväksi todettuja työmuotoja. Hankkeen vaikuttavuuden arviointi toteutetaan osana loppuraportointia ja arviointi on saatavilla hankkeen päätyttyä lokakuussa 2023.¹⁸⁸

Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan yksi merkittävä hanke ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä¹⁸⁹ on lisäksi Helsingin kaupungin elinkeino-osasto rahoittama Moniääninen Helsinki -hanke, jota toteuttaa kulttuurin ja vapaa-ajan toimiala. Hanke on ollut käynnissä vuonna 2022 ja sitä mahdollisesti jatketaan vuoden 2023 ajan. Hankkeessa työskentelee projektipäällikön lisäksi yhteensä neljä työntekijää nuorisopalveluissa ja sosiaali- ja terveystoimialalla. Hankkeen kohderyhmä on Helsingin somalin- ja arabiankieliset nuoret ja vanhemmat kaupunkiuudistusalueilla. Hankkeen tavoitteena on purkaa kaupunkilaisten kokemaa vastakkainasettelua ja epäluottamusta sekä kaupungin palveluja että toisiaan kohtaan. Näin voidaan ehkäistä lisääntyvää polarisaatiota, konflikteja ja väkivaltaa, rakentaa toimivia väestösuhteita sekä kohderyhmän ymmärrystä, luottamusta ja osallisuutta kaupungin palveluissa.¹⁹⁰

Vuonna 2022 Moniääninen Helsinki -hanke toteutti tai oli osatoteuttajana noin 40 tapahtumassa somalin- ja arabiankielisten lasten, nuorten ja perheiden kanssa. Esimerkkejä toteutetuista tapahtumista on somalin- ja arabiankielisten äitienryhmät Kontulassa ja Kannelmässä sekä isienryhmä Meri-Rastilassa, vanhempainryhmien ja asukaskohderyhmien kohtaamiset eri tilaisuuksissa, järjestetyt eri nuortenryhmien tapahtumat nuorisotalolla sekä kerhot ja ryhmäyttämistilaisuudet kouluilla. Hanketyöntekijät kävivät myös esittelemässä toimintaansa muiden toimijoiden järjestämässä tapahtumissa, minkä tarkoituksena oli kohderyhmän tavoittaminen. Lisäksi kulttuuri- ja vapaa-ajan toimialan ohje erikielisten asukkaiden tavoittamisesta päivitettiin ja Kulttuurin kummilapset -toimintaan saatiin somalin- ja arabiankielisiä perheitä mukaan toiminnan kehittämiseen.¹⁹¹

¹⁸⁷ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

¹⁸⁸ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁸⁹ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

¹⁹⁰ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁹¹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Moniääninen Helsinki -hankkeen toimintojen vakiinnuttaminen osaksi kaupungin toiminnan rakenteita toteutetaan mahdollisella hankkeen jatkokaudella 2023. Toiminnot kytkeytyvät kaupunkiyhteiseen strategiaan ja ovat tärkeitä monialaisen yhteistyön kehittämiseksi asukkaiden sekä heidän ja palveluiden polarisaation vähentämiseksi sekä nuorten rikoksilla oireilun vähentämiseksi. Vakiinnutettavia toimintoja ovat vanhempainryhmien juurruttaminen kaupunki-järjestöyhteistyöhön, polarisaatiostrategisen mallin materiaalin lopputyöstö ja levitys sekä tavoitteellisten nuortenryhmien toiminnan vakiinnuttaminen nuorisotyö-koulu-järjestöyhteistyössä.¹⁹²

Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan Moniääninen Helsinki -hankkeessa on havaittu, että toimiala- ja palvelurajat ylittävälle työlle ja työntekijöille on selkeä tarve, kun tavoitteena on ehkäistä polarisaatiota ja konflikteja Helsingissä. Hankkeessa on toiminut kolme koordinaattoria projektipäällikön ja nuoriso-ohjaajan lisäksi. Mahdollisella jatkokaudella hankkeen toiminta laajenee nuortenryhmien ja kulttuurikeskusten yhteistyön myötä. Kaikki hankkeen työntekijät sijoitetaan hallinnollisesti nuorisopalveluihin. Lisäksi hanke jatkaa yhteistyötä sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen maahanmuuttoyksikön kanssa. Tällä yhteistyöllä edistetään uuden kotoutumislain mukaista monialaisen yhteistyön kehittämistä, kun kotoutumispalveluiden kokonaisvastuu on siirtymässä kunnille.¹⁹³

Moniääninen Helsinki -hankkeen vaikuttavuus on kohdistunut erityisesti kohderyhmän tavoittamiseen ja yhteistyön rakentamiseen eri toimijoiden välillä kaupunkiuudistusalueilla kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan. Hanke on laajasti tavoittanut somalin- ja arabiankielistä helsinkiläisiä. Myös Kulttuurin kummilapset -toimintaan on saatu mukaan somalin- ja arabiankielisiä perheitä. Hankkeessa on myös tehty monenlaista monialaista ja monitoimijaista yhteistyötä kaupunkiuudistusalueilla esimerkiksi koulujen, varhaiskasvatuksen, nuorisotyön, järjestöjen ja asukasyhteisöjen kanssa. Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan hankkeen avulla on saatu asukkaiden viesti ja tarve kaupungin muiden toimijoiden tietoon. Esimerkiksi Kannelmäen monikielisten vanhempien epävirallinen ryhmä on parin vuoden ajan yrittänyt saada aikaan yhteistyötä varhaiskasvatuksen, koulun ja vanhempien välille liittyen huoleen varhaiskasvatuksen segregaatista ja lasten kotoutumisesta. Hankkeessa järjestettiin keskusteluja vanhempien sekä kasvatuksen ja koulutuksen toimialan kotoutumishankkeen ja kaupunginkanslian Kaikkien koulu -hankkeen sekä alueen päiväkotien välille. Keskustelun pohjalta saatiin käynnistettyä rakenteellisiin kehittämistoimiin liittyvä prosessi kasvatuksen ja koulutuksen toimialalla. Lisäksi hankkeessa on saatu kokemusta kohderyhmien asukkaiden tavoittamisen tavoista sekä palveluiden kehittämisen tavoista yhdessä asukkaiden kanssa.¹⁹⁴

Yksi merkittävistä keinoista ei-toivottujen ryhmäilmioiden ennaltaehkäisyyn on kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan ollut myös ¹⁹⁵ Helsingin lastensuojeluun vuoden 2021 loppupuolella perustettu uusi moniammatillinen yksikkö nimeltä Toivo-

¹⁹² Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁹³ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁹⁴ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin asiantuntijan vastaus tietopyyntöön 12.1.2023.

¹⁹⁵ Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynnillä kaupunginkansliaan 1.11.2022 saadut tiedot.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tiimi. Toivo-tiimi tavoitteena on auttaa vakavasti rikoksilla, käytöksellä ja päihteillä oireilevia lapsia ja nuoria. Toivo-tiimi koostuu sosiaalityöntekijöistä, terapeuteista, sairaanhoitajista sekä ohjaajista. Toivo-tiimin tarkoituksena on toteuttaa aiempaa kuntouttavampaa ja jalkauttavampaa, yksilön tarpeisiin paremmin muovautuvaa lastensuojelutyötä. Tiimillä on mahdollisuus työskennellä 90 lapsen ja nuoren kanssa. Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan jengiytymisvaarassa olevien lasten ja nuorten oireilun taustalla vaikuttaisi olevan kasaantuvaa kuormitusta, kuten esimerkiksi neuropsykiatrisia haasteita, oppimisvaikeuksia, traumaattisia kokemuksia, ylisukupolvista väkivalta-, päihde- ja rikostaustaa sekä tunteiden säätelyn haasteita. Negatiivisen palautteen kierre tai esimerkiksi tunne kelpaamattomuudesta yhteiskuntaan voi ajaa nuorta etsimään hyväksyntää ja yhteenkuuluvuuden kokemusta rikollisesti oireilevan ryhmän joukosta.¹⁹⁶

Toivo-tiimissä on erityisesti kiinnitetty huomiota tutkitun tiedon hyödyntämiseen sekä käytössä olevien interventiomenetelmien vaikuttavuutta on selvitetty. Työtä tehdään kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan vahvasti perheiden eri verkostot huomioiden. Lisäksi henkilöstön koulutusta on rakennettu siten, että Toivo-tiimiin kerääntyisi oikein kohdennettua erityisosaamista, jonka avulla voitaisiin paremmin vastata yksilö- ja perhetasolla jengiytymiskehityksen taustalla vaikuttaviin tuen ja kuntoutuksen tarpeisiin. Toivo-tiimissä toteutetaan interventioita muun muassa MDFT:n (Multidimensional Family Therapy), ART:n (Aggression Replacement Therapy), Nepsyvalmennuksen ja vuorovaikutuksellisesti kuntouttavan perhearvioinnin (Bentowim & Miller) keinoin.¹⁹⁷

Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan verrattain melko tuoreen Toivo-tiimin työllä on saavutettu myös vaikuttavuutta. Vaikuttavuus vaihtelee yksilöiden välillä paljonkin, joidenkin kohdalla suuri onnistuminen on ollut saada houkuteltua nuori puhumaan työntekijöille ja saapumaan tapaamisiin, ja joidenkin kohdalla rikos- ja väkivaltakierre on saatu katkaistua ja nuori on voinut palata kotiin pitkäaikaisesta laitossijoituksesta. Toivo-tiimin toiminnan aikana on havaittu, että yhteistyö esimerkiksi poliisin ja eri jalkautuvaa työtä tekevien toimijoiden kanssa on välttämätöntä, kun yritetään ymmärtää, tavoittaa sekä auttaa nuoria. Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan Toivo-tiimissä toivotaan tulevaisuudessa syvempää yhteistyötä nuorisopsykiatrian, Rikosseuraamuslaitoksen sekä kaupungin liikunta- ja nuorisopalveluiden kanssa. Helsingin poliisin kanssa yhteistyön todettiin ottaneen Toivo-tiimissä edistysaskelia, mutta koska nuoret vaikuttavat ympäri Suomea, apua katsottiin tarvittavan kehitystyöhön vielä myös muiden poliisipiirien kanssa.¹⁹⁸

¹⁹⁶ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

¹⁹⁷ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

¹⁹⁸ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.3.4 Kaupungin palveluiden ja asukkaiden vuoropuhelu sekä asukkaiden osallisuus kehittämiskohteina

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan kaupungin palveluiden edustajien ja asukkaiden välistä vuoropuhelua sekä erityisesti marginalisoidussa asemassa olevien asukkaiden osallisuutta tulisi entisestään vahvistaa. Osallisuuden vahvistaminen olisi tärkeä myös ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisemisessä, sillä toimiva vuoropuhelu on edellytys yhteiskunnallisen luottamuksen ja sosiaalisen koheesion rakentumiselle ja ylläpitämiselle. Lisäksi kehittämiskohteeksi on kaupungilla havaittu lasten ja nuorten yhteydenpidon parantaminen perheiden sekä kaupungin palveluiden, kuten koulujen ja oppilaitosten välillä, jota on pyritty erityisasiantuntijan mukaan vahvistamaan. Myös toimialarajat ylittävää yhteistyötä tarvittaisiin kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan enemmän esimerkiksi kouluihin ja oppilaitoksiin lisättävien nuorisotyöntekijöiden muodossa. Lisäksi yhteistyötä poliisin sekä koulujen ja oppilaitosten kanssa ennaltaehkäisevän työn osalta pyritään entisestään tiivistämään. Erityisasiantuntijan mukaan lapset ja nuoret kaipaivat nykyistä enemmän myös turvallisia julkisia tiloja ja turvallisia aikuisia tilojen yhteyteen, sekä toimivia mielenterveyspalveluita. Kaupungin olisi erityisasiantuntijan mukaan tärkeä kehittää myös omaa kyvykkyyttään kohdentamaan resurssejaan uusiin palvelutarpeisiin pikaisellakin aikataululla.¹⁹⁹

Ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisemisessä on koettu kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan mukaan haasteena uudenkaltaisten ilmiöiden määrittelemisen. Ilmiöiden määrittelemisen haastavuus on osaltaan vaikuttanut sopivien ennaltaehkäisyn ja puuttumisen keinovalikoiman hyödyntämiseen. Erityisasiantuntijan mukaan viranomaiset sekä kaupunkitoimijat ovat kuitenkin syventäneet ymmärrystään eri ilmiöiden aiheista ja muodostaneet aiempaa yhtenäisemmän tilannekuvan kehittämistoimien edistämisen pohjaksi. Helsingin kaupunki lisäksi toimii tiiviissä yhteistyössä poliisin, järjestötoimijoiden sekä suomalaisten ja kansainvälisten verokkikaupunkien kanssa tavoitteenaan muodostaa käsitystä erilaisista epätoivoituista ryhmäilmiöistä. Lisäksi kaupunki pyrkii erityisasiantuntijan mukaan kehittämään oikeansuuntaisia toimintamalleja uudenlaisten haasteiden vastaamiseksi.²⁰⁰

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin näkemyksen mukaan on todennäköistä, että median uutisointi katujengeistä on vaikuttanut negatiivisesti kaupunkilaisten turvallisuudentunteeseen. Toisaalta aiheen saadessa näkyvyyttä mediassa, saavat myös mahdolliset tarvittavat uudenlaiset toimintamuodot sekä resurssoinnit tarvitsemansa huomion. Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan onkin tärkeää muodostaa kaupungin ja vastuuviranomaisten kanssa tiiviissä yhteistyössä tilannekuva, jotta tarvittavat toimenpiteet ovat oikeansuuntaisia ja tarkoituksenmukaisesti mitoitettuja. Lisäksi kaupungin tulee omalla medianäkyvyydellään varmistaa riittävä viestiminen kaupungin tarjoamista tukipalveluista nuorille. Lisäksi kaupungin tulee

¹⁹⁹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

²⁰⁰ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

ottaa erityisasiantuntijan mukaan huomioon vastuullinen mediatoiminta sekä toimiin harkitusti antaessaan näkyvyyttä aiheelle, sillä katujengien jäsenet pyrkivät saamaan huomiota mediassa ja kasvattamaan tätä kautta omaan vaikutusvaltaansa. Tärkeää olisi huomioida katujengien saaman medianäkyvyyden mahdolliset vaikutukset niiden lasten ja nuorten osalta, joilla on kohonnut riski ajautua osallisiksi rikolliseen toimintaan ja mahdollisesti katujengeihin. Katujengit identifioituvat tiettyihin kaupunginosiin ja ilmentävät tätä erilaisin tunnuksin. Kaupunginkanslian erityisasiantuntijan mukaan kaupungin toimijoita on ohjeistettu olemaan nimeämättä kyseisiä asuinalueita ja alueisiin itsensä identifioiviin katujengeihin, sillä siten annettaisiin katujengeille niiden kaipaamaan huomiota. Huomion kohdentaminen tiettyisiin alueisiin voi vaikuttaa siten myös alueista muodostuviin mielikuviin epätarkoituksenmukaisesti ja kohdentamisella mahdollisesti voimistettaisiin asuinalueiden välistä eriarvoistumiskehitystä.²⁰¹

2.3.5 Nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät ovat pysyneet vuosien 2019–2022 aikana melko muuttumattomina.

Taulukossa 7 on esitetty poliisin tietoon tulleet rikokset ja rikoslajirikokset Helsingissä vuosien 2019–2022 aikana. Taulukko 8 sisältää poliisin tietoon tulleet 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät Helsingissä vuosien 2019–2022 aikaväliltä.²⁰² Poliisin tietoon tulleista rikoksista on eroteltu pois liikenne rikkomukset, koska tieliikennelain muutosten myötä kesäkuussa 2020 suuri osa liikenne rikkomuksista muuttui liikennevirhemaksuiksi. Liikennevirhemaksut eivät ole rikoksia, vaan hallinnollisia maksuseuraamuksia, joten näiden sisällyttäminen taulukoihin antaisi suhteellisesti väärän kuvan rikosten kokonaismäärien kehityksestä vuosien välillä. Tämän vuoksi liikenne rikkomukset jätettiin pois taulukon 7 ja 8 tilastoista.²⁰³

Taulukon 7 perusteella rikokset ja rikoslajirikokset ovat Helsingissä vuosien 2019–2022 aikana pysyneet kokonaistasolla suhteellisen muuttumattomana vuotta 2020 lukuun ottamatta. Vuonna 2020 erityisesti omaisuusrikosten sekä muiden rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten määrät ovat olleet merkittävästi muita vuosia suuremmat. Myös koko Suomen tasolla rikoslakirikosten ja omaisuusrikosten määrä vuonna 2020 nousi merkittävästi. Muutoksen taustalla oli Vastaamon tietovuototapaus, joka näkyi Suomen tilastoissa erityisesti kiristykseen ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen liittyvien rikosten valtavana kasvuna.²⁰⁴ Myös poliisin tietoon tulleissa Helsingin rikosnimikkeissä kiristykseen ja yksityiselämää loukkaavan tiedon levittämiseen liittyvien rikokset olivat selkeästi nousseet vuonna 2020.²⁰⁵ Kyseisten rikosnimikkeiden rikosten määrän nousu näyttää pääosin selittävän omaisuusrikosten merkittävän muutoksen syyn myös Helsingissä vuonna 2020. Tämän perusteella omaisuusrikosten sekä muiden rikoslakia vastaan tehtyjen rikosten määrän merkittävän

²⁰¹ Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

²⁰² Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

²⁰³ <https://poliisi.fi/-/sisa-suomessa-rikoslakirikosten-maara-lisaantyi>. Luettu 13.1.2023

²⁰⁴ <https://www.helsinki.fi/fi/uutiset/demokratia/rikokset-lisaantyyvat-viidenneksella-viime-vuonna>. Luettu 13.1.2023.

²⁰⁵ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kasvun Helsingissä vuonna 2020 voidaan olettaa johtuvan pääosin Vastaamon tietovuototapauksesta. Taulukon 8 perusteella nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät ovat myös pysyneet vuosien 2019–2022 aikana melko muuttumattomina.

Taulukko 7. Poliisin tietoon tulleet rikoslajirikokset (1–8) ja rikokset (9–10) Helsingissä 2019–2022.²⁰⁶

	2019	2020	2021	2022
1. Omaisuusrikokset	39 757	47 805	39 778	37 796
2. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	5 807	5 938	6 071	6 632
3. Seksuaalirikokset	678	648	777	729
4. Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	2 807	3 010	3 384	3 196
5. Rikokset rikoslain 42, 43 ta 44 lukua vastaan	2 152	2 215	1 733	1 574
6. Liikenne rikokset	10 152	12 580	11 663	11 208
7. Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	4 240	11 261	5 375	4 947
8. Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	5 526	6 858	5 039	4 514
9. Alkoholirikokset	159	159	71	85
10. Muut rikokset	1 750	1 951	1 536	1 520
Rikokset ja rikoslakirikokset yhteensä	73 028	92 425	75 427	72 201

Taulukko 8. Poliisin tietoon tulleet 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät Helsingissä 2019–2022 (rikoslajirikokset 1–8 ja rikokset 9–10).²⁰⁷

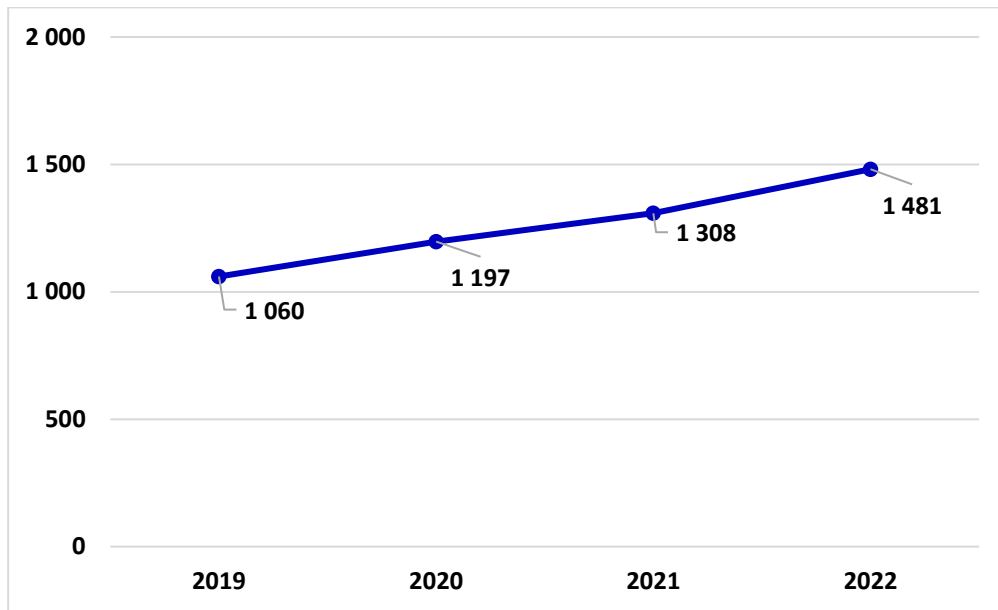
	2019	2020	2021	2022
1. Omaisuusrikokset	4 401	3 905	3 633	4 158
2. Henkeen ja terveyteen kohdistuneet rikokset	1 060	1 197	1 308	1 481
3. Seksuaalirikokset	113	113	214	149
4. Rikokset oikeudenkäyttöä, viranomaista ja yleistä järjestystä vastaan	756	822	1 078	1 097
5. Rikokset rikoslain 42, 43 ta 44 lukua vastaan	592	611	505	464
6. Liikenne rikokset	2 268	3 103	2 716	2 624
7. Muut rikoslakia vastaan tehdyt rikokset	521	601	674	634
8. Huumausainerikokset (uudet RL 50-luku)	1 619	2 012	1 324	1 259
9. Alkoholirikokset	129	104	35	46
10. Muut rikokset	402	428	1 139	496
Rikokset ja rikoslakirikokset yhteensä	11 861	12 896	12 626	12 408

²⁰⁶ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

²⁰⁷ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

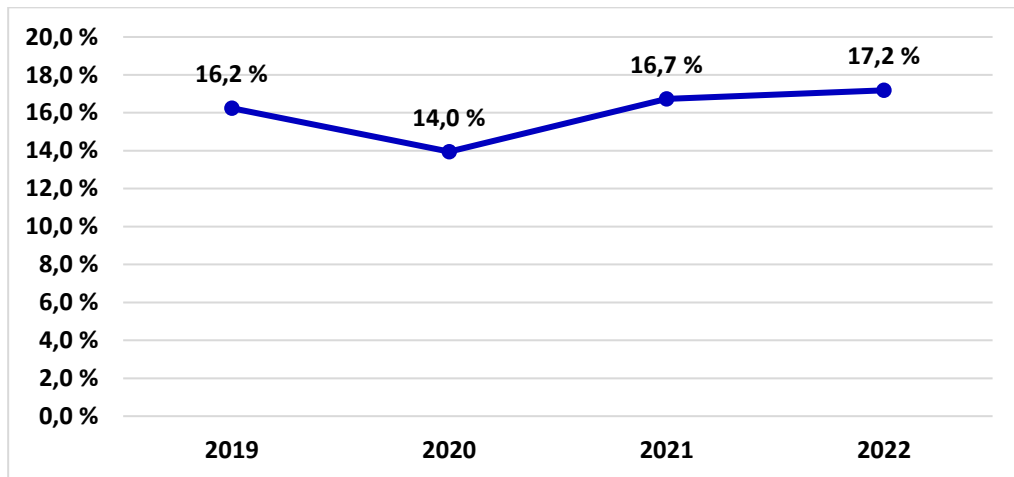
Kuvio 14. Poliisin tietoon tulleet 13–24-vuotiaiden epäiltyjen henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrät Helsingissä 2019–2022

Taulukon 8 tiedoista on eritelty 13–24-vuotiaiden epäiltyjen henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikosten määrät Helsingissä kuvioon 14 vuosien 2019–2022 ajanjaksolla. Henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikoksiin sisältyy muun muassa eriasteiset pahoinpitelyt, vammantuottamukset ja tapon yritykset. Vaikka nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät ovat myös pysyneet vuosien 2019–2022 aikana melko muuttumattomina, ovat henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikokset suhteellisesti kasvaneet joka vuosi vuosien 2019–2022 tarkasteluajanjaksolla. Vuodesta 2019 henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikokset ovat kasvaneet vuoteen 2022 verrattuna noin 40 prosenttia. Edellä mainittujen tilastojen perusteella voidaan todeta, että nuorten tekemät henkilöihin kohdistuvat vakavat rikokset ovat selkeästi kasvussa.

Kuviossa 15 on esitetty epäiltyjen 13–24-vuotiaiden osuus kaikista rikoksista ja rikoslakirikoksista yhteensä Helsingissä vuosina 2019–2022. Kuviossa on käytetty taulukoiden 1 ja 2 mukaisia tilastotietoja. Kuviossa 15 voidaan havaita, että nuorten 13–24-vuotiaiden osuus kaikista rikoksista on pysynyt suhteellisesti melko tasaisena vuosien 2019–2022 välillä, paitsi vuoden 2020 kohdalla on havaittavissa notkahdus alaspäin rikosten suhteellisessa osuudessa kaikkiin rikoksiin. Nuorten rikosten määrät ovat taulukon 8 tietojen perusteella kuitenkin olleet koko tarkasteluajanjaksolla vuonna 2020 suurimmalla tasolla. Nuorten vuonna 2020 tekemien rikosten 14,0 prosentin pienentynyttä osuutta kaikista rikoksista selittää kaikkien rikosten määrän merkittävä kasvu vuonna 2020. Pientä suhteellista kasvua neljän vuoden tarkasteluajanjaksolla nuorten rikosten määrässä verrattuna kaikkiin rikoksiin voidaan katsoa olevan, mutta rikosten määrien perusteella nuorten tekemät rikokset ovat kuitenkin pysyneet melko muuttumattomana.

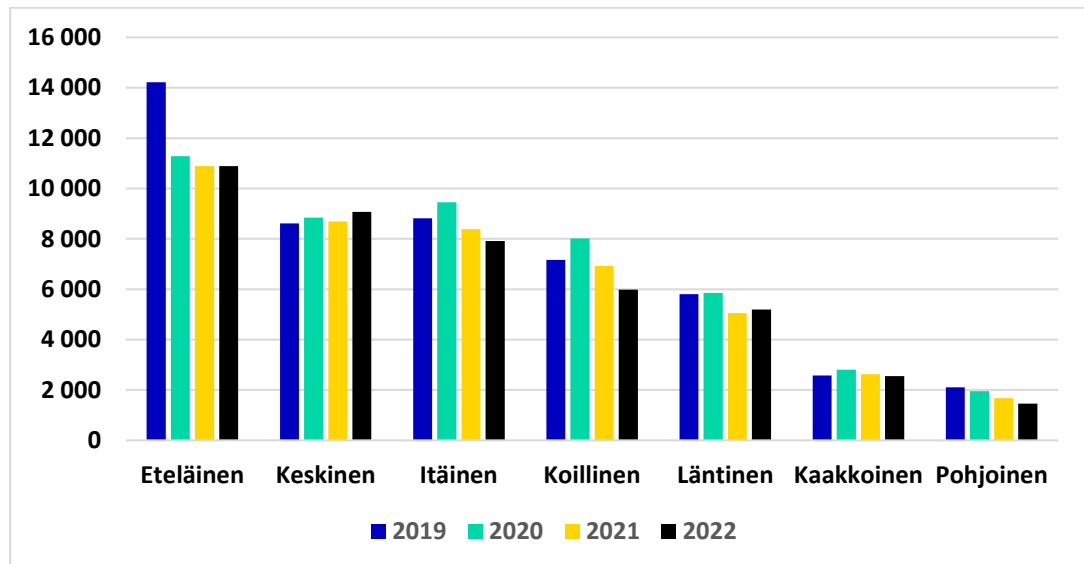
ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 15. Epäiltyjen 13–24-vuotiaiden osuus kaikista rikoksista ja rikoslakirikoksista yhteensä Helsingissä 2019–2022.²⁰⁸

Kuviossa 16 on esitetty poliisin tietoon tulleet kaikki rikokset suurpiireittäin Helsingissä 2019–2022. Poliisin hälytysalueet Helsingissä eivät ole täysin vertailukelpoisia Helsingin kaupunginosien tai suurpiirien kanssa. Lisäksi poliisin hälytysalueittain ilmoitettujen rikosten kokonaismäärät eivät ole vertailukelpoisia ilmoitettujen rikosten kokonaismääriin Helsingissä, koska osasta asianimikkeistä puuttuu aluekoodi. Sama koskee hälytystehtävien määriä hälytysalueittain, koska kaikista tehtävistä ei ole siirtynyt aluekoodia järjestelmään.²⁰⁹ Tilastoja voidaan kuitenkin pitää suuntaa antavina.

Kuvio 16. Poliisin tietoon tulleet kaikki rikokset suurpiireittäin Helsingissä 2019–2022.²¹⁰

²⁰⁸ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

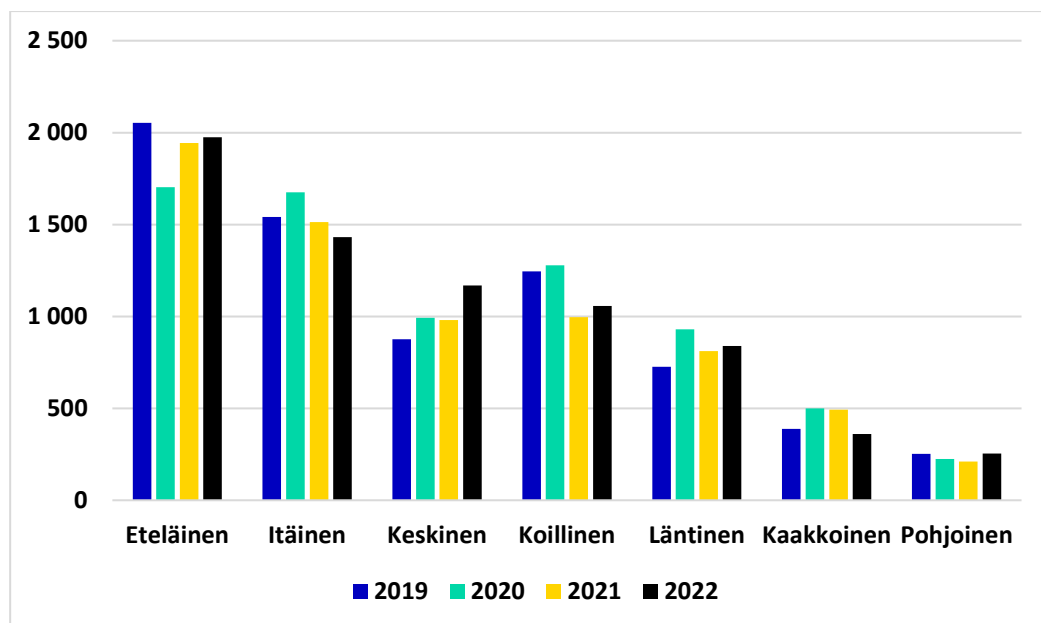
²⁰⁹ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

²¹⁰ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvion 16 perusteella eniten rikoksia Helsingin alueella tehdään Eteläisessä suurpiirissä. Alueella sijaitsee esimerkiksi Kluuvin ja Kampin kaupunginosat. Näissä kahdessa kaupunginosassa oli poliisi tilastoinut eniten rikoksia vuonna 2022. Tehtyjen rikosten määrä on koko suurpiirissä kuitenkin laskusuunnassa, noin 23 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Kluuvin ja Kampin alueilla rikosten määrä on vähentynyt noin 30 prosenttia vastaavalla ajalla. Myös Keskisessä, Itäisessä ja Koillisessa suurpiirissä on tilastoitu suuri määrä rikoksia. Tilastoitujen rikosten määrät ovat kuitenkin laskussa kaikkiaan kuudessa suurpiirissä. Kasvua on ainoastaan Keskisellä alueella ja Östersundomissa, jossa rikosten määrän suhteellinen kasvu on ollut kuitenkin vähäistä. Keskisellä alueella rikosten määrän kasvu on viisi prosenttia. Alueella kirjataan eniten rikoksia Kalliossa, Sörnäisissä ja Vallilassa. Kalliossa suunta on laskeva, Sörnäisissä ja Vallilassa nouseva, kun verrataan vuoteen 2019.

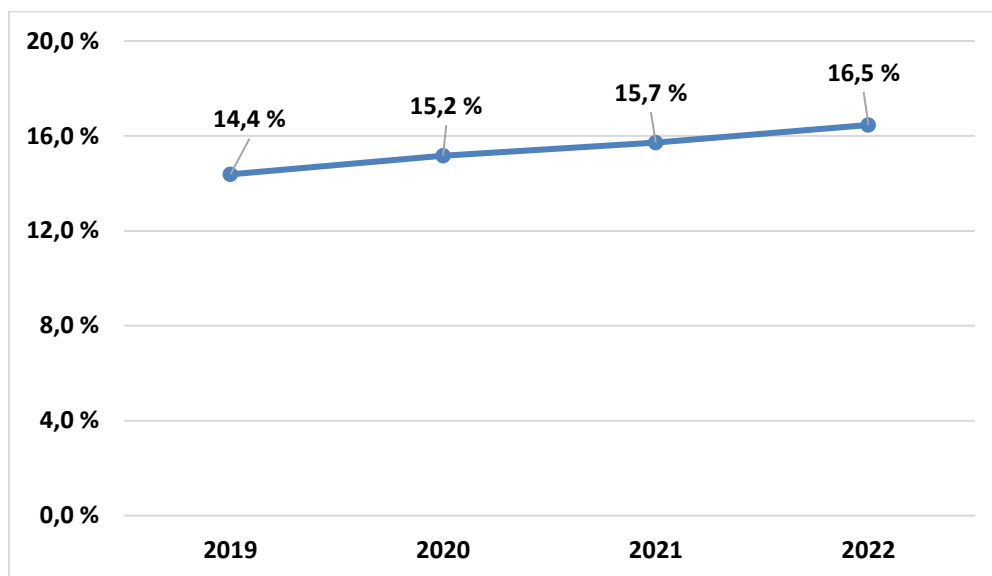
Kuvio 17 Poliisin tietoon tulleet 13–24-vuotiaiden nuorten epäiltyjen rikosten määrät suurpiireittäin Helsingissä 2019–2022.²¹¹

Kuviossa 17 on esitetty 13–24-vuotiaiden nuorten osuus poliisin tietoon tulleista rikoksista Helsingissä. Myös nuorten epäiltyjä rikoksia tehdään eniten Eteläisessä suurpiirissä. Muutoinkin nuorten epäiltyjä rikoksia tehdään määrällisesti eniten samoissa suurpiireissä, kuin kaikkien tilastoitujen rikosten osalta. Nuorten tekemiä epäiltyjä rikoksia tehtiin vuonna 2022 täsmälleen saman verran, 7 099 kappaletta, kuin vuonna 2019. Nuorten tekemät epäillyt rikokset ovat lisääntyneet Keskisessä suurpiirissä 33 prosenttia ja Läntisessä suurpiirissä 15 prosenttia vuoteen 2019 verrattuna. Nuorten rikokset ovat vähentyneet Koillisessa suurpiirissä 15 prosenttia ja Östersundomissa 13 prosenttia vuodesta 2019.

²¹¹ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuvio 18. 13–24-vuotiaiden nuorten epäiltyjen rikosten osuus kaikista rikoksista vuosilta 2019–2022.²¹²

Huolestuttavinta on se, että rikosten kokonaismäärän laskiessa on nuorten tekemien rikosten osuus kasvussa, kuten kuviosta 18 havaitaan. Nuorten tekemien epäiltyjen rikosten osuus on kasvanut 2,1 prosenttiyksikköä vuoteen 2019 verrattuna. Nuorten tekemien rikosten osuus on kasvanut pääosissa Helsingin suurpiireistä. Osuuden kasvu on ollut suurinta Pohjoisessa suurpiirissä, kasvun ollessa 5,6 prosenttiyksikköä. Vain kahdessa suurpiirissä nuorten rikosten osuus on pienentynyt, Kaakkoisessa suurpiirissä ja Östersundomissa.

Kuviossa 19 on esitetty häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneet poliisin hälytystehtävät suurpiiritasolla Helsingissä 2019–2022. Poliisilta saaduissa tilastoissa oli esitetty poliisin hälytystehtävät poliisin määrittämin hälytysalueittain. Poliisin hälytysalueet yhdisteltiin kuviossa 19 Helsingin seitsemään eri suurpiiriin. Östersundomin suurpiiri jätettiin tarkastelun ulkopuolelle hälytystehtävien vähäisyyden vuoksi. Hälytystehtävien kokonaismäärät eivät ole vertailukelpoisia hälytystehtävien kokonaismääriin Helsingissä, koska osasta hälytystehtävistä ei ole siirtynyt aluekoodia järjestelmään.²¹³

Kuviosta 19 voidaan havaita, että häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneet poliisin hälytystehtävät ovat monessa suurpiirissä useana vuotena olleet laskusuunnassa. Erityisesti vuonna 2022 kaikissa suurpiireissä on tapahtunut selkeä lasku häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneissa hälytystehtävien kokonaismäärissä. Eteläisessä ja Itäisessä suurpiireissä häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneet poliisin hälytystehtävät ovat pienentyneet vuosi vuodelta vuodesta 2019 lähtien. Keskiössä suurpiirissä on vuodesta 2019 lähtien ollut kahtena vuotena peräkkäin häiriökäyttäytymisen ja ilkivallan hälytystehtävien määrät kasvussa, mutta vuonna 2022

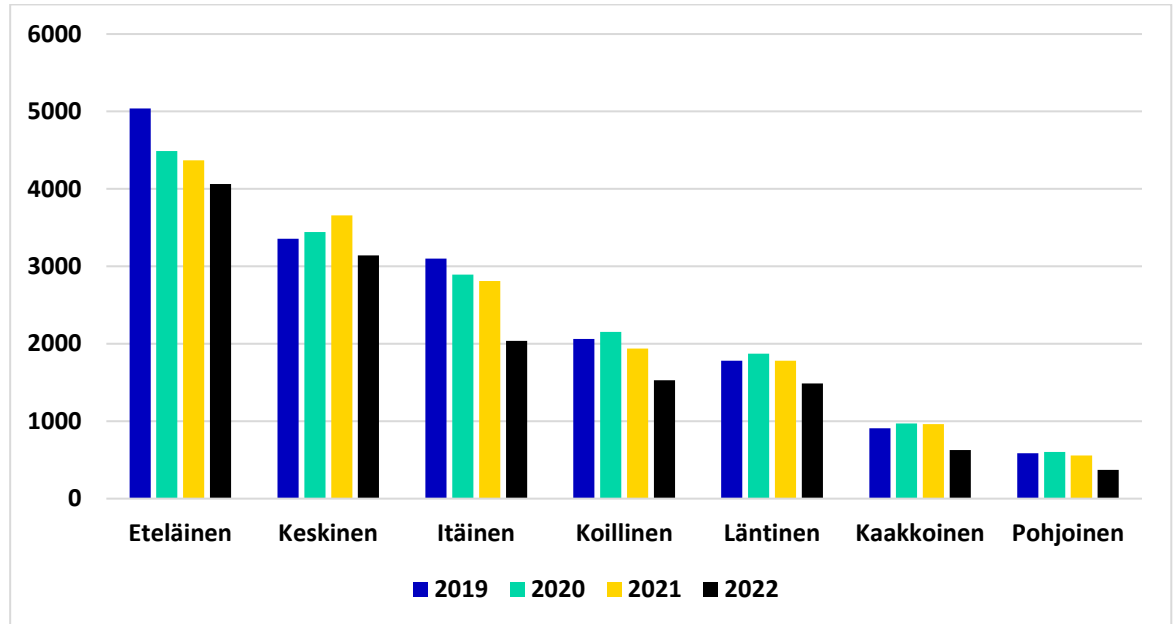
²¹² Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

²¹³ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

tämäkin kasvu on pienentynyt alle vuoden 2019 hälytystehtävien tason. Eniten häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneita poliisin hälytystehtäviä on ollut Eteläisessä suurpiirissä. Poliisin hälytystehtävien määrän suurpiirikohtainen suuruusjärjestys noudattelee poliisin tietoon tulleiden kaikkien rikosten määrien mukaista suurpiirikohtaista suuruusjärjestystä.

Kuvio 19. Häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneet poliisin hälytystehtävät suurpiiritasolla Helsingissä 2019–2022.²¹⁴

²¹⁴ Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulkL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

2.4 Kokoavat havainnot

Helsinki koetaan pääosin hyvin turvalliseksi paikaksi. Oma asuinalue koetaan turvallisemmaksi kuin kaupungin keskusta. Naiset kokevat enemmän turvattomuutta kuin miehet ja vieraskieliset pitävät asuinaluetta turvattomampana kuin kotimaankieliset asukkaat. Myös alueiden välillä on huomattavia eroja. Alueiden väliset erot ovat pysyneet melko samansuuruisina jo useamman vuoden. Turvattomuutta koetaan alueilla, joissa esiintyy sosioekonomista huono-osaisuutta. Alueille, joissa turvattomuuden tunne on ollut suurinta, on kohdistettu kohdennettuja toimenpiteitä. Vaikka kohdennettuja toimia on toteutettu, on Helsinki hieman turvattomampi kuin edellisen turvallisuustutkimuksen aikaan. Myös sosiaalisen epäjärjestyksen mittarin keskiarvo on kasvanut, jota voidaan pitää hieman huolestuttavana. Turvallisuustutkimuksen perusteella positiivisia tuloksia ei ole saatu. On myös vaikea todentaa kaupungin toimenpiteiden vaikutus turvallisuuden tunteen muutokseen. Toteutuneilla toimilla ei ole saatu toivottuja tuloksia.

Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on vuosien 2008–2021 aikana pienentynyt merkittävästi poliisin tietoon tulleiden tieliikenneonnettomuustilastojen perusteella. Nämä tilastot antavat viitteitä siitä, että kaupunki olisi onnistunut tavoitteessaan ennaltaehkäistä ja torjua nuorten onnettomuuksia ja tapaturmia. Poliisin tilastojen valossa nuorten rikosten ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa ei havaittu olevan nähtävissä viitteitä positiivisesta kehityksestä, vaan nuorten rikokset ovat pysyneet tilastojen valossa melko samalla tasolla viimeisten vuosien aikana. Häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneissa poliisin kaikissa hälytystehtävissä on kuitenkin havaittavissa selkeä lasku häiriökäyttämisen- ja ilkivalta-tehtävien kokonaismäärien perusteella. Suoria johtopäätöksiä rikosten ja häiriöiden tilastollisesta muutoksesta ja kaupungin toimista ennaltaehkäistä ja torjua niitä ei voida tehdä, mutta tilastot antavat viitteitä siitä, että kaupunki olisi onnistunut häiriöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Kaupungin turvallisuuden edistämistoimenpiteissä on hyvä huomioda myös se, että kaupungin toimet turvallisuuden edistämiseksi näkyvät osittain vasta pidemmällä aikavälillä.

Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021 ohjaavat Helsingin turvallisuussuunnittelua. Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteissa on asetettu kolme linjausta. Ensimmäisen linjauksen mukaisesti turvallisuussuunnittelua ohjataan kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimissä ja asiantuntijaryhmässä. Turvallisuustyötä ohjataan kaupunginkansliasta, mutta suunnitteluun osallistuu koko kaupungin turvallisuusorganisaatio, johon kuuluu eri toimialojen ja liikelaitosten edustus. Lisäksi on perustettu turvallisuussuunnittelun asiantuntijaryhmä, jonka tehtävänä on tukea turvallisuussuunnittelun ohjauksessa ja toimia kaupunkiturvallisuuden valmisteluulimenä.

Toisen linjauksen mukaan turvallisuuden seuranta sekä toimintaympäristön tarkastelu perustuvat monipuoliseen tietoon sekä ottaa huomioon eri väestöryhmien tarpeet. Kolmantena linjauksena on asukkaiden osallistaminen turvallisuustyöhön. Kaupunki ylläpitää turvallisuuden tilannekuvaa ja kaupungin turvallisuustutkimus on yksi

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

apuväline tilannekuvan luontiin. Samalla saadaan kuntalaisten näkökulma turvallisuuteen. Kaupunki ei voi yksin parantaa turvallisuutta, vaan se syntyy eri toimijoiden yhteistyöllä. Tähän vaaditaan myös asukkaiden panosta. Kaupungin tavoitteena on saada asukkaita osallistumaan turvallisuustyöhön, mutta kaupunkilaisten aktiivisuus vaihtelee paljon alueittain. Uudesta turvallisuustutkimuksesta kaupunki sai tietoa siitä, minkälainen kaupunkilaisten turvallisuudentunne on. Tutkimuksesta saatua tietoa hyödynnetään turvallisuustoiminnan suunnittelussa ja toimenpiteiden kohdentamisessa eri alueille.

Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan koordinaatiotyö ja yleinen yhteistyö toimialojen ja kaupunginkanslian välillä toimii hyvin. Asiaa helpottaa se, että kaupunginkansliassa ja toimialoilla on henkilöitä tekemässä turvallisuustyötä. Toimialauidistuksen yhteydessä saatiin turvallisuus- ja valmiuspäälliköitä sekä muita turvallisuusasiantuntijoita ohjaamaan turvallisuuden edistämistyötä. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan haasteena koetaan toimialoihin kohdistuvan vaikutusmahdollisuuksien rajallisuus ohjauksessa etenkin laajempien turvallisuusongelmien ehkäisemiseksi kaupungissa. Yhtenä syynä on se, että turvallisuustyöhön edistämiseen ei ole varattu mitään erillisiä budjetteja, vaan turvallisuustyö on ohjata ja opastaa kaupungin perustoiminnassa huomioimaan turvallisuus. Laajempien turvallisuusongelmien, kuten esimerkiksi kaupungin päihdeongelmien ratkaisun edistämässä nähtiin turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan tärkeinä tekijöinä yhteistyön sekä budjetoinnin huomioiminen laajemmassa mittakaavassa.

Positiivisena voidaan pitää sitä, että yleisesti ottaen Helsinki koetaan hyvin turvallisiksi. Vuonna 2018 Helsinkiä pidettiin hieman turvallisempänä kuin nyt. Esimerkiksi keskustaa turvallisena kokevien määrä laski noin 10 prosenttiyksikköä. Oma asuinalue koetaan turvallisemmaksi kuin kaupungin keskusta. Vaikka Helsinkiä pidetään turvallisena, niin naisten ja miesten kokemukset turvallisuudesta eroavat toisistaan. Naiset kokevat enemmän turvattomuutta. Myös Helsingin vieraskieliset pitävät asuin-aluetta hieman turvattomampana kuin kotimaankieliset asukkaat. Turvattomuuden tunteessa ei kuitenkaan ole tapahtunut suurta muutosta.

Helsingin asuinalueiden välillä on huomattavia eroja siinä, kuinka turvallisina niiden asukkaat kokevat alueensa. Vaikka asuinalueiden väliset erot turvattomuuskokemuksissa ovat merkittäviä, erot ovat kuitenkin edellisiin turvallisuustutkimuksiin verrattuna säilyneet melko samansuuruisina ja vain harvoilla alueilla turvattomuus on joko lisääntynyt tai vähentynyt huomattavasti. Vain viidellä alueella kehitys on ollut myönteistä ja neljällä alueella turvattomuuskokemukset ovat lisääntyneet. Alue-erot ovat olleet yllättävän pysyviä, sillä turvallisimmiksi ja turvattomimmiksi koettujen alueiden joukossa on suurimmaksi osaksi samoja alueita.

Turvallisuustutkimuksen kyselytiedoista selvitettiin, minkä tyyppisillä asuinalueilla turvattomuuskokemuksia esiintyy runsaimmin ja missä vähemmän. Selvityksessä käytettiin apuna sosioekonomista summaindeksiä. Tulosten perusteella todettiin, että turvattomuuskokemukset ovat yhteydessä alueen sosioekonomiseen rakenteeseen. Lisäksi turvallisuustutkimuksessa nousi esille kuusi asiaa, jotka huolestuttavat asukkaita eniten. Näitä ovat huumeiden käyttö ja kauppa, häiriökäyttäytyminen, julkinen

ARVIointIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

juopottelu, ympäristön epäsiisteys, ilkivalta ja katuväkivalta. Nämä kuusi huolta liittyvät sosiaalisen epäjärjestyksen ilmentymiin ja merkkeihin. Koetulla sosiaalisella epäjärjestyksellä on vahva yhteys alueen sosioekonomiseen huono-osaisuuteen sekä siellä koettuun turvattomuuteen. Huoli sosiaalisen epäjärjestyksen merkeistä oli hie-man lisääntynyt, mitä voidaan pitää huolestuttavana. Sosiaalisen epäjärjestyksen mittarin keskiarvo oli kasvanut suuressa osassa peruspiireistä verrattuna vuoden 2015 arvoon. Myönteistä on, että suurimmalla osalla Helsingin alueista sosiaalinen epäjärjestys oli kohtalaisen vähäistä.

Yleisesti oman asuinalueen tyytyväisyyteen liittyy monta tekijää. Alueen viihtyisyys, koettu turvallisuus, luonnon ympäristö ja kokemukset alueen sosiaalisesta ympäristöstä vaikuttavat siihen, miten hyvin asukkaat alueellaan viihtyvät. Ilkivalta, viheralueiden väheneminen ja ihmisten syrjäytyminen aiheuttivat yleisimmin huolta. Asuinalueella huolestuttavien asioiden lista on esiintynyt suurin piirtein samana myös aiemmissa turvallisuustutkimuksissa. Kaikkein vanhin ikäryhmä eli 65–79-vuotiaat olivat lähes kaikista asioista yleisemmin huolestuneempia kuin muut.

Turvallisuudentunne on kuitenkin hyvin subjektiivinen kokemus ja ihmiset reagoivat hyvin eri lailla toisten käyttäytymiseen. Osa ihmisistä voi tuntea turvattomuutta, vaikka mitään konkreettista vaaraa ei olisikaan. Alueilla, joissa turvattomuuden tunne on suurinta, tehdään tarkempaa tarkastelua, jonka perusteella alueille kohdennetaan tarkemmin kohdennettuja toimenpiteitä. Turvallisuuden edistäminen on ollut kaupungin tavoitteena jo pitkään ja eri toimenpiteiden vaikutukset näkyvät paremmin vasta pidemmällä aikavälillä. On kuitenkin vaikea todentaa mikä on kaupungin toiminnan vaikutus turvallisuuden tunteen muutokseen.

Liikenneturvallisuus on jatkuvasti läsnä kaupungin liikennesuunnittelussa kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan, ja käytössä olevien turvallisuuskeinojen hyödyntäminen vaihtelee sen perusteella, minkälaisessa ympäristössä liikennesuunnittelua kaupungissa toteutetaan. Esimerkiksi koulujen ympäröivä katuverkko, alueellisten liikenneturvallisuusselvitysten tulokset, eri tahojen antamat palautteet sekä onnettomuustilastot vaikuttavat siihen, millaisia keinoja peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuden edistämistyössä hyödynnetään. Liikenneturvallisuuden edistämistyö Helsingissä on kokonaisvaltaista ja systemaattista turvallisuuden edistämistä, eikä esimerkiksi koulumatkojen turvallisuuden edistämistyötä ole eriytetty omaksi kokonaisuudekseen. Systeminen menettely liikenneturvallisuuden edistämässä nähdään kaupungilla merkityksellisempänä, kuin pelkästään yksittäisten kohteiden turvallisuuden edistäminen. Arvioinnin perusteella merkittävin peruskoulujen koulumatkojen turvallisuutta parantava keino viimeisten vuosien aikana on ollut nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen, jonka myötä liikenteen nopeusrajoituksia on alennettu. Nopeusrajoitusten päivittäminen on vaikuttanut jokaiseen kaupungin katuun, joten muutoksella on ollut vaikutusta myös jokaisen koululaisen koulumatkan turvallisuuteen. Lisäksi merkittävimpiä koulumatkojen turvallisuutta parantavia keinoja ovat olleet eritoten automaattisen kameravalvonnan lisääminen sekä kadunylityseriaatteiden suunnitteluohjeiden toteuttaminen ja näihin liittyvät toimet, joilla on parannettu kadunylitysten turvallisuutta.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelman 2015–2017 yhtenä osatoimenpiteen tavoitteena oli koulujen sekä päiväkotien saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistaminen. Saattoliikennejärjestelyt ovat olennainen osa koulujen ja päiväkotien lähiympäristöä sekä turvallisuutta, ja saattoliikenteelle osoitetut alueet ja käytännöt vaihtelevatkin eri paikoissa. Tavoitteen mukaista saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistamista ei kuitenkaan ole saatu toteutettua. Suunnitteluperiaatteiden tarkistamista ei ole voitu toteuttaa resurssien vähäisyydestä johtuen, ja kehittämissuunnitelmassa päätettiin priorisoida muita toimenpiteitä. Liikenneturvallisuutta edistäviä keinoja todettiin myös liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden mukaan usein muutenkin joutuvan priorisoimaan määrärahojen niukkuuden vuoksi.

Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on vuosien 2008–2021 aikana pienentynyt merkittävästi poliisin tietoon tulleiden tieliikenneonnettomuustilastojen perusteella. Tilastotiedot kohdistuvat 7–17-vuotiaisiin, joten tilastot antavat verrattain oikeasuuntaisen kuvan nimenomaisesti peruskouluikäisistä koululaisista. Kun verrattiin Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määriä eri liikennöijäryhmittäin vuosien 2014–2017 ja 2018–2021 välisenä aikana voitiin havaita, että onnettomuuksien määrät kyseisiä pidempiä aikavälejä vertailtaessa olivat pienentyneet eritoten ajoneuvon kuljettajien, jalankulkijoiden sekä ajoneuvon matkustajien osalta. Lisäksi tilastojen perusteella voitiin havaita, että huomattavaa kehitystä oli tapahtunut eritoten 15–17-vuotiaiden ikäryhmässä ajoneuvon kuljettajien onnettomuuksien osalta, niin lyhyellä kuin pidemmällä aikavälillä. Kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden näkemyksen mukaan kaupungin pidempiaikainen ja systemaattinen muutostyö nopeusrajoituksiin korreloi liikenneonnettomuusmäärien pienentymisen kanssa. Näiden perusteella voidaan todeta, että kaupungin tekemillä toimenpiteillä on parannettu lasten koulumatkojen turvallisuutta.

Katujengejä sekä järjestäytyntä rikollisuutta koskevissa seikoissa vastuuviranomaisena toimii poliisi. Poliisin tehtävänä on vastata rikosten tutkinnasta sekä torjunnasta, kun taas Helsingin kaupunki vastaa laajasti kaupunkilaisten hyvinvoinnista ja turvallisuudesta sekä epätoivottujen kehityskulkujen ennaltaehkäisystä tarjoamalla peruspalveluita kaikille. Kaupungin toimet kohdistuvatkin jengiytymisilmiön kontekstissa epätoivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisyyn ja torjuntaan. Ensiarvoisen tärkeää olisi kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan puuttua ilmiöön varhaisessa vaiheessa sekä pyrkiä tunnistamaan vaikuttavat toimenpiteet ilmiön laajenemisen ehkäisemiseksi. Erityistä tukea katsottiin olevan hyvä kohdistaa erityisesti kodin ulkopuolelle sijoitettuihin lapsiin ja nuoriin, jotka korostuvat rikosten uhreina ja tekijöinä. Päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotyössä sekä sosiaali- ja terveystoimessa tavoitetaan lapsia ja nuoria, joten nämä kaupungin palvelut ovat erityisen merkittävässä asemassa lasten ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden takaamisessa.

Kaupungin kasvatusta ja koulutusta, sosiaali- ja nuorisotoimi ovat merkittäviä toimijoita epätoivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä. Sosiaalitoimen tavoitteena on kokonaisvaltaisesti arvioida nuorten tilannetta sekä ohjata nuoria oikeaan suuntaan.

ARVIONTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

pois ei-toivottujen ryhmäilmiöiden piiristä. Lisäksi kaupungin nuorisotyö tekee aktiivista työtä orastavien jengiporukoiden kanssa ja pyrkii ohjaamaan nuoria sekä luomaan nuorille muita aktiviteetteja. Esimerkiksi jalkautuvassa nuorisotyössä nuoriso-ohjaajat jalkautuvat päivittäin puistoihin, kauppakeskuksiin, rautatieasemalle ja muihin nuorten suosimiin ajanviettopaikkoihin tavoitteenaan tehdä Helsingistä turvallisempi paikka nuorille nuorisotyön keinoin. Arvioinnin perusteella merkittävimpiä toimenpiteitä torjumaan ja ennaltaehkäisemään ei-toivottuja ryhmäilmiöitä ovat erilaiset hankkeet. Esimerkiksi Polarisaation ehkäisyn ja turvallisuuden vahvistamisen -hankkeessa tavoitteena on vahvistaa lasten ja nuorten parissa työskentelevien ammattilaisten valmiuksia tunnistaa ääriajatteluun ja radikalisaatioon johtavia ryhmäilmiöitä sekä kehittää erilaisia toimintamalleja eri ilmiöiden ehkäisyyn. Merkittäviä hankkeita ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä ovat lisäksi Nuorten väkivallan ehkäisy -hanke sekä Moniääninen Helsinki -hanke. Nuorten väkivallan ehkäisy -hankkeessa kartoitetaan väkivaltaa ilmiönä sekä etsitään väkivallan ennaltaehkäisyn ja siihen puuttumisen erilaisia malleja. Lisäksi hankkeessa pyritään edistämään yhteistyötä ja tiedonkulkua nuorten kanssa toimivien eri tahojen välillä sekä pilotoidaan alueellisesti nuorisotyön malleja, jotka tähtäävät nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden parantamiseen sekä mahdollisen väkivaltakäyttäytymisen ennaltaehkäisyyn tai siihen puuttumiseen. Moniääninen Helsinki -hankkeessa kohderyhmänä ovat Helsingin somalin- ja arabiankieliset nuoret ja vanhemmat kaupunkiudistusalueilla. Hankkeen tavoitteena on purkaa kaupunkilaisten kokemaa vastakkainasettelua ja epäluottamusta sekä kaupungin palveluja että toisiaan kohtaan. Tämän myötä voidaan ehkäistä lisääntyvää polarisaatiota, konflikteja ja väkivaltaa, rakentaa toimivia väestösuhteita sekä kohderyhmän ymmärrystä, luottamusta sekä osallisuutta kaupungin palveluissa.

Yksi merkittävästä keinoista ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyyn on arvioinnin perusteella myös Helsingin lastensuojeluun vuoden 2021 loppupuolella perustettu uusi moniammatillinen yksikkö nimeltä Toivo-tiimi. Toivo-tiimin tavoitteena on auttaa vakavasti rikoksilla, käytöksellä ja päihteillä oireilevia lapsia ja nuoria. Toivo-tiimin tarkoituksena on toteuttaa aiempaa kuntouttavampaa ja jalkauttavampaa, yksilön tarpeisiin paremmin muovautuvaa lastensuojelutyötä. Lisäksi Helsingin kaupunkiudistusalueilla toteutetaan kaupunginkanslian toteuttamia turvallisuuskokouksia, joita voidaan hyödyntää hallintakeinona ei-toivottujen ryhmäilmiöiden tarkastelussa sekä reagoimaan nopeallakin aikataululla selkeisiin ongelmiin esimerkiksi yhteistyössä poliisin kanssa. Ei-toivottuja ryhmäilmiöitä ehkäisee lisäksi monitoimijainen Turvallinen Helsinki -verkosto, jonka tehtävänä on koota tilannekuvaa turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä, tunnistaa turvallisuutta vaarantavia signaaleja sekä suunnitella ennaltaehkäiseviä toimia.

Ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ehkäisemisessä on arvioinnin perusteella koettu haasteena uudenkaltaisten ilmiöiden määrittelemisen. Ilmiöiden määrittelemisen haastavuus on osaltaan vaikuttanut sopivien ennaltaehkäisyn ja puuttumisen keinovalikoiden hyödyntämiseen. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan kaupungilla on kuitenkin parannettu ymmärrystä eri ilmiöihin yhteistyössä muiden viranomaisten kanssa. Arvioinnin perusteella kaupungin palveluiden edustajien ja asukkaiden välistä vuoropuhelua sekä erityisesti marginalisoidussa asemassa olevien

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

asukkaiden osallisuutta tulisi entisestään vahvistaa. Lisäksi kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan kehittämiskohteeksi on havaittu perheiden sekä kaupungin palveluiden, kuten koulujen ja oppilaitosten yhteydenpidon parantaminen lasten ja nuorten näkökulmasta. Kaupunginkanslian asiantuntijoiden mukaan lapset ja nuoret kaipaivat nykyistä enemmän myös turvallisia julkisia tiloja ja turvallisia aikuisia tilojen yhteyteen, sekä toimivia mielenterveyspalveluita. Myös kaupungin kyvykkyys kohdentaa voimavarojaan uusiin palvelutarpeisiin nopeallakin aikataululla koettiin arvioinnin perusteella kehittämiskohteeksi.

Nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten ja rikoslakirikosten määrät verrattuna kaikkiin Helsingissä tehtyihin vastaaviin rikoksiin ovat prosentuaalisesti hieman kasvaneet vuosien 2019–2022 aikana. Kasvua vuodesta 2022 verrattuna vuoteen 2019 on ollut yhden prosenttiyksikön verran. Nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten ja rikoslakirikosten määrät ovat kuitenkin pysyneet neljän vuoden tarkasteluajanjaksolla melko muuttumattomina. Vaikka nuorten 13–24-vuotiaiden epäiltyjen rikosten määrät ovat myös pysyneet vuosien 2019–2022 aikana melko muuttumattomina, ovat henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikokset suhteellisesti kasvaneet joka vuosi vuosien 2019–2022 tarkasteluajanjaksolla. Vuodesta 2019 henkeen ja terveyteen kohdistuneiden rikokset ovat kasvaneet vuoteen 2022 verrattuna noin 40 prosenttia. Edellä mainittujen tilastojen perusteella voidaan todeta, että nuorten tekemät henkilöihin kohdistuvat vakavat rikokset ovat selkeästi kasvussa.

13–24-vuotiaiden nuorten epäiltyjen rikoksia tehtiin Helsingissä aluetasolla tilastoituna vuonna 2022 täsmälleen saman verran, 7 099 kappaletta, kuin vuonna 2019. Nuorten tekemät epäillyt rikokset aluetasolla tilastoituna olivat prosentuaalisesti eniten lisääntyneet Keskisessä suurpiirissä (33 prosenttia) ja Läntisessä suurpiirissä (16 prosenttia) vuoden 2019 tilastoihin verrattuna. Eniten nuorten rikokset olivat aluetasolla tilastoituna vähentyneet taas Koillisessa suurpiirissä (15 prosenttia) sekä Kaakoisessa suurpiirissä (7 prosenttia) vuoteen 2019 verrattuna. Kaikkien aluetasolla tilastoitujen rikosten kokonaismäärät ovat laskeneet vuosi vuodelta vuosien 2019–2022 tarkasteluajanjaksolla, mutta nuorten tekemien rikosten suhteellinen osuus on kuitenkin kasvussa. Nuorten epäiltyjen tekemien rikosten osuus yhteensä on kasvanut vuodesta 2022 vuoteen 2019 verrattuna 2,1 prosenttiyksikköä ja suurpiiritasolla kasvua on tapahtunut kuudessa suurpiirissä. Osuuden kasvu on ollut suurinta Pohjoisessa suurpiirin 5,6 prosenttiyksikköä sekä Eteläisen suurpiirin 3,7 prosenttiyksikköä. Vain Keskisessä suurpiirissä nuorten epäiltyjen aluetasolla tilastoitujen rikosten osuus on pienentynyt.

Suoria johtopäätöksiä rikosten ja häiriöiden tilastollisesta muutoksesta sekä kaupungin ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyn toimista ei voida tehdä, mutta nuorten rikoksiin kohdistuvat tilastot antavat viitteitä siitä, että ei-toivotut ryhmäilmiöt ovat kaupungissa pysyneet tilastojen valossa melko samalla tasolla viimeisten vuosien aikana. Häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneissa poliisin hälytystehtävissä on kuitenkin havaittavissa selkeä väheneminen häiriökäyttämisen ja ilkivaltatehtävien kokonaismäärien perusteella. Erityisesti vuonna 2022 kaikissa suurpiireissä on tapahtunut selkeä pienentyminen häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneissa hälytystehtävien kokonaismäärissä.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

3 JOHTOPÄÄTÖKSET

Helsingissä on tehty pääosin riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteiden mukaisesti. Kaupungissa on toteutettu monia toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteen mukaisesti. Turvallisuussuunnittelun periaatteiden mukaisesti asukkaita osallistetaan turvallisuustyöhön palautteiden, turvallisuustutkimusten ja -kyselyiden sekä asukasverkostojen avulla. Asukkaita huolettavat eniten huumeiden käyttö ja kauppa, häiriökäyttäytyminen, julkinen juopottelu, ympäristön epäsiisteys, ilkivalta ja katuväkivalta. Huolestuttavat seikat vaihtelevat alueittain ja alueen erityispiirteiden mukaan kaupunki kohdentaa tarkempia toimia alueelle. Pääteidenkäyttäjille tarjotaan esimerkiksi päivätoimintaa ja nuorten häiriökäyttäytymiseen kohdistetaan nuorisotyön panostusta etsivän lähityön ja jalkautuvan nuorisotyön muodossa. Merkittävimpiä keinoja peruskoulujen koulumatkojen turvallisuuden edistämässä viime vuosien aikana ovat olleet nopeusrajoitusjärjestelmän päivittäminen, automaattisen kamera-valvonnan lisääminen sekä kadunylitysperiaatteiden suunnitteluohjeiden toteuttaminen. Arvioinnin perusteella merkittävimpiä keinoja ei-toivottujen ryhmäilmiöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa ovat useat kaupungin eri hankkeet. Lisäksi kaikkiaan kaupungin eri palveluissa, kuten päiväkodeissa, kouluissa, nuorisotyössä sekä sosiaali- ja terveystoimessa tehtävä työ on olennaisessa roolissa lapsien ja nuorten hyvinvoinnin ja osallisuuden takaamisessa.

Helsinki koetaan pääosin hyvin turvalliseksi paikaksi. Oma asuinalue koetaan turvallisemmaksi kuin kaupungin keskusta. Naiset kokevat enemmän turvattomuutta kuin miehet ja vieraskieliset pitävät asuinalueita turvattomampana kuin kotimaankieliset asukkaat. Myös alueiden välillä on huomattavia eroja. Alueiden väliset erot ovat pysyneet melko samansuuruisina jo useamman vuoden. Turvattomuutta koetaan alueilla, joissa esiintyy sosioekonomista huono-osaisuutta. Myös sosiaalisen epäjärjestyksen mittarin keskiarvo on kasvanut, jota voidaan pitää hieman huolestuttavana. Alueille, joissa turvattomuuden tunne on ollut suurinta, on kohdistettu kohdennettuja toimenpiteitä. Tehtyjen toimenpiteiden vaikutuksia ei vielä ole nähtävillä. On myös vaikea todentaa kaupungin toimenpiteiden vaikutus turvallisuudentunteen muutokseen. Arvioinnin perusteella voidaan todeta, että positiivisia tuloksia ei ole saavutettu, vaikka kohdennettuja toimia on toteutettu. Turvallisuustutkimuksen 2021 mukaan Helsinki koetaan hieman turvattomammaksi kuin edellisen turvallisuustutkimuksen aikaan. Kaupungin tehdyillä toimilla ei ole saavutettu haluttuja tuloksia.

Helsingin liikenteessä loukkaantuneiden ja kuolleiden 7–17-vuotiaiden määrä on vuosien 2008–2021 aikana pienentynyt merkittävästi poliisin tietoon tulleiden tieliikenneonnettomuustilastojen perusteella. Edellä mainitut ikätilastot antavat verrattain oikeasuuntaisen kuvan nimenomaisesti peruskouluikäisistä koululaisista Kaupungin liikenne- ja katusuunnittelupalvelun asiantuntijoiden näkemyksen mukaan kaupungin pidempiaikainen ja systemaattinen muutostyö nopeusrajoituksiin korreloi liikenneonnettomuusmäärien pienentymisen kanssa. Näiden perusteella voidaan todeta, että kaupungin tekemillä toimenpiteillä on parannettu lasten koulumatkojen turvallisuutta.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämissuunnitelman 2015–2017 yhtenä osatoimenpiteen tavoitteena oli koulujen sekä päiväkotien saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistaminen. Tavoitteen mukaista saattoliikennejärjestelyjen suunnitteluperiaatteiden tarkistamista ei kuitenkaan ole saatu toteutettua. Saattoliikennejärjestelyt ovat olennainen osa koulujen ja päiväkotien lähiympäristöä sekä turvallisuutta, ja saattoliikenteelle osoitetut alueet ja käytännöt vaihtelevatkin eri paikoissa.

Arvioinnin perusteella kaupungin palveluiden edustajien ja asukkaiden välistä vuoropuhelua sekä erityisesti marginalisoidussa asemassa olevien asukkaiden osallisuutta tulisi entisestään vahvistaa. Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan haasteena koetaan toimialoihin kohdistuvan vaikutusmahdollisuuksien rajallisuus ohjauksessa etenkin laajempien turvallisuusongelmien ehkäisemiseksi kaupungissa. Yhtenä syynä on se, että turvallisuustyöhön edistämiseen ei ole varattu mitään erillisiä budjetteja, vaan turvallisuustyö on ohjattu ja opastettu kaupungin perustoiminnassa huomioimaan turvallisuus. Laajempien turvallisuusongelmien, kuten esimerkiksi kaupungin päihdeongelmien ratkaisun edistämiseksi nähtiin turvallisuus- ja valmiustiimin mukaan tärkeinä tekijöinä yhteistyön sekä budjetoinnin huomiointi laajemmalla mittakaavalla. Lisäksi kaupungin kyvykkyyden kohdentaminen voimavarojaan uusiin palvelutarpeisiin nopeallakin aikataululla koettiin arvioinnin perusteella kehittämiskohteeksi.

Nuorten rikosten ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa ei havaittu tilastojen valossa olevan havaittavissa viitteitä positiivisesta kehityksestä, vaan nuorten rikokset ovat pysyneet tilastojen mukaan melko samalla tasolla viimeisten vuosien aikana. Häiriökäyttäytymiseen ja ilkivaltaan kohdistuneissa poliisin kaikissa hälytystehtävissä on kuitenkin havaittavissa selkeä lasku häiriökäyttämisen- ja ilkivaltatehtävien kokonaismäärien perusteella. Suoria johtopäätöksiä rikosten ja häiriöiden tilastollisesta muutoksesta ja kaupungin toimista ennaltaehkäistä ja torjua niitä ei voida tehdä, mutta tilastot antavat viitteitä siitä, että kaupunki olisi onnistunut häiriöiden ennaltaehkäisyssä ja torjunnassa. Kaupungin turvallisuuden edistämistoimenpiteissä on hyvä huomioida myös se, että kaupungin toimet turvallisuuden edistämiseksi näkyvät osittain vasta pidemmällä aikavälillä.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LÄHTEET**Arviointikäynnit ja haastattelut**

Tarkastuslautakunnan 1. toimikunnan arviointikäynti kaupunginkanslialle 1.11.2022

Tiimipäällikön, johtavan liikenneasiantuntijan, liikenneinsinöörin ja liikenne- ja katusuunnittelupäällikön haastattelu, kaupunkiympäristön toimiala, maankäyttö ja kaupunkirakenne 3.10.2022.

Kahden erityisasiantuntijan, tutkijan, ja poliisikoordinaattorin haastattelu, kaupunginkanslia, 17.10.2022

Sähköpostitiedustelut ja kirjalliset vastaukset

Poliisin edustajan antamat vastaukset tietopyyntöön 13.1.2023.

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin turvallisuus- ja valmiuspäällikön sekä erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 30–31.1.2023.

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan antamat kirjalliset vastaukset 12.1.2023.

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 29.12.2022.

Kaupunginkanslian turvallisuus- ja valmiustiimin erityisasiantuntijan vastaus sähköpostitiedusteluun 22.8.2022.

Kaupunkiympäristön toimialan liikenne- ja katusuunnittelun liikenneinsinöörin vastaus tiedusteluun 3.10.2022

Muut lähteet

Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma

Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet 2017

Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025

Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2022–2025

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015–2017

Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2022–2026

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021

Helsingin turvallisuustutkimus 2018

Kantakaupungin koulujen turvallisuustilanne -selvitys 2017

Kuntalaki, Luku 1 § 2 momentti

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

LIITTEET

Liite 1 Arvioinnin toteuttamissuunnitelma

Arviointiaihe

Turvallisuus kaupungin eri osissa

Arvioinnin valmistelijat: Timo Valtanen ja Harri Hynninen

Suunnitelman laatijat: Harri Hynninen ja Timo Valtanen

Arvioinnin ohjausryhmä: 1. Toimikunta

Valmistumisaika (arvio kuukaudesta, jona muistio toimikunnassa): 1/2023

Arviointiaiheen tausta, arvioinnin kohde ja rajaus

Helsingin kaupunkistrategiassa 2021–2025 mainitaan, että Helsingin tavoitteena on olla kaupunki, jossa asuinalueet eivät eriydy ja kaikkialla on mahdollista elää turvallista ja viihtyisää elämää positiivisesti omaleimaisissa kaupunginosissa. Strategian mukaan kaupunki antaa ihmisille mahdollisuuden luoda pitkäjänteisesti elämänsä edellytyksiä ja kiinnittä itselle mieluisiin ympäristöihin ja yhteisöihin. Lisäksi strategiakaudella kiinnitetään huomiota siihen, että viihtyisän kaupunkitilan perusedellytyksistä, kuten puistojen ja katu-
jen siisteydestä, pidettäisiin huolta kaikkialla Helsingissä.²¹⁵

Kuntalain mukaan kunnan tulee edistää asukkaidensa hyvinvointia ja alueensa elinvoimaa sekä järjestää asukkailleen palvelut taloudellisesti, sosiaalisesti ja ympäristöllisesti kestäväällä tavalla. Paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteena on ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia, rikoksia ja häiriöitä sekä lisäksi parantaa ihmisten turvallisuuden tunnetta. Paikallista turvallisuussuunnittelua toteutetaan Helsingissä paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteiden mukaisesti kaupungin strategiaohjelman tavoitteet ja toimenpiteet huomioiden.²¹⁶ Paikallinen turvallisuussuunnittelu on yksi kaupunkikonsernin turvallisuustyön kolmesta osa-alueesta organisaatioturvallisuuden sekä varautumisen ja jatkuvuudenhallinnan lisäksi.²¹⁷ Tällä hetkellä voimassa olevat Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021 hyväksyttiin kansliapäällikön päätöksellä 24.4.2020.

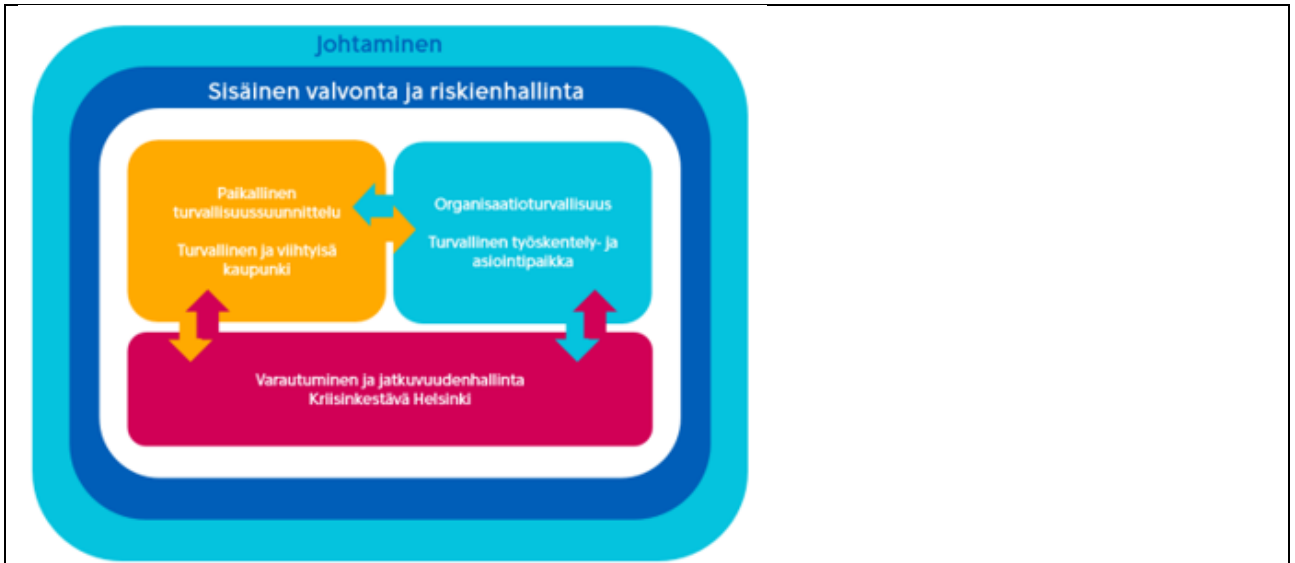
²¹⁵ Helsingin kaupunkistrategia 2021–2025

²¹⁶ Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet, kaupunginkanslia 17.1.2017 s. 5.

²¹⁷ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 2.

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Kuva 1. Turvallisuus Helsingin kaupunkikonsernissa²¹⁸

Turvallisuus on lisäksi huomioitu Helsingin hyvinvointisuunnitelmassa 2019–2021. Hyvinvointisuunnitelmaa toteuttavilla toimenpiteillä pyritään vahvistamaan asuinalueita ja tavoitellaan sitä, että Helsingin kaikki kaupunginosat ovat viihtyisiä ja asukkaat tuntevat kaupunginosan omakseen. Yksi hyvinvointisuunnitelman kuudesta painopisteestä on ”elävät, omaleimaiset ja turvalliset kaupunginosat”. Painopisteen yhtenä tavoitteena on edistää toimia, joilla lisättäisiin arkiympäristön turvallisuutta sekä viihtyisyyttä jokaisessa kaupunginosassa. Toimenpiteenä on jatkaa turvallisuussuunnittelua paikallisen turvallisuussuunnittelun periaatteiden mukaisesti sekä tuottaa ajantasaista tietoa Helsingin turvallisuuskehityksestä.²¹⁹

Helsingin hyvinvointisuunnitelman 2022–2025 valmistelu on käynnissä. Siinä yhtenä painopisteenä on Turvallinen ja kaunis kaupunki. Kyseisen painopisteen tavoitteina ovat luonnosvaiheessa muun muassa eriytymiskehityksen hidastaminen sekä turvallisuuden tunteen parantuminen. Tarkoituksena on torjua eriytymiskehitystä sekä parantaa kaupunkilaisten turvallisuuden tunnetta erityisesti alueilla, joilla turvattomuutta koetaan eniten. Toimenpiteenä on tunnistaa turvallisuustutkimuksen ja tilannekuvatyön perusteella turvallisuuden tunnetta eri alueilla heikentävät tekijät. Lisäksi toimenpiteenä on tarkoitus laatia ja toteuttaa suunnitelma, joka estäisi turvattomuuden tunteen aiheuttavien tekijöiden keskittymisen tietyille asuinalueille.²²⁰

Helsingissä on tehty asukkaille suunnattuja turvallisuuskyselyjä kolmen vuoden välein vuodesta 2003 lähtien. Viimeisin tutkimusraportti on vuodelta 2018. Uutta tutkimusaineistoa kerättiin syksyllä 2021 ja sen ensimmäiset tulokset on julkaistu keväällä 2022.²²¹ Helsingin turvallisuustutkimuksella selvitetään helsinkiläisten kokemuksia ja näkemyksiä kau-

²¹⁸ Helsingin kaupunkikonsernin turvallisuusperiaatteet, kaupunginkanslia 17.1.2017, s. 3.

²¹⁹ Helsingin hyvinvointisuunnitelma 2019–2021

²²⁰ Hyvinvointisuunnitelman rakentaminen 2022–2025

²²¹ <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tilastot-ja-tutkimukset/Teemasivus-tot/hki-turvallisuustutkimus>. Luettu 25.4.2022

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkisen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

pungin ja oman asuinalueen turvallisuudesta ja turvallisuustilanteen kehittymisestä. Tietoa hyödynnetään kaupungin viranomaisten, pelastuslaitoksen ja Helsingin poliisilaitoksen toiminnan suunnittelussa ja toimenpiteiden kohdentamisessa eri alueille. Lisäksi tutkimuksella kerätään tietoa helsinkiläisten rikoksen uhriksi joutumisesta, onnettomuuksista ja tapaturmista sekä poliisin ja pelastuslaitoksen palvelukyvyistä. Kerätylle tiedolle on ominaista, että vastaavaa tietoa ei voida saada muista lähteistä, kuten viranomaistilastoista.²²²

Turvallisuuskyselyissä turvattomien paikkojen sijainneista on kuitenkin kysytty vain kirjallisesti, ei kartan avulla, jolloin kokemusten todellinen paikantuminen kaupunkirakenteeseen jää epäselväksi. Kun taas asukaskarttakyselyt, joita Helsingissäkin on toteutettu paljon, tarjoavat mahdollisuuden nähdä koetun turvattomuuden tarkat sijainnit asukkaiden paikantamina.²²³ Karttakyselyjen aineistojen perusteella tehdyn tutkimuksen mukaan asukkaiden turvattomuuteen ja sosiaaliseen epähäiriöön liittyvät vastaukset keskittyivät asuinalueilla pääosin kaupallisiin keskuksiin (esimerkiksi ostoskeskuksiin), asemanseuduille, alikulkutunneleihin ja puistoihin sekä muihin erityisesti päihtyneitä kerääviin paikkoihin. Turvattomaksi koettuja paikkoja luonnehtii muun muassa kaupunkirakenteellisesti syrjäinen sijainti, ohikulkumainen luonne, ympärivuorokautisen sosiaalisen kontrollin puute, roskaisuus ja epäsiisteys, pimeys sekä päihtyneet tai arvaamattomasti käyttäytyvät ihmiset.²²⁴

Helsingin kaupungin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma hyväksyttiin kaupunginhallituksessa 5.10.2015. Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman laatimisen tavoitteena oli parantaa liikenneturvallisuustyön koordinoitua, vahvistaa yhteisiä käytäntöjä sekä asettaa toteuttamiskelpoisia toimenpiteitä.²²⁵ Kehittämisohjelmassa yhdeksi painopisteeksi oli asetettu lasten ja nuorten turvallinen ja vastuullinen liikkuminen. Kyseisen painopisteen tavoitteina olivat, että nuorten riski joutua liikenneonnettomuuksiin ei olisi suurempi kuin muiden ikäryhmien sekä lasten ja nuorten liikkuminen olisi turvallista kävellen, pyöräillen ja joukkoliikenteellä.²²⁶ Kaupunginhallitus hyväksyi 7.3.2022 Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelman 2022–2026. Myös uusimmassa liikenneturvallisuuden kehittämisohjelmassa erityiseksi kohderyhmäksi oli asetettu lapset ja nuoret. Kyseisen kohderyhmän tavoitteiksi oli asetettu lasten ja nuorten onnettomuuksien määrän väheneminen sekä lasten ja nuorten liikkumisen kokeminen nykyistä turvallisemmaksi.²²⁷

Asukkaat kokevat turvattomuutta syrjäisissä ja autoissa paikoissa sekä paikoissa, joissa liikkuu ja oleskelee paljon ihmisiä. Asukkaiden turvallisuutta ja viihtyvyyttä voidaan parantaa lisäämällä vartioinnin ja valvonnan näkyvyyttä. Myös luottamus toisiin luo turvallisuutta ja tähän voidaan vaikuttaa yhteisöllisyyttä vahvistamalla. Kuntalaiskyselyn mu-

²²² <https://www.hel.fi/helsinki/fi/kaupunki-ja-hallinto/tietoa-helsingista/tilastot-ja-tutkimukset/Teemasivus-tot/hki-turvallisuustutkimus>. Luettu 25.4.2022

²²³ Koettu turvallisuus helsinkiläisillä asuinalueilla – karttakyselyt kaupunkiuudistuksen lähtökohtina

²²⁴ Koettu turvallisuus helsinkiläisillä asuinalueilla – karttakyselyt kaupunkiuudistuksen lähtökohtina

²²⁵ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015 s. 2.

²²⁶ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2015 s. 11.

²²⁷ Helsingin liikenneturvallisuuden kehittämisohjelma 2022–2026, s. 13.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl. 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

kaan turvallisuuteen huolestuttavista asioista ja ilmiöistä on rikoksiin ja väkivaltaan liittyvät huolestuneisuus vähentynyt tasaisesti.²²⁸ Helsingin poliisin mukaan kuitenkin katujengi-ilmiö kasvaa Helsingissä ja pääkaupunkiseudulla ja alueella toimii tällä hetkellä vajaa kymmenen rikollista katujengiä. He ovat pääsääntöisesti ensimmäisen tai toisen polven maahanmuuttajia ja iältään parinkymmenen molemmin puolin.²²⁹ Rikosten ennalta estäminen, selvittäminen ja syyteharkintaan saattaminen kuuluvat poliisin perustehtäviin. Turvallisuuden ylläpitämiseksi poliisi toimii kuitenkin yhteistyössä muiden viranomaisten sekä alueella toimivien yhteisöjen ja alueen asukkaiden kanssa.²³⁰ Kaupunki hyödyntää turvallisuuden tilan seurannassa poliisin tehtävä- ja rikostilastoja, joilla on tärkeä merkitys paikallisessa turvallisuussuunnitelmassa.²³¹

Yksi kaupungin ja poliisin yhteistyöverkosto on Turvallinen Helsinki -verkosto. Sen tehtävänä on edistää turvallisuutta ja turvallisuuden tunnetta Helsingissä. Verkostoon kuuluu muun muassa kaupunginkanslia, kaupungin toimialat, poliisi ja kolmannen sektorin toimijoita. Käytännössä verkosto kokoaa yhteisiä näkemyksiä Helsingin turvallisuutta vaarantavista ilmiöistä, tunnistaa turvallisuutta vaarantavia signaaleja sekä suunnittelee ennaltaehkäiseviä toimenpiteitä. Verkoston yhtenä huomion kohteena on jengiytymisen estäminen.²³² Tämän lisäksi kaupungin ja poliisin välistä yhteistyötä edistää poliisin neuvottelukunta.

Rikollisuudella on vahva yhteys ihmisten hyvinvoinnin heikentymiseen. Yksi tärkeä osa rikollisuuden torjunnassa on syrjäytymisen ehkäisy, sillä rikollisuus on usein keskeinen tekijä turvallisuuteen liittyvien ongelmien taustalla. Syrjäytyminen vaikuttaa yksilön, hänen lähipiirinsä sekä koko yhteiskunnan turvallisuuteen. Ehkäisemällä syrjäytymistä ehkäistään samalla myös rikollisuutta pitkällä aikajänteellä. Nuoria rikosentekijöitä pyritään auttamaan mahdollisimman varhaisessa vaiheessa ja heitä ohjataan tarvittavan tuen tai hoidon piiriin.²³³

Arviointi kohdistetaan paikallisen turvallisuussuunnittelun osa-alueeseen. Turvallisuuden edistäminen on ollut kaupungin tavoitteena jo pitkään ja toimenpiteiden vaikutukset näkyvät paremmin pitkällä aikavälillä. Arviointia siten rajataan keskeisimpien paikallisen turvallisuussuunnittelun tavoitteen mukaisten tilastojen ja kyselyiden kuvaamiseen ja analysointiin useamman vuoden ajanjaksolta. Esimerkiksi turvallisuustutkimusten tuloksia tarkastellaan neljän viimeisimmän tutkimuksen perusteella (vuodet 2012–2021).

Arviointikysymykset ja -kriteerit

Pääkysymys:

²²⁸ Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma.

²²⁹ Helsingin uutiset 8.2.2022. Luettu 17.5.2022.

²³⁰ Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma.

²³¹ Helsingin turvallisuussuunnittelun periaatteet 2019–2021, s. 5.

²³² www.turvallisuus.hel.fi/turvallinen-helsinki-verkosto/. Luettu 17.5.2022.

²³³ Helsingin kaupungin turvallisuussuunnitelma.

ARVIOINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (Julkl 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Onko kaupungissa tehty riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuus suunnittelun tavoitteen mukaisesti?

Osakysymykset:

1. Onko kaupunki tehnyt riittävästi toimenpiteitä parantamaan ihmisten turvallisuuden tunnetta?
2. Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennalta ehkäistä ja torjua onnettomuuksia ja tapaturmia?
3. Onko kaupunki onnistunut tavoitteessaan ennalta ehkäistä ja torjua rikoksia ja häiriöitä?

Arvioinnissa selvitetään keskeisimmät keinot, joilla osakysymysten mukaisia turvallisuustekijöitä pyritään edistämään. Haastattelujen, tiedustelujen, sekä olemassa olevien tilastojen, tutkimusten ja kyselyjen avulla pyritään selvittämään, onko kaupungissa tehty riittävästi toimenpiteitä turvallisuuden edistämiseksi paikallisen turvallisuus suunnittelun tavoitteen mukaisesti.

Ensimmäisessä osakysymyksessä arviointi painotetaan alueille, joissa turvattomuuden tunne on suurinta. Ensimmäisen osakysymyksen kriteerinä on, että kaupungin toimet parantamaan ihmisten turvallisuuden tunnetta ovat olleet riittäviä. Toimenpiteiden riittävyttä tulkitaan turvallisuuden tunteen positiivisena kehityksenä arvioitavilla alueilla. Riittävyttä arvioidaan esimerkiksi haastatteluaineiston, tutkimusten, tilastojen ja kyselyiden avulla.

Toisessa osakysymyksessä arviointi kohdistetaan peruskoulun koulumatkojen turvallisuuteen. Toisen osakysymyksen kriteerinä on, että tehdyillä toimenpiteillä on parannettu lasten koulumatkojen turvallisuutta ja onnettomuudet sekä tapaturmat ovat vähentyneet koulumatkoilla. Arvioinnissa hyödynnetään haastatteluja ja/tai tiedusteluja sekä erilaisia tutkimuksia, kyselyitä ja tilastoja.

Arvioinnin kolmannessa osakysymyksessä painotetaan jengiytymisen näkökulmaa. Kolmannen osakysymyksen kriteerinä on, että arviointiaineiston perusteella rikosten ja häiriöiden ennalta ehkäisyssä ja torjunnassa on havaittavissa positiivista kehitystä. Arvioinnissa otetaan huomioon rikoksiin ja häiriöihin kohdistuvia alueellisia tilastotietoja, joiden kehitystä analysoidaan ja vertaillaan.

Arviointiaineisto

Arvioinnin aineistona käytetään haastatteluja, tiedusteluja, tilastoja, tutkimuksia ja muita tarpeellisia aineistoja tarpeen mukaan.

Onko aiheesta annettu viimeisen viiden vuoden aikana suosituksia, joiden seuranta on tarpeen?

Ei ole.

Miten tuloksellisuusnäkökulmat otetaan huomioon?

ARVIINTIMUISTIO 17.2.2023

Julkinen tarkastuslautakunnan annettua arviointikertomuksen vuodelta 2022 (JulKL 6 § 1 mom 6 ja 8 kohdat)

Arvioinnissa tarkastellaan toimenpiteitä ja mahdollisesti niiden vaikutuksia/vaikuttavuutta, jos aineisto sen mahdollistaa. Laatu voidaan tarkastella erilaisten kyselyiden ja tutkimusten avulla. Taloudellisuutta voidaan myös tarkastella investointi- ja toimintakustannusten näkökulmasta, jos mahdollista.

Miten kunnan koko toiminnan näkökulma otetaan huomioon, eli oman toiminnan lisäksi mahdollinen osallistuminen kuntien yhteistoimintaan sekä muu omistukseen, sopimukseen ja rahoittamiseen perustuva toiminta?

Turvallisuutta edistetään tiiviissä yhteistyössä viranomaisten sekä seudun organisaatioiden ja yritysten kanssa.